

**Kitapm γεν
Naabm
jee kaan̄ naabm Isage
Kupm μετn taar taadjeki
doobm γεν dooy Kitapm γεν
Naabm jee kaan̄ naabm Isage**

Kitapm γεν Naabm jee kaan̄ naabm Isage se, keese kic 60 Luk 60 raan̄iṅo. Ken Isa ook 6aa gətṅ Raa ki sum se, naan̄ utu iṅg daanjege tu na6o j'ṅ j'aakiṅ aan gṅṅ debkilim ey sum. Naan̄ utu daan̄ jeenge tu se ute Nirl Salal ken bṅṅyo do jeenge tu 6ii laa Pantekṅt ki ṅ ken lee tṅṅṅṅ. Kitapm γεν Naabm jee kaan̄ naabm Isage se, taad̄ μετn taar γεν wṅṅkṅ Labar Jigan γεν Isa al-Masi. Aan gṅṅ ken Isa mala taad̄ṅeno se jee kaan̄ naabiṅge mala 6o baago wṅṅkṅ Labariṅ Jiga se maakṅ naan̄ magal Yaudge tun k'dan̄iṅ Jeruzalem bini naade aan maakṅ naan̄ magal k'dan̄iṅ *Rṅm. ᠐᠗ Rṅm se naan̄ 6o naan̄ magal γεν jeegen Yaudge eyo ṅ naan̄ se magal cir naan̄gen 6aa se paac ṅ kaad̄ ken se jee Rṅm se 6o ken iṅg do jeege tu paac. Luk se naan̄ 6o debm taad̄ ṅ tṅṅ ṅ di jaay 6o Nirl Salal ṅṅṅ doobo jeege tu γεν booy kṅṅkṅ Labar Jiga γεν Isa al-Masi se. Nakṅ ken 'gaas Yaudge ute jeegen Yaudge eyo γεν tum kalan̄ se, Nirl Salal tṅṅiṅ tṅṅga gṅṅṅ. Maakṅ kitapm γεν Naabm jee kaan̄ naabm Isage se naan̄ baago taad̄n̄ μετn taar kinḡ jee Raage. Ken k-dige se naan̄ taad̄ μετn taar γεν mṅrtṅ ken Pṅl leedṅ γεν tṅṅn̄ naabm Raa. Jee

kaan̄ naabm Isage ute jeege utu aal kaal maakde do Isa ki se, jeege iin̄ rode ki dabarde, ɔ̄ m̄etiŋge se k'tɔalde. Naʒo d̄im̄ jaay 'gaasn Labar Jiga ḡen Isa al-Masi ken̄ tɔɔg cir nakge paac se tap ʒo ḡɔtɔ.

*Isa taad̄ jeege tun̄ m̄etiŋ̄ ki ɔ̄ *Raa utu adeno k̄al *Nirl Salal*

¹ Teopil, maakŋ kitapum ken̄ deet deet se, maam m'raanjio m̄etn taar nakgen paacŋ ken̄ Isa t̄ɛdo ute taargen naan̄ lee dooyno jeege do kupm̄ m̄et ki se,

² bini ʒii ken̄ Raa uun̄ ʒaansin̄ maakŋ raa ki. Ken̄ naan̄ ook ʒaa te maakŋ raa ki ey ʒɔrt se, naan̄ ʒeer tɔdo jeege ken̄ an̄ t̄ɛdn̄ jee kaan̄ naabinge, ɔ̄ ute tɔɔgŋ Nirl Salal se, naan̄ taadd̄en̄ nakŋ ken̄ naade 't̄ɛda.

³ Ken̄ naan̄ ooy jaay duro daan yoge tu se, daan ʒiige tun̄ si-ɔ̄ɔ se, naan̄ lee teec naan̄ jeege tun̄ m̄etiŋ̄ ki ɔ̄ taadd̄en̄ ute doobm̄ nakge d̄ena ɔ̄ taad̄ rona ɔ̄ naan̄ utu te kaamina. Gɔtn̄ se naan̄ taadd̄en̄ m̄etn taar *maakŋ Gaar Raa.

⁴ Bii kalan̄ ken̄ naan̄ jaay in̄g ɔs k̄ɔs ute naade se, naan̄ taadd̄en̄ ɔ̄ j'ɔŋte teecŋ k̄ɔŋ maakŋ ḡeɣer ken̄ Jeruzalem se, num gan̄ k'j'aak kaam nakŋ ken̄ Raa Bubu taadd̄eno ɔ̄ utu adeno k̄ɛd̄ se. K̄ese ʒo nakŋ ken̄ naan̄ taadd̄eno ɔ̄:

⁵ «Jan se *batizo jeege te maane; num gan̄ naase se, ɔ̄p̄ga ʒii kandum se, j'utu j'asen̄ *batizn̄ ute Nirl Salal.»

Isa ook ʒaa maakŋ raa ki

⁶ Jee ken̄ tus in̄g c̄ɛɛ Isa ki se, t̄ɔnd̄ m̄etiŋ̄ ɔ̄: «M̄elje, ʒorse ʒo kaad̄n̄ ken̄ naai utu 'k̄ɛdn̄ gaara *Israelge tu ḡɔtin̄ ki la?»

⁷ Isa terlden ɔɔ: «Gen kaad̄in̄ ute ɔ̄iin̄ se, Raa Bubu ute tɔɔgin̄ se, naan̄ kalin̄ ki sum ɔ̄o jeele. Num naase se, Raa undse te kulu gen jeel kaad̄n̄ ken ese eyo.

⁸ Gan̄ Raa utu asen̄ ked̄n̄ tɔɔgin̄ *Nirl Salal ken̄ utu ade ɔ̄ɔy dose ki. Gɔtn̄ se aki tɛd̄n̄ saadumge maak̄n̄ gɛgɛr ken̄ Jeruzalem̄ ki, taa naan̄ Jude te magalin̄a, taa naan̄ *Samari ɔɔ bini gɔtn̄ duni 'ɔ̄daar ro ki.»

⁹ Ken̄ jaay Isa taad̄ nan̄ taarin̄ se, Raa uun̄ ɔ̄aansin̄ maak̄n̄ raa ki. Kaad̄ ken̄ jaay naade te ɔ̄aar ɔ̄nd dode raan̄ utu aakin̄ kaak se, gapara naar ɔ̄aado ɔ̄yina ɔɔ gɔtn̄ se naade ɔ̄n̄ aakin̄ ey sum.

¹⁰ Kaad̄ ken̄ naade utu ɔ̄aar aakin̄ kaak ken̄ naan̄ ook kook maak̄n̄ raa ki se, gɔtn̄ se naade naar aak gaabge dio ɔ̄aar ɔ̄aar cɛɛde ki ute kaldege raap lak lak,

¹¹ ɔɔ naade deekden ɔɔ: «Naase, jee taa naan̄ Galile ki, taa ɔ̄i jaay naase 'ɔ̄aar aakki raan̄ maak̄n̄ raa ki se? Isan, Raa uunin̄ daanse ki jaay ɔ̄aansin̄ maak̄n̄ raa ki se, utu ade terl aan̄ gɔɔ ken̄ naase 'ɔ̄aar aakin̄ki naan̄ ook ɔ̄aa ɔ̄aa maak̄n̄ raa ki se kici.»

*Ro *jee kaan̄ naabm Isage*

¹² Gɔtn̄ se, jee metn̄ Isa ki iin̄ ɔ̄n̄ do *kɔsn̄ ɔ̄lib se ɔɔ naade ɔ̄k terl ɔ̄aado Jeruzalem̄ ki. Jeruzalem̄ ute kɔsn̄ ɔ̄lib se, daanin̄ aas nak̄n̄ kilɔmetir kalan̄.

¹³ Ken̄ naade jaay aan̄ Jeruzalem̄ ki se, naade ɔ̄aa ɔ̄eene. Gɔtn̄ se naade ook ɔ̄aa ɛnd maak̄n̄ ɔ̄ee ken̄ do ɔ̄ee ki raan̄. Gɔtn̄ se ɔ̄o, gɔtn̄ naade lee tusni. Naade se Pier, Jan, Jak ute Andre, Pilip ute Tɔma, Bartelemi ute Matiye, Jak̄n̄ goon Alpe, Simon ken̄ je kuj̄n̄ naan̄ina ute Judn̄ ken̄ goon Jak.

14 Naade paac maakde kalan̄ ɔ bii-raa naade tus gen keem Raa ute mendge kandum, daande ki se Mari ko Isa ɔ ute gena Isage kici.

K'beer k'j'ɔɔd Matias end gɔɔ Judas ki

15 Maakn̄ biige tun ese se, bii kalan̄ genaagen aalga kaal maakde do Isa ki, naade tus jeege baa baa nakn̄ kaar-ute-si-dio. Gɔtn se Pier iin̄ daar daande ki ɔ taadfen ɔ:

16-17 «Genaage, 'jeelki Judas se naan̄ debm naajege, ey num naan̄ kic ɔk naaba daanjege tu kici. Naɔ mɛtn taar Judas se, bugjege *Daud kic ɔ taadoga taad taariṅa do dɔkiṅa. Naan̄ ɔ debm deelo naan̄ jeege tu ɔ baado ɔl k'j'ɔk Isa se. Bin ɔ, taar ken̄ *Nirl Salal ɔl Daud taadiṅo jaay k'raan̄in̄ maakn̄ Kitap ki se, aanga doobin̄ ki.

18 Judas ute gursn̄ ken̄ j'ɔgin̄ gen kutn̄ Isa se, naan̄ baa dugn̄ maakn̄-gɔtɔ. Ɔ gɔtn̄ se, naan̄ baa ooc ud̄ te mindiṅa ɔ gɔtn̄ se maakin̄ ɔp pak ɔ tiikinge ru naan̄ ki.

19 Nakn̄ aan̄ do Judas ki se, jee Jeruzalem ki paac booyinga. Taa naan̄ se ɔ maakn̄-gɔtn̄ ese se, naade dan̄in̄ ute taar naande ɔ: *Akeldama*. Akeldama se je deekn̄ ɔ: maakn̄-gɔtn̄ gen mooso.

20 Kεse ɔ taar ken̄ bugjege Daud raan̄in̄o ro Judas ki maakn̄ Kaa Keem Raa ki ken̄ ɔ:

Ɔn̄ bee naan̄ se 'toodn̄ kuudu

ɔ mɔɔtn̄ nam̄ 'kin̄g maak ki eyo,*

ɔ ter naan̄ raan̄o daala ɔ:

Naabm naan̄ se ɔn̄ nam̄ kuuy an̄ kuunu.†

21 Bin num, maakn̄ jeege tun leedoga ute naajege kaad ken̄ k'leekiro mɛtn̄ Mɛljege Isa ki,

* 1:20 Aak KKR 69.26. † 1:20 Aak KKR 109.8.

22 jee ken baago lee ute naajege gōtn ken Jan *ba-tizno Isa bini aan ḡii ken Raa uun ḡaansin̄ maakn̄ raa ki se; ḡ jee se ken Isa jaay ooy duro daan yoge tu se, naade aakinga ute kaamde. Ken bin num maakde ki se, k'beer k'j'uunki deb kalan̄ ken utu kend gōḡ Judas ki, taa 'tedn̄ saada ute naajege.»

23 Ken naade jaay booy taar Pier se, naade tōdo jeege dio: deb kalan̄ ron̄ Yusupm ken k'danin̄ Barsabas ḡ ken jeege lee danin̄ te ro Justus kici ḡ deb kuuy se k'danin̄ Matias.

24 Gōtn se naade tōnd metn̄ Raa ḡ: «Mēlje, naai ḡo debm ken 'jeel nakn̄ maakn̄ jeege tu paac. Maakn̄ jeege tun di se, debm ken naai 'beer ḡdin̄ se, 'taadjesina,

25 taa naan̄ 'kend gōḡ Judas ki ḡ 'tedn̄ *debm kaan̄ naabm Isa al-Masi. Anum Judas se le, naan̄ mala ḡo res ḡn̄ naabina ḡ ḡaaga gōtn ken dōdin̄ naan̄ ki.»

26 Gōtn se naade ted̄ salatia ḡ salatia se ooc do Matias ki. Naan̄ ken se sum ḡo, Matias se tum do *jee kaan̄ naabm Isage tun sik-kaar-kalan̄ se.

2

**Nirl Salal bōyo ḡii Laa Pantekōt ki*

1 Ken ḡii ḡen tedn̄ laa k'danin̄ Pantekōt* jaay aan se, ḡii ken se jee aal maakde do Isa *al-Masi ki se tusga paac gōtō kaam kalan̄.

* **2:1** Laa Pantekōt se Yaudge tedga *laa Paak ḡk ḡii si-mii jaay ḡo naade tedn̄ laa se. Bii se ḡo naade saap do ḡii ken Raa ḡddeno taa naan̄ Masar ki, taa naan̄ se ḡo naade ted̄ maak-raapo. Maakn̄ Kitapm ken Raa *dōko kiji ute jeege se ḡii Laa Pantekōt ki se ḡo, Nirl Salal bōyo do jeege tun aalga kaal maakde do Isa ki.

² Gətn se naade naar booy naka maakŋ raa ki eemo uu uu aan gəə kuul ken əl makəŋə əə baado end maakŋ bee ken naade tusn maak ki se əə gəto se, təd dir dir.

³ Tɛr naade aak ne dɪmge se tec aan gəə rəəŋ poodge bəəy baado wəək tis dodege tu.

⁴ Gətn se Nirl Salal baado end dooc maakde əə naade baag taadŋ taar naan jee kuuyu. Kese Nirl Salal 6ə əlde naade taad taar naangen se.

⁵ Bii ken se, Yaudgen ək doobm taar Raade əəŋ se iino gətn baa se paac əə baado Jeruzalem ki.

⁶ Ken jee se jaay booy nakŋ təd dir dir se, naade baado tus dɛna gətn se. Ɔə ken naade jaay booy jee aal maakde do Isa al-Masi ki jaay taad taar naanɟege se, gətn se doobm rode tap 6ə, naade jeel eyo.

⁷ Nakŋ se deel dode əə doobm taadŋ tap 6ə naade jeel eyo əə naade taad ute naapa əə: «Jee taad taargen se lɛ, naade paac Galilege,

⁸ təd əə dɪ jaay 6ə nanja nanja kic 6ə booy naade taadŋ ute taar naanŋŋ naanŋŋ se?

⁹ Ey num naajege se jee mətɪnge iino Paart ki, jee mətɪnge iino Mɛd ki ute Elamit ki əə jee mətɪnge iino Mɛzapotami ki, jee mətɪnge iino taa naan Jude ki, jee mətɪnge iino taa naan Kapados ki, jee mətɪnge iino taa naan Pəŋ ki ute taa naan Azi ki,

¹⁰ jee mətɪnge iino taa naan Prigi ki ute gen Pampili ki, jee mətɪnge iino taa naan Masar ute gen Libi ken cɛɛ Sirenai ki əə jee mətɪnge iino *Rəm ki,

¹¹ paac naajen ken k'Yaudge əə jeegen ken tɛdga təd rode Yaudge, jee iino Kɛt ki ute jee iino taa naan Suge tu, paac naaje k'booyki naade taad nakgen magal magal ken *Raa tɛdŋŋ ute taar

naanjege.»

¹² Nakñ se deel dode əə naade jeel doobm taadñ eyo. Naade taad ute naapa əə: «Kese tap 60 je deekñ əə dño?»

¹³ Gan jee mətĩnge se tεrεc mεtn jeege tun aalga kaal maakde do Isa al-Masi ki əə deek əə: «Naade se ε, 6εε, aay oonga koono.»

Pier taad jeege tun tus gətn ese

¹⁴ Ken Pier jaay booy taar se, naan iin daar ute *jee kaan naabm Isa al-Masigen sik-kaar-kalan kuuy se əə uun mindin raan taadden əə: «Naase Yaudge ute naase jee ken ingki Jeruzalem ki se, udki bi jiga do taar ken maam m'asen taada əə nakgen deel paac se 'booy əkiñki jiga jaayo.

¹⁵ Ken naase əəki jee se jaay jee kaay koonge num kese met ki eyo, taa 6ərse se naaje j'utuki maakñ kaadn mes ki 6ərtə.

¹⁶ Num gan nakñ aan se, kese taar ken debm taad taar teeco taar Raa ki k'danin Jəel ken taado do dəkiñ se 60 6ərse aanga doobin ki, ken taado əə:

¹⁷ *Raa deek əə:*

*Biigen kaam məətn se, maam m'utu m'ade kəl Nirlum
utu 'bəəy do jeege tu paac.*

*Bin se gεnsegen gaabge ute kengen mεndge se,
utu 'taadn taargen teeco taarum ki*

əə gεnsegen gaan kədgε se

*utu 'kaakñ nakgen ken maam m'teecn naande ki
jaay m'aden taadn mεtiŋa*

*əə bubsege se kic m'utu m'aden taadn maakñ nidege
tu.*

¹⁸ *Deere, 6ii ken se, maam m'ade kəl Nirluma
utu 'bəəy do jee tεdn naabumge tun gaabge ute
kengen mεndge*

ᵋᵋ *naade utu taad taargen teeco taarum ki.*

19 *Maam m'utu m'teḏn nakgen deel doa maakḡ raa
ki*

ᵋᵋ *m'utu m'teḏn nakḡ-kᵋᵋḡge do naan̄ ki,
jeege 'kaakḡ mooso, poodo ᵋᵋ ute saa 'kiin̄ tul tul.*

20 *Kᵋr Mᵋljege jaay ade baa se, bii ken se kaada 'teḏn
ilim dib*

ᵋᵋ *laapa se 'teḏn aac deḡ aan ḡᵋᵋ mooso.*

**Bii Mᵋljege se 'teḏn bii kalin̄ ki ᵋᵋ 'teḏn bii beᵋ deḡ aak
eyo,*

naḡo bii se 'kᵋl beere jeege tu.

21 *Biin se jaay debm eemga Mᵋljege num,*

naan̄ 'kᵋḡ kaaja.†»

22 Ter Pier taad ᵋᵋ: «Naase gaan̄ *Israeḡge, 'booyki
taar maam m'asen taada! Ute Isan ken̄ iin̄o ḡeḡer
ken̄ Nazaret ki ᵋᵋ ken̄ Raa ᵋlin̄o ḡotse ki se, naase
'jeelki Raase teḡga nakḡ-kᵋᵋḡge ute nakgen deel
doa daanse ki taa asen taadn̄ tᵋḡḡ Raa.

23 Gaabm se, Raa mala ḡo ᵋḡsesin̄ jise ki. Taa
do dᵋkin̄ tap ḡo, Raa se jeele nakḡ naase utu an̄ki
teḏn don̄ ki se. Taa naan̄ se ḡo, naase ᵋk ᵋlin̄ki ji jee
*kusinge tu ᵋᵋ naade baa tup tᵋḡlin̄ ro kaag ki;

24 num ḡan̄ Raa se durin̄oga daan̄ yoge tu ᵋᵋ
ᵋḡḡin̄ga don̄a naatn̄ maakḡ yo ki taa yo se ᵋk tᵋḡḡo
don̄ ki eyo.

25 Taa naan̄ se ḡo ḡugjege *Daud taadᵋ metn̄ taar
naan̄a maakḡ Kitap ki ᵋᵋ:

Daayum maam m'aak Mᵋljege Raa naanum ki.

*Taa naan̄ utu ceᵋm ki se, maam tap ḡo m'beere ḡim ki
eyo.*

26 *ᵋᵋ maam se maakum-raapo ᵋᵋ m'aar kaa ute
maak-raapuma;*

† 2:21 Aak JI 3.1-5.

kɛn m'ooyga kic ʋo, maam se m'and dom do Raa ki.

27 Taa naai Mɛluma, naai se am kəŋ kəŋum maakŋ yoge tu eyo,

ɔɔ naai 'kəŋ kəŋ mɛdŋ doi se 'ruum maakŋ baad ki eyo.

28 Mɛluma, naai ʋo taadumga doobm kaaja

ɔɔ daayum naai utu cɛɛm ki se, maam maakum-raap puk.‡»

29 Tɛr Pɛr taad daala ɔɔ: «Gɛnaamgen Yaudge, 'booyki maam m'asen taadŋ tal. 'Bugjege Daud se ooyga do dɔkiŋa. Naan̄ j'uun j'ɔliŋa maakŋ baad ki ɔɔ baadŋ se jaaki kic ʋo utu gɔtjege tu ara.

30 Num gan̄ aan̄ gɔɔ naan̄ debm taad taar teeco taar Raa ki se, naan̄ jeele taa Raa se naamga naam taariŋa ɔɔ tɛdga num maakŋ mɛtjiliŋ ki se 'kɔɔdŋ deb kalaŋ se baado 'kɔsn gaara gɔɔŋ ki.

*31 Taa naan̄ se ʋo, Daud se, naan̄ jeele *al-Masi se baado ooyga kic ʋo utu duru daan yoge tu. Taa naan̄ se ʋo naan̄ deek ɔɔ: <Raa se rɛsiŋ te maakŋ yoge tu eyo ɔɔ ron̄ lɛ, naan̄ ɔŋiŋ ruum te maakŋ baad ki eyo.>*

32 Taa naan̄ se ʋo maam m'taadŋeni: Raa se naan̄ duroga Isa daan yoge tu ɔɔ naaje se paac j'aakiŋga ɔɔ naan̄ se utu te kaamiŋa.

*33 Raa uun baansiŋga ute tɔɔgiŋa maakŋ raa ki. ɔɔ Raa Bubu se ɛdiŋga *Nirl Salal kɛn naan̄ taad ɔɔ utu kɛdŋ jeege tu se. ɔɔ Nirl se ʋo kɛn Isa ɔliŋ ʋorse ʋɔɔy wɔɔk doje ki aan̄ gɔɔ kɛn naase aakiŋki ute kaamse ɔɔ 'booyiŋki ute bise se.*

34 Ey num bugjege Daud lɛ ook ʋaa te maakŋ raa ki eyo, gan̄ naan̄ taad ɔɔ:

Mɛljege Raa deek Mɛlum ki ɔɔ: Naai se baado iŋg do ji daamum ki,

‡ **2:28** Aak KKR 16.8-11.

35 *bii kalan̄ maam m'ai tedī jee taamooyige paac se, naai utu kin̄g dođe ki.*§

36 Ɔn̄ gaan̄ Israełge paac 'jeel taar se: Isan naase 'tup 'təəl̄inki ro kaag ki se, naan̄ se ɓo Raa tedīn̄ tedīga Mɛl̄jege ɔɔ naan̄ ɓo al-Masi se.»

Jeege dupu-mətə took aal maakde do Isa ki

37 Kɛn̄ jeege jaay booy taar ese se, naade maakde tuj kasak kasak ɔɔ naade tond̄ mɛtn̄ Pɛr̄ ute *jee kaan̄ naabm Isa al-Masige gɛn̄ kuuy se ɔɔ: «Gɛnaajege naaje tap ɓo k'tedīn̄ roje j'ɔɔ di?»

38 Gɔtn̄ se Pɛr̄ tɛrl̄den̄ ɔɔ: «'Tɛrl̄ki maakse ɔɔ nan̄a nan̄a kic ɓo ɔn̄ ron̄ j'an̄ *batizn̄ ute ro Isa al-Masi, taa Raa an̄ tɔəl̄ *kusiñiña bin jaay Raa asen̄ ɓɔoy *Nirl̄ Salal̄ dose ki.

39 Taa naan̄ taadga taad̄ ɔɔ utu ađe kəl̄ Nirl̄ Salal̄ dose ki, do gɛn̄sege tu ɔɔ do jeege tun̄ in̄g dook te Raa ɔɔ do jeege tun̄ den̄ kɛn̄ Raa ute adeno dan̄ se.»

40 Gɔtn̄ se tɛr̄ Pɛr̄ taaddenga taarge den̄a taa aden̄ tedīn̄ naade 'tooko ɔɔ kaay kaamde. Naan̄ deekden̄ ɔɔ: «Jee duni kɛn̄ ɓɔrse se, ɓɛrɛ, naade se jee kɛn̄ baate Raa! 'Teecki naatn̄ maakde ki taa naase aki 'kɔŋ kaaja.»

41 Jee kɛn̄ took uun̄ taar Pɛr̄ se, ɓii kɛn̄ se sum ɓo k'batizde. Naade se ɓaa ɓaa nak̄n̄ jeege dupu-mətə ɔɔ naade ɓaad̄o tum do jeege tun̄ deetn̄ kɛn̄ aalga kaal maakde do Isa al-Masi ki se.

Kin̄g jee Raagen deet deete

42 Jee paac̄n̄ kɛn̄ aalga kaal maakde do Isa *al-Masi ki se, naade daayum lee booy taargen̄ *jee kaan̄ naabm Isa al-Masige lee dooyde ɔɔ naade

§ 2:35 Aak KKR 110.1.

ing aan gəɔ gɛnaagen kon̄de kalan̄ ɔɔ bubde kalan̄. Naade lee ɔs kalan̄ ɔɔ lee eem Raa taa naapki.

⁴³ Ute jee kaan̄ naabm Isa al-Masige se, Raa tɛd nak̄-kəɔbge dɛna ute nakgen kɛn taad tɔɔgɲ Raa. Ute nakgen jaay naade tɛdse ɔl jeege paac beer Raa ki.

⁴⁴ Ɔɔ jee kɛn aal maakde do Isa al-Masi ki se, naade ɔk taarde kalan̄ ɔɔ nak̄ paacɲ jaay naade ɔkse nig aakiɲ ute naapa.

⁴⁵ Naade dugɲ naatn ute maak̄-gɔtdege ɔɔ ute nakdege ɔɔ gursn se naade nig aakiɲ ute naapa ɔɔ naɲa naɲa kic ɓo j'ɛdiɲ nak̄ kɛn aɲ kaasn kiɲgiɲa.

⁴⁶ Daayum bii-raa naade tus daan bɔɔr *Bee Raa ki ute maak̄ kalan̄. Naade lee ɔs kalan̄ bee naapge tu ɔɔ gɔtn kɔsde ki se, naade lee tɔs ute maak-raapo ɔɔ taar dim tap ɓo, naade ɔk maakde ki eyo.

⁴⁷ Kɛn jeege jaay aakde naade tɛd bin se, naade jede. Ɔɔ jee kɛn aal maakde do Isa al-Masi ki se naade tɔɔm Raa, ɔɔ te naan̄ se bii-raa Mɛljege Isa al-Masi lee aaj jeege maak̄ *kusiɲde ki ɔɔ daayum jeege ziid do jeege tun aalga kaal maakde don̄ ki se.

3

Pier ute Jan ɛd lapi debm k-runɲuy ki

¹ Bii kalan̄ tɛgɛr aan kaada mɔtɔ kɛn k'lee k'j'eem *Raa jaay aas se, Pier ute Jan ook ɓaa daan bɔɔr *Bee Raa ki gɛn keem Raa.

² Gɔtn se k'j'uun k'ɓaano ɓaa ute gaaba kalan̄ gɔtn k'j'oojiɲ tap ɓo naan̄ k-runɲuyɲ. Gaabm se, bii-raa naade ɓaado lee tɔl tɔndiɲ cɛɛ taa doobm Bee Raa kɛn k'daniɲ taa *Doobm Aak Jiga* se ɔɔ bii-raa, naan̄ lee baay baay gɔtn jeege tun lee ɓaado daan bɔɔr Bee Raa ki se.

³ Ken naan̄ jaay aak Pier ute Jan endo kend daan bōor Bee Raa ki se, naan̄ baay dim gōtde ki.

⁴ Ken naade jaay booy taariñ se, gōtn se naade ok daara ð ðndiñ kaama tak ð Pier deekiñ ð: «'Terl aakjen tu!»

⁵ Gōtn se gaabm se terl aakde ð naan̄ saap maakiñ ki ð kaadn̄ naane naade an̄ kedn̄ dim.

⁶ Gan̄ Pier deekiñ ð: «Daab ute pudda se maam m'ok eyo, num nakñ maam m'ok se 6o, m'aisiñ kedā. M'ð ð ute ro Isa *al-Masi ken kōdn̄ Nazaret se, iin̄ 'lea!»

⁷ Gōtn se naan̄ okiñ ute ji daamiña ð uun daariña ð gōtn ese sum 6o kaam kiriciña ute kaam jen̄ se naar seej daapa.

⁸ Gōtn se naan̄ iin̄ kirit ð daara ð baag lea! Naan̄ end ute naade daan bōor Bee Raa ki, lea, taala ð tōm Raa.

⁹ Jee ute dēnde paac se aakiña ken naan̄ lea ð tōm Raa se.

¹⁰ Jee se paac aak jeeliña naan̄ 6o debm ken lee tingo cee taa doobm Bee Raa ken k'dan̄iñ taa Doobm Aak Jiga jaay lee baayo se. Ken naade paac jaay aak nakñ tedese se, nakñ se deel dōde ð okden taad eyo.

*Pier taadjee dēnge tun daan bōor *Bee Raa ki*

¹¹ Gōtn se Pier ute Jan naade daar daar metn̄ daab ki ð daabm se k'dan̄iñ *Daabm Salomon*. Gaabm se kōkñ naan̄ tōkde se ðd̄ ðlden eyo. Gōtn se jeege dēna aan̄ baado ðñde taa nakñ deel paac se okden taad eyo.

¹² Ken Pier jaay aak jee dēngen aan̄ baado gōtde ki se, naan̄ deekden ð: «Naase gaan̄ *Israelge, gen̄ dī jaay gaabm ese ðñ lapi sum 6o jaay naase oksen

taad̄ ey se? Naase aakjeki bin se gen̄ dī? Gen̄ naase ki num 'saapki ɔ̄ki gaabm ken̄ iin̄ lee se ute tɔ̄gje lɔ̄bu, ɔ̄ki j'ɔ̄k taar Raaje se ɔ̄ ɔ̄n̄ ɔ̄ naan̄ ɔ̄j lapi ɛ?

¹³ Raa gen̄ bubjege *Abraam, gen̄ Isaka ɔ̄ gen̄ *Yakub se*, naan̄ ɔ̄ debm ken̄ *nook Isan, debm tɛdn̄ naabina, ken̄ naase ɔ̄k ɔ̄lin̄ki kaam ji tɔ̄gge tu ɔ̄ ɔ̄ɔ̄f undin̄ki naan̄ Pilat ki. Ey num Pilat se, je aɔ̄o kɔ̄ɔdn̄ kɔ̄lɔ.

¹⁴ Naan̄ ɛ, debm *salal ɔ̄ debm daan̄ ki naan̄ Raa ki, gan̄ naase 'baatin̄ki ɔ̄ 'jeki debm tɔ̄l jeege se ɔ̄, j'asesin̄ kɔ̄ɔdn̄ kɔ̄lɔ.

¹⁵ Num Mɛl-kaaja tap ɔ̄, naase 'tɔ̄lin̄ki. Gan̄ Raa se durin̄oga daan̄ yoge tu ɔ̄ naaje se j'aakinga ute kaamje.

¹⁶ Anum gaabm naase aakin̄ki naanse ki ese se, naase paac 'jeelin̄ki. Naan̄ jaay ɔ̄j lapi se ute ro Isa, taa naaje j'aalga kaal maakje don̄ ki.

¹⁷ «Num ɔ̄rse, genaamge, maam m'jeele nak̄j naase ute magalsege 'tɛdn̄kiro se, naase 'jeel ɔ̄kkiro te mɛtin̄ eyo.

¹⁸ Gan̄ taar ken̄ Raa ɔ̄lo jee taad̄o taargen̄ teeco taarin̄ ki taad̄o se ɔ̄, aanga doobin̄ ki ken̄ ɔ̄: *al-Masi ɔ̄aad̄oga num, utu 'dabara.

¹⁹ Bin se naase 'tɛrlki maakse ɔ̄ 'ɔ̄aakiro gɔ̄tn̄ Raa ki, taa naan̄ asen̄ tɔ̄l *kusin̄se.

²⁰ Bin jaay Mɛljege Raa asen̄ kɛdn̄ gɔ̄tn̄ tɔ̄l maaka ɔ̄ utu aseno kɔ̄l Isa, naan̄ ɔ̄ al-Masi ken̄ Raa bɛɛr ɔ̄ɔdsesin̄o.

²¹ Kɔ̄r se, Isa kin̄j maak̄j raa ki bini 'kaan̄ ɔ̄ii ken̄ Raa 'tɔ̄nd ɔ̄aapm nakge paac 'tɛdn̄ kiji. Kɛse ɔ̄

* **3:13** Aak Ekz 3.6, 15.

nakŋ kɛn jee salal kɛn taado taargen teeco taar Raa ki taado do dɔkiŋ se.

²² Ey num *Musa kic taadoga taad ɔɔ: *Maakŋ gɛnaasege tu se, Mɛlse Raa utu aseno bɛɛr kɔɔdn̄ debm taad taar teeco taar Raa ki aan gɔɔ maama, ɔɔ taar kɛn naan̄ utu asen taadn̄ paac se, 'booy uunin̄ki.†*

²³ *Ɔɔ debm jaay baate booy kuun taarin̄ se, maakŋ jeenge tu se j'an̄ kɔkŋ kutn naatn̄.‡*

²⁴ «Jee taad taar teeco taar Raa ki paacŋ iin̄o do Samuel ki ute jeegen baado mɛtn̄ naan̄ ki se, taadoga taa nakgen kɛn bɔrse aanga se kici.

²⁵ Genaamge, naase se 'gaan jee kɛn taad taar teeco taar Raa ki do dɔkiŋa ɔɔ dɔɔkŋ kɛn *Raa dɔɔko ute bubsege se, dɔɔk ute naase kici. Taa naan̄ se ɔɔ, naan̄ taad Abraam ki ɔɔ: *Ute mɛtjil naai se, maam m'tɛdn̄ bɛɛ mɛtjil jeege tun do naan̄ ki paac.§*

²⁶ Deet deet se Raa ɔɔdɔ debm tɛdn̄ naabin̄ Isa se naase gaan Israelge tu. Naan̄ ɔlin̄o se taa asen tɛdn̄ bɛɛ ɔɔ bin se nan̄a nan̄a kic ɔɔ 'tɛrl naaga do nakge tun jig ey kɛn naan̄ lee tɛdn̄ se.»

4

*Piɛr ute Jan naan̄ Yaudge tun *jee kaakŋ mɛtn̄ taarge*

¹ Kaad kɛn Piɛr ute Jan utu taad taad jee dɛnge tu bɔrt sum ɔɔ, *jee tɛdn̄ sɛrke Raage tun mɛtinge, magal jeegen in̄g bɔɔb *Bee Raa ɔɔ ute *Sadusegen mɛtinge baado ɔɔde.

² Gɔtn̄ se naade aak Jan ute Piɛr se maakde taarde dode ki pirin̄, taa naade dooy dooy jee dɛnge ɔɔ

† 3:22 Aak Dt 18.15-16. ‡ 3:23 Aak Lb 23.29. § 3:25 Aak Jen 22.18 ɔɔ 26.4.

taadden ɔɔ aan gɔɔ *Raa duro Isa daan yoge tu se, jee ooyga kooy kic ɓo, naan utu aden dur bin kici.

³ Gɔtn se naade tɔkde ɔɔ ɓaa ɔmbde tood iip dangay ki taa kaada se ɓaaga.

⁴ Ute naan se kic ɓo, jeegen booy taar Pier ute Jan se maakde ki se jeege dena took uun taar se ɔɔ gɔtn se jee aal maakde do Isa ki se ziid ɓaa ɓaa nakn gaabge dupu-mii.

⁵ Gan metbeenki se, magal Yaudge ɔɔ magal taa ɓeedege ute jee jeel taadn tɔɔkn metn Ko Taar Raage se, naade tus maakn gegɛr ken Jeruzalem ki.

⁶ Maakde ki se gaabm ken k'danjn Annan se, naan ɓo *magal jee tedn serke Raage tu, Kayip ute Jan ɔɔ Aleksander ute jee kuuy se, naade paac se jee maakn ɓee magal jee tedn serke Raage tu ɔɔ naade paac utu gɔtn ese kici.

⁷ Gɔtn se naade ɔɔɔo Pier ute Jan se maakn dangay ki ɔɔ ɓaandeno naande ki ɔɔ tɔnd metde ɔɔ: «Gaabm se, naase edinki lapi se ute ro nanja ɔɔ tɔɔgn se tap ɓo, naase ɔnjnkuro gay?»

⁸ Gɔtn se Pier, ken *Nirl Salal doocga dooc maakin se, taadden ɔɔ: «Naase magal Yaudge ute magal taa ɓee Yaudge se,

⁹ jaaki naase 'ɓaanjekiro naanse ki se gen tɔnd metje taa gaabm ken k-runguy jaay ɔɔ lapi se. ɔɔ naase 'je aki jeele ute doobm gay jaay ɓo gaabm se ɔɔ lapia.

¹⁰ Naase jeege paac ɔɔ naasen paacn gaan *Israelge se 'jeelki ute ro Isa *al-Masi ken kɔdn Nazaret, ken naase 'tup tɔɔlinki ro kaag ki jaay, Raa durinoga daan yoge tu se, ute tɔɔgn Isan se ɓo, gaabm daar naanse ki se ɔɔ lapia.

11 Taar se k'raan̄inga raan̄ maak̄n̄ Kitap ki ken̄ ɔɔ:
*Ko ken̄ naase jee kiin̄ beege baat̄in̄ki jaay ɔɔd und̄in̄ki
naatn se,*

*naan̄ se ɔo ken̄ tɛdga ko ken̄ gak̄n̄ bea.**

Ko ara se, taad te Isa.

12 Taa naan̄ se ɔo 'booyki m'asen taada, ken̄ ɛd
kaaja se, Isa kalin̄ ki sum. Ey num, do naan̄a ute
magalin̄ se, Raa ɔn̄ ɔlo te nam gam kuuy ken̄ 'kaajn̄
jeege eyo.»

13 Naan̄ ken̄ se jee ken̄ lee aak mɛtn taar jeege se
booy taar ken̄ Pier ute Jan jaay taad beer ey paac
paac se, taar se ɔkden taad eyo, gan̄ naade saapm
ɔjin̄ Pier ute Jan se jee bin sum, ɔn̄ dooy te den eyo.
Naɔo naade jeele, naade se jee leedoga ute Isa.

14 Ken̄ naade jaay aak gaabm ken̄ ɔn̄ lapi jaay daar
daar cɛɛde ki se, taar d̄im ken̄ naade aden tɛrl tap ɔo
ɔn̄ eyo.

15 Gɔtn se naade taad ɔɔ: «Pier ute Jan se, k'j'ɔɔd
k'teecdɛ naatn maak̄n̄ bee ken̄ k'lee k'j'aak mɛtn
taarge se.» ɔɔpden naade Yaudgen jee kaak̄n̄ mɛtn
taarge se ɔo taad dɔɔk taarde ute naapa.

16 Gɔtn se naade taad ɔɔ: «Jee se tap ɔo j'adeki
tɛdn̄ ɔɔ d̄i? Taa jee Jeruzalem ki paac se lɛ, booyga
nak̄n̄-kɔɔɔm naade tɛd se. ɔɔ nak̄n̄-kɔɔɔm se lɛ tood
tal j'aki kɔn̄ naaj do ki eyo.

17 Num naaje se k'je eyo ken̄ taar se jaay 'wɔɔk̄n̄
jeege an̄ booy paac se. Bin se j'aacdeki kaama taa
naade mɔɔtn ro Isa se j'ɔn̄te taadin̄ nam ki.»

18 Gɔtn se naade dan̄o Pier ute Jan ɔɔ aacden
kaama ɔɔ: «Naan̄ ki se mɔɔtn ro Isa se ɔn̄te 'taadin̄ki
nam ki ɔɔ ɔn̄te 'dooyki jeege ute mɛtn taar se!»

* 4:11 Aak KKR 118.22.

19 Gaŋ gōtn se Pier ute Jan tərlden ə: «Gēn naase ki num naan Raa ki se, kēn gay 6o dōobiŋa? K'booy kuun taar naase lōbu k'booy kuun taar Raa lē!

20 Deer num, naaje se k'kōŋ do eyo do nakge tun naaje j'aako ute kaamje ə k'booyo ute bije se.»

21 Gōtn se Pier ute Jan se jee kaakŋ mētn taargen Yaudge se tər aacden kaama daala jaay 6o tōd tōd. Naade ŋ te dōobm kēn aden dabar eyo, taa naade beer beer jee denge tu ə do nakge tun deel se jeege paac *nook Raa.

22 Anum gaabm kēn Pier ute Jan tēdn nakŋ-kōbō jaay naan̄ ŋ lapi se, naan̄ baariŋ cir si-sō.

Jee Raage tōnd mētn Raa taa aden kēdn kaay kaama

23 Kēn Pier ute Jan jaay k'tōd k'tōdeno se, naade baado ŋ jeedege ə taadden taargen kēn *magal jee tēdn sērke Raa ki ute magal taa 6ee Yaudge taaddeno se.

24 Kēn jeedege se jaay booy taar Pier ute Jan se, naade iin̄ taa tōnd mētn Raa ute maakŋ kalaŋ deek ə: «Raa Sidburku, naai 6o debm aalo maakŋ raa ute do naaŋa ə baarge ə ute nakgen maakde ki se paac.

25 Buli bubje *Daud se, naai 6o debm ēdīno *Nirl salal ə Nirl Salal ese 6o kēn ōliŋ taado ə:

Jee do naaŋ ki ute mētijildege paac tap 6o iŋ 6o gēn je taamooyo

ə dōk taarde kalaŋ gēn tēdn nakŋ əs aay ey se tap 6o, taa dī?

26 *Gaariŋgen do naaŋ ki daap rode gēn tēdn bōbō; ə magalgen do naaŋ ki tusu*

taa baatn Meljege Raa ute gaar ken naan beer andino se.[†]

27 Deere, taar se taar met ki. Maakn geger ken Jeruzalem ki se, *Erød ute Pons Pilat, tus dook taarde kalan ute jee ken Yaudge ute kengen Yaudge eyo taa baatn Isa debm tedn naabi salal ken naai 'beer andino.

28 Bin se ute tooji se, naai uunoga doa oo naade tedinga aan goo ken naai maaki jen ro ki.

29 Melje, naai aaka kiibm kaacn ken naade iib aacje naajen k'bulige se, borse edjen gaab-toojo taa k'taadn taari kic bo k'beer eyo.

30 'Taad tooji jeege tu, ute ro Isan debm tedn naabi salal se, ed lapia jee koonje tu oo 'tedn nakn-koojge ute nakgen deel doa.»

31 Ken naade jaay eem Raa aas se, gotn naade tusn ro ki se naanja tea. Gotn se naade paac Raa doocde ute Nirl Salal. Jo gotn se naade baag taadn taar Raa jeege tu beer eyo.

Jee Raage nig nakdege ute naapa

32 Jee ken aal maakde do Isa *al-Masi ki ute dende se, naade ing ute maakn kalan oo taarde kic bo kalan. Maakde ki se nam jaay 'taadn oo nakn se gen maama se goto. Num gan nakn naade ok paac se ombin taa naapki.

33 Ute toojn Raa se, *jee kaan naabm Isa al-Masige se taad jeege tu tap bo beer eyo oo: «Melje Isa se duroga daan yoge tu oo naaje j'aakinga ute kaamje.» Gotn se jee Raage paac se Raa teddenga beer den aak eyo.

[†] 4:26 Aak KKR 2.1-2. Gaar ese je taad ute *al-Masi.

³⁴ Maakde ki se nam tap bo dim daayin̄ eyo. Taa jee ok maakŋ-gotō ute beege se duginā o baano ute gursinā.

³⁵ Jo gursn ese se naade baado edin̄ ji jee kaan̄ naabm Isa al-Masige tu. Jo naja naja kic bo, j'edin̄ nakŋ ken an̄ kaasn̄ kin̄ginā.

³⁶ Maakde ki se, gaaba kalan̄ ron̄ Yusup ken jee kaan̄ naabm Isa al-Masige dan̄in̄ ute ro Barnabas. (Barnabas se je deekŋ o: goon ed̄ kaay kaama jeege tu.) Naan̄ se metjil gen̄ Lebige o naan̄ j'oojin̄ taa naan̄ Sipir ki.

³⁷ Naan̄ se dugŋ ute maakŋ gotinā o gursin̄ se, naan̄ baado edin̄ ji jee kaan̄ naabm Isa al-Masige tu.

5

Ananias ute Sapira ted̄ taar-koōbo

¹ Num gan̄ maakde ki se, debm kuuy ron̄ Ananias ute mendin̄ ron̄ Sapira, naade se ok gotō. Jo naade se dook taarde kalan̄ baa dugŋ ute gotde se naata.

² Naan̄ ute mendin̄ se, gursn se naade gaan̄ ute metinā o gotn se gaabin̄ baan̄ ute gursn oop se, ji *jee kaan̄ naabm Isa al-Masige tu.

³ Gotn se Pier deekin̄ o: «Ananias, gen̄ di jaay naai on̄ *Bubm sitange baado end dooc maak ki bin se? Ken̄ 'gaan̄o met̄ koōpm gursi goti ki se kese taar-koōbm ken̄ naai 'ted̄ se ted̄n̄ *Nirl Salal ki.

⁴ Ken̄ dugin̄ te ey le gotō se gen̄ naai tap ey la? Jo ken̄ naai jaay duginga kic num, gursin̄ se gen̄ naai ey la? Ken̄ oli jaay taad taar-koōbo se gen̄ di? Taar-koōbm ken̄ naai ted̄in̄ se, 'ted̄in̄ jikilimge tu eyo, gan̄ naai ted̄in̄ *Raa ki.»

⁵ Ken jaay Ananias booy taar se, naan̄ aal ooc ooyo ð jeegeen paac̄n̄ jaay booy labar ese se, beere bāa ðkde tak tak.

⁶ Gətn se, gaan̄ kəɔdʒe bāado teelin̄ ute kala ð uun bāa əlin̄ maak̄n̄ iib̄ ki.

⁷ Ken nak̄n̄ se deel jaay bāa bāa nak̄n̄ lɛr mətə se, mɛnd Ananias bāado ɛnd gətn jee kaan̄ naabm Isa al-Masige tu se; nabə nak̄n̄ ken̄ aan do gaabin̄ ki se, naan̄ jeel eyo.

⁸ Gətn se Pier tɛɛsiŋ ð: «Gətsen naase 'dugin̄ki se, kɛse ɓo gursiŋ paac̄ sum ne?» Mɛnda took ð: «Yɛɛ. Kɛse ɓo gursiŋa.»

⁹ Gətn se Pier terlin̄ ð: «Gɛn ɗi jaay naai ute gaabi 'dɔɔkki taarse gɛn naam *Nirl Raa se? 'Booyo! Jee ken̄ ɔlo gaabi maak̄n̄ iib̄ ki se aanga taa ɗoob ki. 'Booy gətn jɛde! Naade utu bāado ai bāa kuun̄ kəli naai kici.»

¹⁰ Gətn ese sum ɓo, mɛnda se naar ooc ooy naan̄ Pier ki. Ken̄ gaan̄ kəɔdʒe jaay aan se, naade ɛnd se əŋiŋ naan̄ ooyga ð naade uun bāa əlin̄ maak̄n̄ iib̄ ki cɛɛ gaabin̄ ki.

¹¹ Gətn se jee *egliz ki paac̄ ute jee kuuy paac̄ jaay booy labar ese se, naade beere bāa ðkde tak tak.

**Jee kaan̄ naabm Isa al-Masige tɛd nak̄n̄-kəɔɓge dɛna*

¹² Raa əl jee kaan̄ naabm Isa al-Masige se tɛd nak̄n̄-kəɔɓge dɛna ute nakgen̄ deel doa naan̄ jeege tu. Naade paac̄ taarde kalan̄ ð lee tus mɛtn̄ daabm Salomon ki.

¹³ Anum jee kuuy se nam tap ɓo took gɛn tum te naade eyo; gan̄ jee dɛnge se lee tɔɔm jee aal maakde do Isa *al-Masi ki se.

14 Ute naan̄ se kic 60 jeege dēna, mēndge ute gaabge, took aal maakde do Isa al-Masi ki ɔ baado ziid do jeege tun aalga kaal maakde do Isa al-Masi ki se.

15 Taa nak̄-kəɔbgen jee kaan̄ naabm Isa al-Masige lee tēd se, ɔl jeege teecno ute jee kəɔnge tuun taaldeno do danalge tu ey lɛ do raagge tu; naade baado tōndden do doobge tu, taa kēn Pier deel deel jaay nirlin̄ deebga dode ki se, sōm maakde ki se, nam kalan̄ utu 'kəŋ lapia.

16 Gōtn se jeegen kuuy kic 60 dēna kēn iino maak̄ naange tun kēn cee geger kēn Jeruzalem ki, naade baano ute jee kəɔndege ɔ jee kēn ɔk kəɔn sitange. Gōtn se naade paac ɔŋ lapia.

**Jee kaan̄ naabm Isa al-Masige k'tək k'j'əmbden dangay ki*

17 Do nakge tun tēd se, *magal jee tēdn serke Raa ki ute *Sadusegen ute naan̄ se, tēdn maak-kilimi ro jee kaan̄ naabm Isa al-Masige tu ɔ gōtn se naade iin̄ rode ki.

18 Gōtn se naade tək əmbden dangay kēn k'lee k'tək̄ k'təl jeege.

19 Gaŋ maak̄ nōɔr ki se, *kədn̄ Raa baado tōdn̄ ute kaam taar dangayge se naatn̄ ɔ ɔd̄ teecdeno naatn̄ ɔ deekden ɔ:

20 «'Baaki daan̄ bōɔr *Bee Raa ki ɔ 'taadki taargen paac̄ kēn ed̄ kaaja se jeege tu.»

21 Gōtn se naade took do taar kədn̄ Raa ki ɔ tanōriŋ nōriŋ sum 60, naade 6aa daan̄ bōɔr Bee Raa ki ɔ naade baag dooy jeege gōtn ese.

Kēn *magal jee tēdn̄ serke Raage tu ute jeenge jaay aan̄ gōtn̄ naade lee aak̄ mētn̄ taar jeege se, naade dan̄o magalgen taa 6ee *Israelge tu ɔ

ute jeegen lee aak m̄etn taar Yaudge se, ḡotn se naade tusu ɔɔ ɔl ɔɔ k'ɔaa k'tɔɔdo jee kaan̄ naabm Isa al-Masige se naatn maak̄n dangay ki ɔɔ k'baandeno.

22 Num jee k̄en j'ɔld̄e naaba taa ɔaa kaak̄n jee dangayge se, naade aan se ɔnd̄en te eyo. Ḡotn se naade ɔk t̄erl ɔaado ɔn̄ jee ɔld̄eno se ɔɔ taadd̄en m̄etn taar nakgen deel se paac ɔɔ:

23 «K̄en naaje jaay j'aan se, k'j'ɔn̄ kaam taar dangayge se k'gaasinga gaas ute l̄ekerle ɔɔ jee k̄en lee b̄ɔɔb jee dangayge se l̄e, ɔaar ɔaar taa-ɔoob ki. Naɔo k̄en naaje jaay k'tɔɔd̄ kaam taara se, j'ɔn̄ te nam maak ki eyo.»

24 K̄en magal jeegen lee b̄ɔɔb Bee Raa ute magal jee t̄ed̄n s̄erke Raage tu jaay booy taar se, ḡotn se taar naade 'taad tap ɔo jeel eyo. Anum naade t̄ond̄ m̄etn naapa do nakge tun deel se.

25 Gan̄ ḡotn se deb kalan̄ iin̄o daan b̄ɔɔr Bee Raa ki ɔaado taadd̄en ɔɔ: «'Booyki, ɔere, jeegen naase t̄ok ɔmbd̄eki dangay ki se, ɔorse naade utu daan b̄ɔɔr Bee Raa ki ɔɔ ɔaar dooy dooy jeege.»

26 Ḡotn se magal jeegen lee b̄ɔɔb Bee Raa se iin̄ ɔaa ute jeenge t̄ok ɔaandeno ute jee kaan̄ naabm Isa al-Masige se, naɔo ute taa t̄ɔɔg eyo, taa naade ɔeer ɔeer jee d̄enge tu ɔɔ s̄om ad̄en tund te ko c̄ere.

**Jee kaan̄ naabm Isa al-Masige naan Yaudge tun
jee kaak̄n m̄etn taarge

27 K̄en jee k̄en lee b̄ɔɔb jee dangay ki jaay t̄ok ɔaano ute jee kaan̄ naabm Isa al-Masige naan Yaudge tun jee kaak̄n m̄etn taarge se, ḡotn se *magal debm t̄ed̄n s̄erke Raa ki t̄eesd̄e ɔɔ:

28 «Naaje k'gaassen j'əɔ ɔnten 'dooyki jeege ute ro gaabm se bin ey la? Aakki nak̄j naase 'tɛdki se jaayo? Jeegeen Jeruzalem ki se lɛ, naase 'taad 'dɔɔddekiga paac. Naase 'je aki kəl moosn gaabm se 'kɔɔpm mindje ki.»

29 Gaŋ Piɛr ute jee kaan̄ naabm Isa al-Masigen kuuy tɛrlɛn ɔɔ: «Bɛɛki num, nak̄j kɛn Raa maakin̄ jen ro ki se ɓo, j'an̄ tɛd jaay k'tɛdn̄ nak̄j kɛn jikilimge maakde jea.

30 Naase ɓo jee kɛn tup tɔɔlki Isa ro kaag ki, gaŋ Raa bubjege, duriŋoga daan yoge tu,

31 ɔɔ uun ɓaa ɔndinga do ji daamin̄ ki, ɔɔ tɛdn̄ naan̄ ɓo tɛdga gaar jeege ɔɔ Debm Kaajn̄ jeege taa kɔɔdn̄ doobo gaan *Israelge tu gɛn tɛrl̄ maakde, ɔɔ Raa aden tɔɔl *kusiŋdege.

32 Do nakge tun deel paac se, naaje k'saadŋge ɔɔ *Nirl Salal kɛn Raa ɛd̄ jeege tun tookga taarin̄ se, kic ɓo saada.»

33 Kɛn naade jaay booy taar se, maakde taarde piriŋ aan gɔɔ aki doobo, ɔɔ naade je aden tɔɔlɔ.

34 Num gaŋ gaaba kalan̄ naan̄ kɔd̄ *Parizi, naan̄ maak̄j Yaudge tun jee kaak̄j mɛtn̄ taarge se kici ɔɔ naan̄ se ron̄ Gamaliɛl. Naan̄ se debm jeel taad tɔɔk̄j mɛtn̄ Ko Taar Raa gɛn Yaudge ɔɔ gaan Israelge paac aalin̄ maak ki. Naan̄ iin̄ daar naan̄ jeege tun se ɔɔ taaddɛn ɔɔ: «Jee se, ɔɔddek̄i naatn̄ jaayo.»

35 Kɛn jee kaan̄ naabm Isa al-Masige jaay j'ɔɔd̄ k'teedɛn naatn̄ sum se, naan̄ taaddɛn ɔɔ: «Naase gɛnaamgen gaan Israelge, ɔndki kɔndɔ do nakge tun naase 'je aki tɛdn̄ do jeege tun ese.

36 'Jeelki, gɔɔr gɔɔr ara sum ɓo, gaaba kalan̄ k'dan̄j̄n Tedas. Naan̄ se tɛd ron̄ aan gɔɔ debm k'jeel

jeel gōtiṇa ɔl gaabge ɓaa ɓaa nakɲ kaar-sɔɔ se ɓaa mētiṇ ki. Gōtn k'tōoliṇ sum se, gaabgen mētiṇ ki se aan̄ wɔɔkɔ ɔɔ naabde se ɛ daara.

³⁷ Ter kaad̄ kēn magal jee taa naan̄ *Rōm ki jaay iin̄ taa mēdn̄ jeege se, naan̄ kēn se, gaaba kalan̄ kɔd̄ Galile k'dan̄in̄ Judas se, naan̄ kic̄ tēd̄ jeege dēna ɓaa mētiṇ ki. Kēn naan̄ jaay k'tōoliṇ se, jee mētn̄ naan̄ ki se kic̄ ɓo aan̄ wɔɔkɔ.

³⁸ Borse, maam m'je m'asen taada: ɔɔdki dose dɔkɔ ro jeege tun ese, ɔṇdeki naade ɓaa. Kēn nakɲ naade tēd̄ se jaay gēn jikilimge sum ɛ, utu 'daar kalin̄ ki.

³⁹ Num, kēn nakɲ naade tēd̄ se jaay gēn Raa ɛ, naase an̄ki kɔṇ daara eyo! ɔṇdki kōndɔ, sɔm ɓaa naase aki tēdn̄ jee taamooy Raage!» Gōtn se naade took uun taariṇa.

⁴⁰ Naade ɔl k'dan̄ k'ɓaano ute jee kaan̄ naabm Isa al-Masige se ɔɔ gōtn se naade ɔl j'ōnddēn ute mēɛje ɔɔ gaasde ɔɔ j'ōṇte taadn̄ ro Isa *al-Masi se nam ki, ɔɔ bin̄ jaay ɓo naade tōd̄ tōlde.

⁴¹ Kēn jee kaan̄ naabm Isa al-Masige jaay teeco gōtn ese se, maakde-raap sakan̄ taa Raa se ɔṇde naade se jee an̄ kaasiṇ gēn dabar taa Isa.

⁴² Ute naan̄ se kic̄ ɓo, ɓii-raa daan̄ ɓɔɔr *Bee Raa ki ɔɔ maakɲ ɓeege tu se, naade daayum lee dooy jeege ɔɔ taaddēn Labar Jigan gēn Isa se jeege tu. ɔɔ jeege se, naade lee taaddēn ɔɔ: Isa se ɓo, al-Masi.

6

*Maakɲ jeege tun maakɲ *egliz ki se k'bɛɛr k'tōod̄ jeege cili gēn tēdn̄ naaba*

1 Anum kaaf̄ ken se jee aalga maakde do Isa *al-Masi ki se ziif̄ ted̄ dena, 6aa ute naande. Num gan̄ maakde ki se, Yaudgen taaf̄ taar Grek se taaf̄ naan̄ ki ro Yaudge tun taaf̄ taar naande mala se. Taa aanga gōtn k'nign̄ naka mend-daayge tu se, mend-daaygen taaf̄ taar Grek se, k'lee k'dirigde dirigi.

2 Gōtn se *jee kaan̄ naabm Isa al-Masigen sik-kaar-di se, dan̄ tus jee aalga kaal maakde do Isa al-Masi ki se paac ɔɔ deekden ɔɔ: «Naaje se j'kōn̄ kōn̄ gen taadn̄ taar *Raa jeege tu jaay 6o k'6aa lee nign̄ nakn̄ kōsɔ jeege tu eyo.

3 Taa naan̄ se genaamge, maakse ki se 'bēer 'tōɔdki gaabge cili ken jeege aalde maak ki ɔɔ maakde dooc te *Nirl Salal ɔɔ jee jeel-taara. Bin se naaje jee kaan̄ naabm Isa al-Masige se, naabm se j'adesin̄ kōn̄ kaam jide.

4 Ɔɔ naaje se le j'kōn̄ roje paac gen keem Raa ɔɔ gen taadn̄ taar Raa jeege tu.»

5 Jee aalga kaal maakde do Isa al-Masi ki ken tus gōtn ese paac se, took do taarde ki se. Gōtn se jaay naade bēer ɔɔd Etien; naan̄ se debm ken aal maakin̄ paac do Raa ki ɔɔ maakin̄ dooc ute Nirl Salal. Naade bēer tōɔdo Pilip, Prokor, Nikanor, Timon, Parmenas ɔɔ Nikolas ken kōd Antios ken tedga ron̄ kōd Yaudge se kici.

6 Jee tus gōtn ese 6aano ute jeegen k'bēer k'tōɔdden cili se naan̄ jee kaan̄ naabm Isa al-Masige tu ɔɔ naade eemden Raa ɔɔ tōndden jidege dode ki.

7 Naan̄ ken se, jee aalga kaal maakde do Isa al-Masi ki se, taaf̄ wōok taar Raa se jeege tu. Ɔɔ jee ken jaay aalga kaal maakde do Isa al-Masi ki se

ziid tēd dēna maakŋ gēgēr kēn Jeruzalēm ki. Gōtn se, *jee tēdn sērke Raage tu se kic dēna baado took aal maakde do Isa al-Masi ki.

Jeege baado kōkŋ Etien

⁸ Etien se, Raa tēdīnga bēēna ə ədīnga tōgō gēn tēdn nakgen deel doa ute nakŋ-kōōbgen magal magala naan jeege tu.

⁹ Gan do nakge tun naan tēd se bii kalan Yaudgen iīno gēgēr kēn Siren ki ute kēngen iīno gēgēr Alekzandri ki, naade lee tus tus maakŋ *bee kēn Yaudge lee tusn maak ki se. Bee se k'danŋ *Bee Yaudgen j'əddēnga kōōd dode maakŋ bul ki* ə naade lee tum ute Yaudgen iīno taa naan Silisi ki ute gēn Azi ki. Gōtn se naaden jee gōtō kaam sō se paac baag naanŋ ute Etien,

¹⁰ ə taar jaay *Nirl Salal əlŋ naan taadden se, taar naade 'kōŋ jaay an tērl tap 6o, naade əŋ eyo, taa jeel-taar Etien se, Nirl Salal 6o ēdŋ.

¹¹ Aan gō taar naade an tērl kic 6o əŋ ey se, gōtn se naade goon baa rējo jee taar-kōōbge ə naade paac baado taad ə: «Naaje se k'booyga te bije taar kēn jaay Etien lee taad taar iŋg kus ro *Musa ki ə ro Raa ki se.»

¹² Gōtn se naade əs mētn jeege dēna, mētn magal taa bee Yaudge ute mētn jee jeel taadn tōkŋ mētn Ko Taar Raage tu ə naade baado əkiŋa ə baansŋ naan Yaudge tun *jee kaakŋ mētn taarge.

¹³ Gōtn se naade taad taar-kōōbō ro Etien ki daala ə: «Aakki gaabm daar se, naan 6o debm kēn lee taad taargen iŋg kus ro *Bee Raa ki ə ro *Ko Taar kēn Raa ēdō Musa ki.»

¹⁴ Naade taad ə: «Naaje se k'booyga booy ute bije kēn naan deek ə Isan kōf Nazaret se utu an tōkŋ

ute Bee Raa se naata ḡ ro nakge tun Musa dooyjeki se lε, naan̄ utu an̄ tεrl 'tεdn̄ kuuy.»

¹⁵ Ken̄ jee paac̄n̄ inḡ maak̄n̄ ḡee ken̄ Yaudge lee aak̄n̄ mεtn̄ taarge se, naade paac̄ ḡnd kaamde tenen̄ Etien̄ ki ḡ naade aak̄ daan̄ kaamin̄ se tec aan̄ ḡḡ daan̄ kaam̄ *kḡdn̄ Raa.

7

*Etien̄ taad̄ taara naan̄ Yaudge tun̄ *jee kaak̄n̄ mεtn̄ taarge*

¹ Gḡtn̄ se *magal debm̄ tεdn̄ serke Raa ki tḡnd mεtin̄ ḡḡ: «Taar k'taad̄ roi ki se, mεt ki ne?»

² Etien̄ tεrl̄den̄ ḡḡ: «Bubumge ute ḡenaamge, udki bi jiga do taar ken̄ m'asen̄ taad̄ se. Kaad̄ ken̄ *Abraam̄ utu inḡ kinḡ taa naan̄ ken̄ Mezapotami ki se, naan̄ ken̄ se naan̄ taad̄ te taa dεεtn̄ ḡεḡer ken̄ Aran̄ ki ey ḡḡrtḡ, ḡḡtn̄ se ḡḡ *Raa te magalin̄ teec naanin̄ ki,

³ naan̄ deekin̄ ḡḡ: *Iin̄ ḡn̄ naan̄i ute taasige ḡḡ 'ḡaa taa naan̄ ken̄ maam̄ m'ai taada.**

⁴ Gḡtn̄ se Abraam̄ iin̄ ḡn̄ taa naan̄ Kaldege ḡḡ ḡaa inḡ Aran̄ ki. Ken̄ bubiñ̄ jaaȳ ooy se, Raa deekin̄ ḡḡ: «Iin̄ ḡn̄ ḡḡtn̄ ese,» ḡḡ naan̄ iin̄ ḡaa inḡ taa naan̄ ken̄ ḡḡrse naase utu inḡki maak̄ ki se.

⁵ Ken̄ naan̄ jaaȳ aan̄ ḡḡtn̄ ese, Raa taadin̄ ḡḡ utu an̄ kεdn̄ taa naan̄ ese ḡḡ naan̄ se 'kḡḡpm̄ mεtjilin̄ ki. ḡan̄ kaad̄ ken̄ se ḡḡtḡ cḡkḡ kic ḡḡ, Raa εdin̄ te eyo ḡḡ ḡḡtn̄ naan̄ an̄ kḡsn̄ mεtin̄ kic ḡḡ ḡḡtḡ. Tεr naan̄ ken̄ se, Abraam̄ goono kic ḡḡ ḡk̄ eyo.

* 7:3 Aak̄ Jen̄ 12.1.

⁶ Raa taadiñ ð: *Metjilin se utu baa king taa naan jeege tu ð jee se utu aden tedn bulu ð aden dabar gen baara kaar-sð.*†

⁷ Gan jeegen utu aden tedn bulu se, Raa deek ð: *Jee se, maam m'utu m'aden kojñ bðrð dode ki ð ken nakgen se jaay deelga num, metjili se utu ade teecn maakñ naan ken se ð utu ade baa am lee keem gatn ara.*‡

⁸ Gøtn se *Raa dðk ute Abraam taadiñ ð ñ'oj pðndð. Bin ðo Abraam oojñ gooniñ Isaka ð ken Isaka jaay j'oojin ðk bii marta se, naan ojin pðndð. Ðo Isaka kic ðo ojn pðndð gooniñ *Yakub ki ðo Yakub tøj pðndð geniñge tun gaabgen sik-kaar-dio. Naade se ðo bugjege.

⁹ «Gøtn se bugjege se ted maak-kilimi ro genaade Yusup ki ð naade ðk baa dugin ji jeege tu ð jee se uun baansiñ Masar ki. Gan Raa se utu te naana,

¹⁰ ð naan ðdiñ naatn maakñ nakge tun ðñ ken aan don ki se paac. Naan ediñ jeel-taara ð tedin ted debm meteke ð Gaar magal gen Masar se aakiñ se tðlin. Taa naan se ðo, naan ðndin magala taa naan Masar ki ð ðniñ been paac kaam jinã.

¹¹ Gan cðk se, ðo end taa naan ken Masar ute magaliña ð maakñ taa naan *Kanan ki kici. Bo se tðl dabar jeege dëna ð bugjege se je nakñ kðsð kic ðo ð eyo.

¹² Ken Yakub jaay booy j'ð nakñ kðsð utu Masar ki se, deet se naan ðl bugjege gen baa dugñ nakñ kðsð.

¹³ Ter naan ðlden gen k-dige ð naan ken se,

† 7:6 Aak Ekz 3.12. ‡ 7:7 Aak Jen 15.13-14. § 7:8 *Kojñ pðnd ara se ðo, kесе nakñ kaakñ jeel ken taad ðo *Raa dðkga ute Abraam.

Yusup tɛd gɛnaange aak jeelina ɔɔ gɔtn se sum ɓo, k'ɓaa k'taad metjil Yusup se Gaar magal kɛn taa naan Masar ki se.

14 Yusup ɔl danɔ bubin Yakub kɛn ing taa naan Kanan ki ɔɔ naan ɓaado ute jeengen maakɲ been ki paac, ɔɔ naade paac se jeege sik-cili-kaar-mii.

15 «Kɛn Yakub jaay booy se, naan iin ɓaa ute jee maakɲ been ki paac taa naan Masar ki. Naan ute ɓugjege se, naade ting gɔtn ese bini ooy maak ki.

16 Yodege se, naade tɔs ɓaanden gɛgɛr kɛn Sicem ki ɔɔ ɓaa tɔlden maakɲ iib kɛn Abraam dugin ji gaan Omorge tu ute pudda taa naan Sicem ki se.

17 «Aan gɔɔ kaadn taar kɛn Raa taad Abraam ki aan kaan doobin ki se, jeejegen ing taa naan Masar ki se, dir ziid tɛdga dɛna.

18 Naade ting bini aan do gaar kɛn kuuy gɛn Masar kɛn jeel Yusup eyo.

19 Gaar se, naan deb pitini ɔɔ dɛrlo jeejege. Naan dabardeno ɔɔ tɛdden utu taa tɔɔgɔ ɔɔ ɔlden naade bini ɔɲ gɛndege naatn taa 'kooyo.

20 «Kaad kɛn se ɓo, j'oojn *Musa. Naan se goon aak bɛɛ kɛn tɔɔl Raa ki. Naan ting ɓee bubin ki se laapa mɔɔ.

21 Kɛn bubin ute kon jaay ɓaa ɔndinɔ naatn ɔɔ rɛsinɔ se, gɔtn se goon Gaar magal Masar ki kɛn mɛnda se, ɓaa ɔɲina. Naan uun ɓaansin been ki ɔɔ ɔkin kaadin ki aan gɔɔ goonin mala.

22 Musa k'dooyin ute nakgen jee Masar ki jeel paac se, ɔɔ naan tɛd debm jeel-taara ɔɔ jeel tɛdn nakgen jiga jiga.

23 «Kɛn Musa jaay ɓaarin aas si-sɔɔ se, naan uun doa gɛn ɓaa kaakɲ gɛnaangen, gaan *Israelge.

24 Ken naan̄ jaay iin̄ baa kaak̄n̄ genaangen gaan Israelge se, naan̄ ɔŋ kɔd̄ Masar dabar dabar genaanḡ kɔdn̄ Israel. Gɔtn̄ se naan̄ baanō naaka, oociŋ metiŋa ɔɔ tɔnd̄ tɔɔl ute kɔdn̄ Masar se.

25 Bin se Musa saap ɔɔ tɛdn̄ bin sum ɓo, genaangen gaan Israelge se 'jeele, naan̄ se Raa ɓo ɔliŋo taa aden kɔdn̄ dode. Num gan̄ naade se ɔŋ jeel̄ ɔk te metiŋ eyo.

26 Metbeenki se, naan̄ ɔŋ genaangen gaan Israelge dio tɛd̄ tɛd̄ taara ute naapa. Gɔtn̄ se naan̄ je aden tɛdn̄ num naade kɔk̄n̄ taasa ute naapa deekden ɔɔ: «Mɛdumge, naase lɛ 'gena naapge, num gen̄ d̄i jaay naase 'tɛdki taara ute naapa se?»

27 Num gan̄ debm ken dabar dabar debiŋ se ɔt ɔl Musa naatn̄ ɔɔ deekiŋ ɔɔ: «Naai se, ken̄ ɔndi magala gen̄ kaj̄n̄ bɔɔɔɔ doje ki tap ɓo, nan̄a?»

28 *Lɔ naai 'je am tɔɔl aan̄ gɔɔ ken̄ tɛrko naai 'tɔɔlo kɔd̄ Masar se lɛ?**

29 Ken Musa jaay booy taar se, naan̄ beere ɔkiŋa ɔɔ naan̄ iin̄ aan̄ baa in̄g taa naan̄ Madian ki aan̄ gɔɔ cɛkɛ. Ɔɔ gɔtn̄ naane se ɓo, naan̄ toojo gaangen gaabge dio.

30 «Ken naan̄ jaay tinḡ aas baara si-sɔɔ se, bii kalan̄ naan̄ iin̄ baa do kɔd̄-baar cɛɛ ko ken̄ k'dan̄iŋ Sinai ɔɔ gɔtn̄ se Raa teeciŋ naaniŋ ki aan̄ gɔɔ *kɔdn̄ Raa ɔɔ naan̄ aakiŋ se aan̄ gɔɔ rɔɔŋ poodo ɔk kɔk maak̄n̄ ji kaag ki.

31 «Ken Musa jaay aak rɔɔŋ poodo ɔk maak̄n̄ ji kaag ki ɔɔ ji kaag se ɔs ey se, naan̄ aak se ɔkiŋ taad̄ eyo. Gɔtn̄ se naan̄ iiko gɔɔɔɔ taa an̄ kaak̄n̄ kɔkɔ. Gan̄ naan̄ booy mind̄ Meljege Raa ken̄ taadiŋ ɔɔ:

* 7:28 Aak Ekz 2.14.

32 *Maam 6o m'Raa gen bugi, Abraam, Isaka ɔo Yakub.*† Gətn se, naan niriin teece ɔo rəon poodn ken ɔk kək maakn ji kaag ki se kic 6o, naan je an kaak eyo.

33 Gətn se Məljege Raa deekin ɔo: *'Tədn ute saai jei ki se naatn, taa gətn naai 'daar se, naan gətn *salal.*‡

34 *Deere, kədn yeem jeemge jaay lee ɔod yeemde Masar ki se, maam m'aakga ɔo daayden naade ing daay des des se kic 6o, maam m'booyga. ɔo m'booy m'baado se taa m'je m'aden kədn dode. ɔo bərse naai iin baado, maam m'je m'ai koli taa naan Masar ki.*§»

35 Ter Etien taadden daala ɔo: «Musan ken gaan Israelge ɔod undin jaay deekin ɔo: *Naai se ken ɔndi magal gen kajn bərdə doje ki tap 6o nanə?** Naan se 6o ken Raa ute doobm kədn Raa teeciŋo naanin ki maakn ji kaag ki se 6o, ken tɔdga magalde ɔo debm kədn dode.

36 Musan ese 6o ɔodden naatn taa naan Masarge tu ute nakn-kəbge ɔo ute nakgen deel do ken naan tɔdo. Ter naan tɔdo nakn-kəbge kaad ken naan gaanŋeno Baar Ace ute ken naade tinŋo do kəf-baar ki baara si-ɔo se kici.

37 Musan ese 6o ken ter taado gaan Israelge tu daala ɔo: *Raa utu aseno bɛer kədn maakn genaasege tu se, deb kalan ken utu 'tɛdn debm taad taar teeco taar Raa ki aan gəo maama.*†

38 Musan se 6o, kaad ken gaan Israelge tus do kəf-baar ki se, debm ken daar daan bugjege tu ute kədn Raa ken daar taadin do ko ken Sinai ki. Naan

† 7:32 Aak Ekz 3.6. ‡ 7:33 Aak Ekz 3.6. § 7:34 Aak Ekz 3.5, 7, 8 ɔo 10. * 7:35 Aak Ekz 2.14. † 7:37 Aak Dt 18.15.

60 debm ken Raa taadino taargen ed kaaja jaay naan baado taadjesinki se.

³⁹ Num gan bugjege se baate tookn kuun taarina, oo naade ood undina. Oo maakn maak-saapde ki se, naade je koken terl Masar ki.

⁴⁰ Gotn se naade taad *Aarun ki oo: *'Tedjeki raagen ken 'lee naanjege tu taa Musan ken oodjekiro naatn maakn taa naan Masar ki se le, dim jaay aanin don ki se, naaje j'ondki te metin eyo.*[‡]

⁴¹ Kaad ken se, naade ooy daap naka tec aan goo goon maranja. Naade baado tojin *serke naanin ki oo nakn naade tedin ute jiden ese bo, naade den ute maak-raapo aan goo raade.

⁴² Gotn se, Raa terlden naaga oo res onden naade lee eem nakgen Raa tondden maakn raa ki gen woor goto se. Kese aan doobin ki aan goo taar ken k'raanin maakn Kitapm gen jeege tun taad taar teeco taar Raa ki ken oo:

Gaan Israelge, daagen naase 'tojkiro serke maakn baarge tun si-oo do kod-baar ki se, naase 'tojinikiro maam ki ne?

⁴³ *Gato! Naase 'lee 'tuunkiro bee maragsen k'danin Mabk*

oo 'lee 'tuunkiro nakn ken tec aan goo k-diji gen maragsen k'danin Rapan;

nakgen ken naase 'tedinki ute jisegen se bo tedsenga raasegen naase 'lee ergki naande ki.

Taa naan se bo, maam m'utu m'asen tuur kol naan taa naan Babilon ki naane.§»

⁴⁴ Ter Etien taad oo: «Ken bugjege tingo do kod-baar ki se, naade ok *koror gotn ken naade lee

‡ 7:40 Aak Ekz 32.1, 23. § 7:43 Aak Am 5.25-27.

doodn ute Raa. Korar se Musa daapiin aan gaa ken Raa taadiino aa naan tedin tec aan gaa ken naan aako gotn Raa ki se ra ra.

⁴⁵ Gan bugjege se, bee se naade onin gendege tu aa gendege se bee se naade tuun baan ute naade aa kaad ken se Josue bo naande. Naade end maakn naan ken melinge Raa tuurde naatn aa alden naade cirde. Bee se ing daande ki bini aan do Gaar *Daud ki.

⁴⁶ Raa se maakin raap do Daud ki aa Daud se tond metn Raa aa n'an konin naan an kabm bee naan Raa gen Yakub se.

⁴⁷ Num gan bee ese se goonin Salomon bo baado iinina.

⁴⁸ Gan Raa Taaro se beegen ken jikilimge bo ab te jide se, naan ing maak ki eyo. Aan gaa taar ken Raa taado maakn Kitapm debm taad taar teeco taar Raa ki, ken aa:

⁴⁹ *Maakn raa se gotn ken maam m'ing m'osn gaara aa do naana le gotn tabm jema.*

Bee naase amki kab tap bo bee tec aa di?

Do gotn jaay am kaasn m'an jamak bo gayo?

⁵⁰ *Nakgen baa se paac se, maam bo m'tedin ute jim ey la?** »

⁵¹ Ter Etien taadden daala aa: «Naase le jee naajn taarge aa bi se le booy taar eyo aa maakse le, mngoo. Naase le 'tecki bubsege aa taar *Nirl Salal taadsen le, naase 'tookki do ki eyo.

⁵² Jeegen taado taar teeco taar Raa ki do dakin se, bugsege lee dabardenoga. Naade tooo jee ken taado bii kaan *al-Masi Debm Daan ki se. Ken naan jaay aan se, naase aa undinki aa ak tooinki.

* **7:50** Aak Eza 66.1-2.

53 Raa taadseno *Ko Taar ken naan̄ εdo Musa ki se utu doobm kədn Raage, num gan̄ Ko Taarin̄ se naase 'took ingki te do ki eyo.»

Etien k'tund k'təəlin̄ ute koa

54 Ken Yaudgen *jee kaakn̄ metn taarge jaay booy taar Etien taad bin se, maakde taarde pirin̄ aan gəə dəəbə. Gətn se naade dəəŋ taardege əə iin̄ ro Etien ki.

55 Gan̄ Etien, ken maakin̄ dooc te *Nirl Salal se, uun kaamin̄ aak maakn̄ raa ki tenin̄ əə naan̄ aak *nookn̄ Raa wəə gətə kelən̄ əə aak Isa daar daar do ji daam Raa ki.

56 Naan̄ deekden əə: «'Booyki! Maam m'aak maakn̄ raa əəd wan̄ əə m'aak *Goon Deba se daar daar do ji daam Raa ki.»

57 Ken naade jaay booy taar se, gətn se naade təəd təəy makəŋə əə turum bidege. Ter naade iin̄ taa naapm paac baado oocina.

58 Gətn se, naade ək teecnsin̄ naatn̄ maakn̄ geger ken se əə baagin̄ tund te koa taa an̄ təəbə. Jeegen saadge se təəd kal magaldege əə baado əmbin̄ metn jε goon kəd ki kalan̄ k'danin̄ Səl.

59 Də kaad ken naade daar tundin̄ tund te ko se, Etien taad əə: «Melum Isa, kom se əkin̄ kaam ji.»

60 Gətn se naan̄ erg naan̄ ki əə əəd əəy makəŋə əə: «Meluma, *kusin̄ naade təd rom ki se, 'tedden kalde.» Ken Etien jaay taad taar se aas sum bə, gətn se naan̄ ooyo.

8

¹ Səl took do taar jeege tun təəl Etien se.

*Jeege dabar jee aalga kaal maakde do Isa
al-Masi ki

Bii ken se sum 60, *eglizn maakn̄ geḡer ken Jeruzalem ki se, k'baagden dabar dena. Jee Raagen paacn̄ gōtn ese se aan̄ wōok baa taa naan̄ gen̄ Jude ki ute gen̄ *Samari ki ɔɔ ɔɔp̄ *jee kaan̄ naabm Isa al-Masige sum 60 Jeruzalem ki.

² Jee ken ɔk taar *Raa ɔn̄ se, ken naade jaay baa duubo Etien se, naade tōy dōok taara ɔn̄ eyo.

³ Gan̄ Sol se je eglizn ken̄ Jeruzalem ki se 'tēdn̄ gōtɔ. Naan̄ baa bee ute bea tōko mēndge ute gaabgen aalga kaal maakde do Isa al-Masi ki se ɔɔ baado ɔmbden dangay ki.

*Pilip baa taadn̄ Labar Jiga gen̄ Isa se *Samari ki*

⁴ Jee gen̄ wōok se, naade baa lee maakn̄ naange tun kaam ara kaam ara ɔɔ naade taad̄ Labar Jiga gen̄ Isa se jeege tu.

⁵ Ken̄ Pilip jaay bōoy aan̄ maakn̄ geḡer ken̄ kalan̄ bini taa naan̄ Samari ki se, naan̄ baa taadden taar gen̄ *al-Masi se jeege tu.

⁶ Jee den̄ se paac taa naapki took uun taar Pilip, taa naade booyga maan̄ nakn̄-kōɔbm ken̄ naan̄ lee tēd se ɔɔ naade mala kic aakinga ute kaamde.

⁷ Gōtn se sitange dena teec ro jeege tu ɔɔ ken̄ naade teec teec se tōd̄ tōy makōn̄ ɔɔ jee kōn̄ sitange se ɔn̄ lapia. Gōtn se jee k-run̄guyge ute jee cekēd̄ge dena ɔn̄ lapia kici.

⁸ Taa naan̄ se 60, jee ken̄ maakn̄ geḡer ken̄ ese se, maakde raap den̄ aak eyo.

⁹ Kaad̄ ken̄ se gaaba kalan̄ utu tinḡ maakn̄ geḡer ken̄ ese tap ɔɔ gaabm se ron̄ Simon. Naan̄ se, do dōkin̄ tap 60 naan̄ debm kōrd̄ɔ ɔɔ iinga num tēd̄

nakgen ken̄ jee Samari ki aak kic okden taad̄ eyo. Naan̄ tef̄ ron̄ aan̄ gəə debm k'jeel jeel gətinā.

¹⁰ Ond̄ do gaange tun̄ seeme bini aan̄ do jee magalge tu se, naade paac aalin̄ maak ki. Naade deek əə: «Gaabm se 60 təəgn̄ Raa mala ken̄ k'danin̄ *Təəgn̄ Magal se.*»

¹¹ Simon jaay baag tef̄n̄ kərdin̄ sum se, daanin̄ dəkga. Ute kərdin̄ se, naan̄ iinga num tef̄den̄ nakn̄-kəəbge əə ken̄ naade aak tap 60 okden taad̄ eyo əə tef̄ jeege paac aalin̄ maak ki.

¹² Num ken̄ naade booy taar Pilipm taafden̄ mētn̄ taar gen̄ Gaar Raa əə taar gen̄ Isa al-Masi se, gətn̄ se mēndge ute gaabge took uun̄ taariṅa əə naan̄ *batizde.

¹³ Gətn̄ se Simon kic 60 took aal maakin̄ do Isa al-Masi ki əə naan̄ kic k'batizinā əə gətn̄ se, naan̄ ok mētn̄ Pilip tēc. Ken̄ naan̄ jaay aak nakn̄-kəəbge ute nakgen̄ deel do ken̄ Pilip lee tef̄ se, naan̄ aak tap 60 okin̄ taad̄ eyo.

¹⁴ Ken̄ *jee kaan̄ naabm Isa al-Masigen Jeruzalem ki jaay booy j'əə jee Samari ki kic took uunga taar Raa se, naade əldeno Pier ute Jan.

¹⁵ Ken̄ naade jaay aan̄ se, naade tənd̄ mētn̄ Raa taa jee Samari ki ken̄ aalga kaal maakde do Isa al-Masi ki se taa Raa adēn̄ kēdn̄ *Nirl Salal,

¹⁶ taa maakde ki se nam kalan̄ tap 60 əṅ te Nirl Salal ey bərtə, num naade se k'batizde 60 ute ro Meljege Isa sum.

¹⁷ Gətn̄ se Pier ute Jan baagden̄ tənd̄ jide do jee Samari ken̄ aalga kaal maakde do Isa al-Masi ki se əə naan̄ ken̄ se sum 60, naade əṅ Nirl Salal.

¹⁸ Ken̄ Simon jaay aak jee kaan̄ naabm Isa al-Masigen tənd̄ jide do jeege tun̄ aalga kaal

maakde do Isa al-Masi ki jaay Raa edden Nirl Salal se, gōtn se Simon taad Pier ki ute Jan ki ə ə aden kedn gurs.

19 Naan taadden ə: «Edumkiro təəgɲ se kici, taa debm jaay ken maam m'əndga jim doɲ ki num, 'kəɲ Nirl Salal bin kici!»

20 Gaɲ Pier tərliɲ ə: «Naai ute gursi se, əɲ Raa asen kutn kap, taa maaki ki se naai saap ə ute gursi se sum ɓo naai 'kəɲ dugɲ nakɲ ken Raa ed jeege tu cər se!

21 Maakɲ naab ken ese se, naai beɗi gətə ute naaje, taa maakɲ naai naan Raa ki se, təd nakɲ ute doobiɲ eyo.

22 Nakɲ naai 'təd jig ey se, naai əɗɗ doi ro ki naatn ə tənd mətɲ Raa. Bin sum ɓo səm daan Raa utu ai təl *kusiɲigen maaki ki se.

23 Taa maam m'aaki naai se ə nakge paac se tɛdn gen naai, ə naai se əɗɗga ɓulu gen tɛdn kusiɲa.»

24 Pier ute Jan se, Simon tərlden ə: «Naase mala 'təndki mətɲ Raa taa maama, taa nakɲ naase 'taadki se 'kaan dom ki eyo!»

25 Ken Pier ute Jan jaay taado nakɲ ken naade aako ə booyo gōtn Isa ki ə taada taar Raa jee Samari ki jaay aas se, naade ək tər Jeruzalem ki. Ken naade ɓaa ɓaa se, maakɲ naaɲ Samarige tun ute deniɲ se, gōtn naade aal maak ki paac se, naade taadden Labar Jiga gen Isa.

*Pilip dəɗ ute kəɗ *Etiopi*

26 Ken nakgen se jaay deel se, *kəɗn Raa kalan taad Pilip ki ə: «Iiɲ 'ɓaa kaam kaam bəəyə ken gōtiɲ kəɗ-ɓaara ken doobm ken iio Jeruzalem ki jaay bəəy ɓaa Gaza ki se.»

27 Gətn se Pilip naar iin̄ ɓaa. Ken naan̄ ɓaa ɓaa se, naan̄ uun kaamin̄ aak magala kalan̄, kɔɔf Etiopi ɔɔ naan̄ se kaasi*. Ɔɔ Neel gen̄ jee Etiopi ken̄ k'dan̄in̄ Kandas se, naan̄ ɔ̄in̄ maalin̄ paac kaam jin̄a ɔɔ naan̄ ɓo debm ken̄ aakin̄ do maalinge tu se. Naan̄ in̄go Jeruzalem ki se gen̄ keem Raa.

28 Ken̄ naan̄ terl̄ ɓaa ɓaa se, naan̄ ook in̄g maak̄n̄ puusin̄ ki ɔɔ dooy mak̄ɔn̄ɔ taar ken̄ maak̄n̄ Kitapm gen̄ debm taad taar teeco taar Raa ki ron̄ Ezayi se.

29 Gətn se *Nirl Raa deek Pilip ki ɔɔ: «Aan̄ ɔ̄n̄ metn̄ debm puus se.»

30 Gətn se Pilip aan̄ ɔ̄n̄ metn̄ debm puus se, ɔɔ naan̄ booy gaabm se in̄g dooy dooy maak̄n̄ Kitapm gen̄ debm taad taar teeco taar Raa ki ron̄ Ezayi se. Gətn se naan̄ tɛɔin̄ tɔɔse ɔɔ deekin̄ ɔɔ: «Taar naai in̄g dooyin̄ se tap ɓo, naai 'jeel ɔk metin̄ dey la?»

31 Gaabm se terlin̄ ɔɔ: «Taar se jaay nam taad tɔɔkum te metin̄ ey se, m'an̄ jeel m'ɔɔ d̄io?» Gətn se kɔɔf Etiopi se taad Pilip ki ɔɔ: «'Baado ook in̄g cɛem ki taa am taad tɔɔk̄n̄ metina.»

32 Kese ɓo taar Kitapm ken̄ naan̄ in̄g dooyin̄ se ɔɔ taar se taad ɔɔ:

*Naan̄ se tec aan̄ gɔɔ baatn̄ k'j'ɔk k'ɓaan̄ gen̄ ɓaa tɔɔɔ,
ɔɔ naan̄ aan̄ gɔɔ *goon baatn̄ ken̄ j'ɔj bɛɛkin̄ kic tɔɔy ey
se,
naan̄ kic ɓo tec bini taa naan̄ ɛɛp te taarin̄ eyo.*

33 *Naan̄ se j'aakin̄ aan̄ gɔɔ nak̄n̄ cɛɛɛ ɔɔ gətn̄ k̄aj̄n̄ ɓɔɔr
ki se, nam tap ɓo ɓaa te metin̄ ki eyo;
ɔɔ metjil naan̄ se ɔ, nam tap ɓo mɔɔtn̄ taad te taarin̄
eyo.*

Ɔɔ do naan̄ ki se kin̄g naan̄ se k'gaan̄in̄singa duuku.†

* **8:27** Do ɔ̄kin̄ se gaaringe se jee lee ɓɔɔb mɛndge se naade lee tɔndden kaasi. † **8:33** Aak Eza 53.7-8.

³⁴ Gaabm se tond̄ mētn̄ Pilip̄ ɔɔ: «!Mooyum tu, ara se debm taad̄ taar teeco taar Raa ki se tap̄ ɓo, taad̄ ute naŋa? Ute naan̄ malin̄ lɔɓu ute nam nam kuuy lɛ?»

³⁵ Gɔtn̄ se Pilip̄ uun mindinā ɔɔ baagin̄ taad̄n̄ do taar kēn naan̄ dooyin̄ se ɔɔ ute taar se, naan̄ taadin̄ Labar Jiga gēn Isa.

³⁶ Kēn naade uun doobo ɓaa ɓaa se, gɔtn̄ se naade aak maane ɔɔ gaabm se taadin̄ ɔɔ: «Aaka, ɓɛɛ j'ɔŋga maane! Ne dīm jaay am gaasum am *batiz ey se utu la?»

³⁷ [Pilip̄ deekin̄ ɔɔ: «Kēn naai jaay aal maaki do Isa *al-Masi ki num, maam m'ai batizi.» Gaabm se t̄rlin̄ ɔɔ: «Yɛɛ, maam se m'tookga Isa al-Masi se Goon Raa.»]‡

³⁸ Gɔtn̄ se naan̄ taad̄ ɔɔ puus se k'daarin̄a ɔɔ naaden̄ di se paac̄ ɓɔȳ t̄lɛ maak̄j maan̄ kēn se ɔɔ gɔtn̄ se Pilip̄ batizinā.

³⁹ Kēn naade jaay teeco maan̄ sum se, Nirl Raa uun ɓaan̄ ute Pilip̄ se gam. Gaabm se jaay t̄rl̄ aakin̄ se, aakin̄ naan̄ gɔtɔ. Num kēn naan̄ jaay uun doobin̄ ɓaa ɓaa se, ɓaa ute maak-raapo.

⁴⁰ Gaŋ Pilip̄ aak kaak se, naan̄ aanga kaam Azɔtɔs ki sum. Maak̄j gɛgɛrge tun naan̄ aalo maak̄ ki paac̄ bini aan̄ maak̄j gɛgɛr Sezare ki se, naan̄ taad̄ Labar Jiga gēn Isa al-Masi se jeege tu.

9

*Isa teec naan̄ Sɔl ki
(NJKN 22.3-16, 26.9-20; Gal 1.1-16)*

‡ **8:37** Taar se, maak̄j Kitapge tun do dakin̄ se, m̄tinge maak̄de ki se gɔtɔ.

1 Gaṅ kaaf ken se, Səl inḡ ʔo gən tɛdn *kusiṅa ɔ gən tɔl jeegen aalga kaal maakde do Melje Isa ki. Gɔtn se naan iin ʔaa ɔṅ *magal jee tɛdn serke Raa ki

2 ɔ tɔnd metin ɔ an kedn maktubm ken an kɔn doobo ɔ ute maktubm se naan 'ʔaa kedn magalge tun gən maakṅ *ʔeege tun ken Yaudge lee tusn maak ki maakṅ geger ken Damas ki. Ute naan se jaay, naan 'kɔṅ doobo ɔ ken jaay ɔṅga mɛndge lɔ gaabgen gam ken aalga kaal maakde do Isa ki se, naan adeno tɔkṅ dookṅ ʔaa Jeruzalem ki.

3 Ken naan ʔaa ʔaa doob ki jaay aan gɔr ute Damas se, gɔtn se naan naar aak poodo raap lak lak iino maakṅ raa ki ʔaado deebiṅ bat.

4 Gɔtn se naan ʔooɔ ooc naan ki ɔ booy mind deba danin ɔ: «Səl, Səl, naai tap ʔo 'dabarum bin se gən di?»

5 Gɔtn se Səl deek ɔ: «Meluma, naai tap ʔo nanja?» ɔ mind debm se deekin ɔ: «Maam ʔo Isan ken naai 'lee 'dabarum se.

6 Gaṅ ʔorse se, naai iin 'ʔaa maakṅ geger ken Damas ki ɔ gɔtn naane se j'ai ʔaa taadn nakṅ naai utu 'tɛda.»

7 Gaṅ jee metin ken k'ʔaa tɛl se ʔeere ɔkde se daar yip ɔṅ taaf taar eyo. Naade booy mind deba naʔo aak te melin eyo.

8 Gɔtn se Səl iin daara ɔ ken naan jaay ɔɔd kaamin se, kaamin ɔṅ aak eyo. Gɔtn se jeenḡe ɔkin jin ki jaay ʔo tɔɔd ʔaansin Damas ki.

9 Daan ʔiige tun mɔtɔn naan tinḡ se, kaamin le ɔṅ aak eyo, ɔs dim eyo ɔ aay eyo.

10 Gaaba kalan bin se, ron Ananias tinḡ maakṅ geger ken Damas ki. Naan se debm aalga kaal

maakin do Isa ki kici. Gətn se Məljege Isa teecin naanin ki əd danin ə: «Ananias!»

Ananias took ə: «Əy Məluma!»

¹¹ Məljege Isa tərli ə: «Iin 'baa doob kən k'danin doobm sɛɛj *Taal* se ə 'baa bɛɛ Judas ki se, 'kəŋ gaabm kən k'danin Səl kən kəd Tars se. Naan utu inŋ gətn se eemum keeme,

¹² ə aaki aan gə ə naai Ananias, end baado əŋina ə naai əndin ji doŋ ki ə kaamin əd aaka.»

¹³ Num gan Ananias tərli ə: «Məluma, maam m'booyjeege əsumga maan gaabm se, taa nakgen kusiŋ kən naan lee tɛdn jeeige tun Jeruzalem ki se.

¹⁴ Maam se m'booyga j'ə *magal jee tɛdn sɛrke Raage tu se undinga kulu gen baado təkŋ dəkŋ jeeigen gətn ara.»

¹⁵ Gan Məljege taadin ə: «Ute naan se kic ɓo, iin 'baa əŋ gaabm se, taa gaabm se maam ɓo m'bɛɛr m'ədn. Naan ɓo debm kən am tɛdn naabuma ə utu 'taadn roma jeege tun Yaudge eyo ute gaardege ə baa taadn gaan *Israelge tu kici.

¹⁶ Maam mala m'utu m'an taadn dubar kən naan utu kəŋ taa maama.»

¹⁷ Gətn se Ananias iin baa end bɛɛ Judas ki, əŋ Səl ə naan ənd jin doŋ ki, deekin ə: «Səl gɛnaama, kɛse Məlje Isan kən teecio naani ki kaad kən naai baado baa doob ki se; naan ɓo əlumo gəti ki taa kaami kədn kaaka ə *Nirl Salal ai dooc maaki.»

¹⁸ Gətn ese sum ɓo nakge tec aan gə ə naagŋ kənŋ parpa se naar sidə kaamin ki ə gətn se kaamin əd aak gətin ki. Naan iin daara ə gətn se *k'batizina.

¹⁹ Kən naan jaay ə ə aay se, naan əŋ təgə gətin ki.

*Səl taaf taa *al-Masi maakŋ geger kən Damas ki*

Gətn se Səl tingo bii kandum ute jee aalga kaal maakde do Isa al-Masi ki, maakŋ geger kən Damas ki.

²⁰ Gətn ese sum 60, naan naar baag taadn jeege tun maakŋ *beege tun kən Yaudge lee tusn maak ki se, deekden ɔɔ: «Isa se, naan 60 Goon *Raa.»

²¹ Jeegeen paacŋ lee booy taariŋ naan lee taaddfen se, taar se ɔkden taaf eyo ɔɔ naade taaf ute naapa ɔɔ: «Gaabm se 60 kən lee dabaro jeegeen aal kaal maakde do Isa al-Masi kən iŋg Jeruzalem ki se ey la? Ɔɔ naan baado tap 60 taa anden tək dəkŋ baa naan *magal jee tɛdn serke Raage tu daamo?»

²² Gaŋ Səl se, naan bii-raa taaf taar Raa baa ute naaniŋ sak sak ɔɔ taadiŋ ute maakiŋ paac. Yaudgen Damas ki se, naan taaddesiŋ tal ɔɔ Isa se naan 60 al-Masi. Ɔɔ Yaudge se taar naade an taaf kic 60 jeel eyo.

²³ Gətn se Səl tingiga bii dɛna maakŋ geger kən Damas ki ɔɔ kaaf kən se 60, Yaudge dək taarde taa an tɔlo.

²⁴ Num gaŋ deb kalan baado ɔɔj Səl ɔɔ: «Jeege end kend teli gen kuti, taa Yaudge se ting bəəb nəəɔ ɔɔ katara taa doobm gen geger Damas ki se; naade je an kəkŋ tɔlo.»

²⁵ Gaŋ bii kalan nəəɔ se, jee metn Səl ki se ɔk baansiŋa, ɔliŋ maakŋ baar ki magala ɔɔ uun bəəyiŋ naatn naagŋ durdur ki.

Səl baa maakŋ geger kən Jeruzalem ki

²⁶ Kən Səl jaay aan Jeruzalem ki se, naan je doobm kən 'tum ute jee aalga kaal maakde do Isa *al-Masi ki, na60 naade se beeriŋ beere, taa kən Səl

jaay aalga kaal maakin do Isa al-Masi ki aan goo naade se, naade maakde utu naaj naaj don ki.

27 Gotn se Barnabas took okina oo baansin naan *jee kaan naabm Isage tu oo taadden oo ken Sol baa baa Damas ki jaay aan doob ki se, naan aako Meljege oo Meljege se taadino ute taarin mala. Ter gotn se naan deekden oo Sol Damas ki se, taado taa Isa jeege tu se, aalo don sak beer eyo.

28 Ute taar naan taadden se, gotn se jee kaan naabm Isage se okin ceede ki. Oo kaad ken se maakn Jeruzalem ki se, Sol lee ute jee kaan naabm Isage se kaam ara kaam ara oo ute ro Meljege se naan taad taar Raa jeege tu aal don sak beer eyo.

29 Naan iinga num lee taad ute Yaudgen taad taar Gerek oo daayum lee naaj ute naade nabo naade se je doobm an tooo.

30 Ken genaagen doobm Isa al-Masi ki jaay booy taar se, naade ok baan ute Sol se maakn geger ken Sezare ki oo gotn naane se, naade olin baa maakn geger ken Tars ki.

31 Kaad ken se *eglizn gotn baa se paac kengen taa naan Jude ki, Galile ki oo *Samari ki paac ing ute lapia. Naade se ok toooo ro taar Raa ki, beer Meljege tu oo *Nirl Salal noogde ted den baa ute naande.

Pier ed lapia Ene ki

32 Kaad ken se Pier lee daayum maakn naange tu kaam ara kaam ara. Bii kalan naan iin baa kaakn jee Isagen ing maakn geger ken Lida ki.

33 Ken naan jaay aan se, naan on gaaba kalan k'runGuyu k'danin Ene tood tood do nakn toodin

ki. Gətn naan̄ tɛɾɛc k'ruŋguyu sum se, əkga ɓaara marta.

³⁴ Gətn se Piɛr ɗeekiŋ ɔɔ: «Ene, naai se Isa *al-Masi ɛɗiga lapi; iini, naai mala 'teel nakŋ toodi!» Gətn se Ene naar iin̄ ɗaar tal.

³⁵ Jeegen paacŋ inŋ Lida ki ute jeegen paacŋ inŋ taa naan̄ Saron* ki jaay aak nakŋ se, naaɗe took aal maakɗe do Melje ki.

Tabita ooyo ɔɔ Piɛr durina

³⁶ Maakŋ gɛgɛr kɛn Japa ki se, ək mɛnda kalan̄ bin se, naan̄ aalga kaal maakiŋ do Isa ki ɔɔ mɛnd se ron̄ Tabita. (Tabita ute taar Grɛk se naaɗe dan̄in̄ Dɔrkas†). Mɛnd se daayum naan̄ tɛɗ bɛɛ jeege tu ɔɔ lee ɛɗ nakiŋge *sɛrkɛ jee daayge tu.

³⁷ Kaad̄ kɛn Piɛr utu Lida ki ɓɔrt se, Tabita ooc kɔɔŋɔ ɔɔ ooyo. Kɛn naan̄ jaay ooy sum se, naaɗe roogiŋa ɔɔ uun̄ ook ɓaa aaliŋ maakŋ ɓee kɛn raan̄ kɛn j'iiniŋ do naapiŋ ki se.

³⁸ Aan̄ gɔɔ Lida gɔɔr ute Japa ɗey se, jee aalga kaal maakɗe do Isa ki, kɛn inŋ Lida ki se, booy ɔɔ Piɛr utu gətn ese se ɔɔ naaɗe ɔl gaabge dio ɓaa dan̄in̄o ɗeekiŋ ɔɔ: «'Baado ɔŋje kɛskɛ tu.»

³⁹ Piɛr naar iin̄ ɓaa ute naaɗe. Kɛn naan̄ jaay aan̄ se, naaɗe ək ɓaansiŋ maakŋ ɓee kɛn j'aal yo maak ki se. Ɔɔ mɛnd-daayge se paac ɓaado ɔŋin̄ ute keeme. Gətn se naaɗe taadiŋ kaldegen Tabita tɔjɗeno kaad̄ kɛn naan̄ utu zɛɛɛ se.

⁴⁰ Gətn se Piɛr ɗeek jeege tun̄ gətn ese ɔɔ: «K'teec naatn.» Ɔɔ kɛn jeege jaay teec se, naan̄ ɛrg naan̄ ki ɔɔ eem Raa. Naan̄ tɛrl kaamiŋ aak debm ooyga

* **9:35** Taa naan̄ Saron se naan̄ naan̄ tood̄ patal ɔɔ ək kaaga kic ɗena.

† **9:36** Dɔrkas se je ɗeekiŋ ɔɔ: anŋia.

kooy se deek ɔɔ: «Tabita iini!» Gɔtn se naan̄ ɔɔd kaamina ɔɔ ken naan̄ jaay aak Pier se, naan̄ iin̄ ing ute metina.

⁴¹ Pier ɔl jin̄ ɔkina ɔɔ uun daarina. Gɔtn se naan̄ dan̄o jee Raage ute mend-daayge. Ken naade jaay baado se, Pier taadden ɔɔ Tabita se, naan̄ duroga.

⁴² Ken jeegeen paacn̄ maakn̄ gegɛr ken Japa ki jaay booy taar ese se, maakde ki se jeege dena took aal maakde do Meljege tu.

⁴³ Maakn̄ gegɛr ken Japa ki se, Pier tingga dena gɔtn gaab ken debm rujn̄ daar k'danin̄ Simon se kici.

10

**Kɔdn̄ Raa teec naan̄ Kɔrney ki*

¹ Maakn̄ gegɛr ken Sezare ki se, gaaba kalan̄ k'danin̄ Kɔrney ɔɔ gaabm se asgargen kaaru se, naan̄ ɓo bubde. Naan̄ maakn̄ dɔɔl asgarge tun k'dandɛ Italige.

² Gaabm se ɔk taar *Raa ɔɔn̄o ɔɔ naan̄ ute jee maakn̄ been̄ ki paac se, beer Raa ki. Naan̄ ted̄ bɛɛ Yaudge tun jee daayge ɔɔ daayum naan̄ lee eem Raa.

³ Bii kalan̄ kaadn̄ tɛgɛr ki se, Kɔrney aak kɔdn̄ Raa tal tal endo kend̄ been̄ ki ɔɔ kɔdn̄ Raa se danin̄ ɔɔ: «Kɔrney!»

⁴ Ken Kɔrney jaay aak kɔdn̄ Raa se, beer ɔkina ɔɔ naan̄ taad̄ kɔdn̄ Raa ki ɔɔ: «Kese dio, Jaamus?» Kɔdn̄ Raa terlin̄ ɔɔ: «Keem Raa ken naai lee eeme ute ted̄n̄ bɛɛ ken naai lee ted̄ jeege tu se, Raa dirigin̄ te eyo.

⁵ Borse, ɔl jeege Japa ki taa ade dan̄ Simon ken k'danin̄ Pier se.

⁶ ጋጋ naan̄ utu in̄g ሌee gaab ken k'dan̄in̄ Simon ken debm ruj̄n̄ daara se ጋጋ gaabm se, naan̄ ሌeeጥa taa baar ki.»

⁷ ጋጋ ken kōdn̄ Raa jaay taaf̄ taarin̄ aas jaay ሌaa se, ጋጥn̄ se Kōrney dan̄o maak̄j̄ jee tēdn̄ naabiጥge tu se, jeege dio ute asgar ken j'ēdn̄sin̄ kaam jin̄ se, ጋጋ asgar se, ጋk taar Raa ጋጥጋ.

⁸ Taar kōdn̄ Raa taaf̄in̄ se, Kōrney taadden̄ mētin̄ paac, jaay ሌo ጋlden k'ሌaa Japa ki.

Pier aak nak̄j̄ iin̄o ጋጥn̄ Raa ki

⁹ ጋጥn̄ se jee ken Kōrney ጋlden naaba se iin̄ ሌaa, ጋጋ metbeen̄ ken naade ሌaa ሌaa ጋoob ki jaay aan ጋጋጥ ute ጋeጋer Japa se, kaad ken se kaad aanga katara. ጋጋ naan̄ ken se, Pier ook do ሌee ki raan ጋen keem Raa.

¹⁰ ጋan̄ ጋጥn̄ se Pier nam ሌo tōlin̄a ጋጋ je kōጋጋ. Kaad ken jaay k'tēdn̄ tēf̄ kōጋጋ se, naan̄ naar aak ne ጋim iin̄o ጋጥn̄ Raa ki.

¹¹ Naan̄ aak maak̄j̄ raa ጋጋጋ wan̄ ጋጋ aak naka aan ጋጋጋ kala magala k'dōokin̄ taarin̄ ጋጋጋ kaam ጋጋጋ ጋጋ nak̄j̄ se ሌōጋጋጋ bini aan naan̄ ki tak.

¹² Maak̄j̄ nak̄ ken aan ጋጋጋ kala se, naan̄ aak napar daage paac: kengen jēdege ጋጋጋ ጋጋጋ, kengen erጋ kerጋe ጋጋ ute napar yeelge paac.

¹³ ጋጥn̄ se naan̄ booy mind deba ጋeekin̄ ጋጋ: «Pier iin̄i, daagen se 'tōk 'tōጋጋ ጋጋ ጋጋጋ.»

¹⁴ Pier tērlin̄ ጋጋ: «A-a Meluma! ጋጥn̄ maam ting tap ሌo daagen ጋen kōጋ ey se, ሌii kalan̄ maam m'ጋጋ te eyo.»

¹⁵ Tēr naan̄ booy mind debm se taaf̄in̄ kuuy daala ጋeekin̄ ጋጋ: «Nak̄j̄ ken jaay Raa tēdn̄ tēdga jiga se, naai ጋጥጥe kaakin̄ aan ጋጋጋ nak̄j̄ aak kusu.»

16 Mind debm ese se taad dɔɔlin̄ mətɔ, jaay ɓo nakɲ aan ɓɔɔ kala se tɛrl ook ɓaa maakɲ raa ki ɓɔtin̄ ki.

17 Pier, nakɲ naan̄ aak se, deel don̄a ɔɔ saap mɛtn taar nakɲ se tap ɓo, naan̄ ɔnd ute mɛtin̄ eyo. Nabo kaad kɛn se sum ɓo, jee Kɔrney ɔldeno se, je je ɓee Simon ɔɔ kaad kɛn se naade aan taa dɔobm Simon ki.

18 ɓɔtn se naade dan̄ jee maak ki ɔɔ tɔnd mɛtde ɔɔ: «Gaabm ron̄ Simon kɛn k'dan̄in̄ Pier se, utu ɓɔtn ara ki la?»

19 Kaad kɛn Pier jaay utu in̄ɓ saap saap ɓɔrtɔ do nakɲ kɛn naan̄ aako se, ɓɔtn se *Nirl Salal taadin̄ ɔɔ: «'Booyo Pier! Gaabge mətɔ utu daar ɓɔtn ese jei jea.

20 Iin̄ ɓɔɔy kɛskɛ 'ɓaa ɔɲde, ɔɲte 'naaja ɔɔ 'ɓaaki kalan̄ taa jee se, maam ɓo m'ɔldeno ɓɔti ki.»

21 ɓɔtn se Pier ɓɔɔy ɓaa ɔɲ jee se ɔɔ deekden ɔɔ: «Maam ɓo debm kɛn naase 'jen̄ki se. Num naase 'ɓaakiro ɓɔtum ki tap ɓo bɛɛ dey la?»

22 Naade tɛrlin̄ ɔɔ: «Naaje se bubm asgargen k'dan̄in̄ Kɔrney se ɓo ɔljeno. Naan̄ se debm daan ki ɔɔ beer Raa ki ɔɔ Yaudge ute dɛndɛ paac se, tɔɔmin̄a. Naan̄ se, ɓii kalan̄ *kɔɔdn̄ Raa ɓaado taadin̄ ɔɔ n̄'ɔl k'ɓaa k'dan̄o Pier ade ɓaa ɓeen̄ ki, taa an̄ taadn̄ taar Raa naan̄ 'booyo.»

23 ɓɔtn se Pier ɓaanden ɓeene ɔɔ ɔndde mɛrtɛ ɔɔ naade tood iip ɓɔtin̄ ki.

Pier ɓaa ɓɔtn Kɔrney ki

Mɛtbeen̄ki Pier iin̄ ɓaa ute naade ɔɔ ɓɛnaage kandum kɛn dɔobm Isa *al-Masi kɛn Japa ki se, daan Pier.

24 Metbeen ken kuuy se, naan ute jeenge aan maakn gegēr ken Sezare ki. Gan kor naade utu aan te ey se, Korney danjo taasinge ute medn donge, naade tus ing aak kaamina.

25 Kaad ken Pier aan jaay end kend been se, gotn se Korney baado doodina do ooc metn jēn ki aan goo debm ken baa keem Raa se.

26 Gan Pier ok jina do uun daarin deekin do: «On̄te 'tedn bini; iin raan! Berε, maam kic m'debkilimi aan goo naai sum.»

27 Pier ute Korney jaay end kend been se, naade baa baao do lee taad taad ute naapa. Ken naade jaay aan se, on̄ jeege tusga dena.

28 Gotn se Pier deekden do: «'Jeelki, maakn *Ko Taar Raa naaje Yaudge tu se gaasje do j'on̄te king ute jeegen Yaudge eyo do j'on̄te lee beedege tu. Gan maam se, Raa taadumga tal do m'on̄te kaakn jee kuuy se aan goo jee aak kusu naanin ki.

29 Taa naan se bo, ken naase olki jaay k'danumo se, maam naajo te eyo num m'baadoga. Borse se 'taadumki tu, naase tap bo 'danumkiro se taa di?»

30 Korney terlin do: «Borse tedga bii moto aan kaadn do tegēr ki aan goo kaadn ara se, maam m'ing m'eem keem Raa maakn beem ki m'aak kaak bin se, m'aak gaaba kalan daar daar naanum ki ute kalin raap lak lak.

31 Naan taadum do: «Korney! Keem Raa ken naai lee eem se, Raa booyiga do beε ken naai lee tedjeege tu se ε, Raa dirigin te eyo.

32 Borse, ol jeege Japa ki, taa ade dan Simon ken k'danin Pier se, taa ade baa gotn ara. Naan ute bee gaab ken k'danin Simon ken debm rujn daar ken been taa baar ki se.»

³³ Gətn se maam m'naar m'əl jeege Japa ki, taa ai 6aa danja ə ə kən naai aanga se, naaje maakje raap aak eyo. Taa naan se, 6ərse naaje k'tusga paac naan Raa ki ə ə k'je k'booy taar kən Məljege Raa taadio ə ə ajen taad se.»

Piər taad Labar Jiga jeege tun 6ee Kərney ki

³⁴ Gətn se Piər εp taariņa deekden ə: «Deere, maam se m'jeelga Raa se naan 6eer nam eyo.

³⁵ Gaŋ maakŋ mətjil jikilimge tun gay gay kic 6o, debm kən 6eer Raa ki ə ə tɛdn nakgen ute doobiŋ se, naan se 6o kən təl Raa ki.

³⁶ Raa taado taariŋ gaan *Israelge tu ə ə ute doobm Isa *al-Masi se, naan 6aanoga te Labar Jiga kən 'kɛdn təse jeege tu. Taa Isa se, naan 6o Məl jeege paac.

³⁷ Naase 'jeelki nakgen 6ərse deel taa naan Jude ki paac se, nakgen se baago taa naan Galile ki, kaad kən Jan-Batist taado mɛtn taar *batɛm kən naan lee batizo jeege se.

³⁸ Naase 'jeelki Raa kən 6eer ə ə Isan kədn Nazaret se, εdiŋga təəŋ *Nirl Salal. Ə ə naase 'jeelki kici, Isa se leedoga gətn 6aa se paac ə ə naan tɛd 6ee jeege tu ə ə εd lapia jeege tun kən *Bubm sitange təkɛga tək kaam jiŋa, taa Raa se utu te naaŋa.

³⁹ «Naaje, *jee kaan naabm Isage se, j'aakga ute kaamje ə ə k'booyga ute bije, nakŋ kən naan tɛdo maakŋ naan Yaudge tu ə ə maakŋ gɛgɛr kən Jeruzalem ki se. Naan se 6o kən Yaudge ə ə tup təlŋ ro kaag ki se.

⁴⁰ Gaŋ kən tɛd 6ii mətə se, Raa duriŋoga daan yoge tu ə ə əliŋ naan teec naan jeege tu,

⁴¹ nabo naan se teec te naan jeege tu paac eyo. Gan naan se teec naan naaje ken Raa beer taadjenoga taad do dakiina taa naaje k'tedn saadinge. Naaje se, ken naan ooy duro se kic bo, naaje j'osoga oo j'aayoga ute naana.

⁴² Naan taadjeno oo k'baa k'taad Yaudge tu nakn ken naaje k'j'aako oo k'booyo se oo j'aden taadn j'oo: Isa se bo, debm ken Raa beer oodino gen kojn booro do jeege tun ooyga kooyo oo kengen utu zere.

⁴³ Jee taad taar teeco taar Raa ki do dakin se paac taadoga saadn naana; naade deek oo: «Debm jaay aalga maakin do naan ki num, Raa an taal *kusiin se paac naatn.»»

*Raa ed *Nirl Salal jeege tun Yaudge eyo*

⁴⁴ Kaad ken Pier jaay utu daar taadden taad bort sum bo, gotn se Nirl Salal naar booy do jeege tun paac ing booy booy taarin se.

⁴⁵ Yaudgen took aalga kaal maakde do Isa *al-Masi ken baado ute Pier jaay aak nakn se, akden taad eyo taa naade aak Raa se jeegeen Yaudge ey se kic bo, naan took edden Nirl Salal!

⁴⁶ Taa naade booy jee se taad taad taar naan jeegeen kuuy oo taam Raa oo: «Raa se, naan debm magal aak eyo.» Gotn se Pier taadden oo:

⁴⁷ «Borse, jee se le, Raa eddenga Nirl Salal aan goo naaje kici. Ken bin num j'onte gaasdeki gen *batizn maan.»

⁴⁸ Gotn se naan taadden oo: «Jee se k'batizde ute ro Isa al-Masi.»

oo jee ken k'batizde se taad Pier ki oo: «J'oop j'ing ute naade gen bii kandum.»

11

Pier taad̄ m̄etn taar nak̄j ken deelo Sezare ki ḡenaage tun Jeruzalem̄ ki

¹ *Jee kaan̄ naabm Isa al-Masige ute ḡenaagen doobm Isa *al-Masi ken taa naan̄ Jude ki se, 6aa booy ɔɔ jeegen Yaudge ey se kic 6o booyga taar *Raa ɔɔ took aalga maakde do ki.

² Ken Pier jaay ɔk terlo Jeruzalem̄ ki se, Yaudgen doobm Isa al-Masi ki se 6aad̄o t̄eesina, ɔɔ baagin̄ mooyo.

³ Naade deekin̄ ɔɔ: «Naaje k'booyga j'ɔɔ naai ingoga 6ee jeege tun Yaudge eyo ɔɔ ɔsoga ute naade!»

⁴ Ḡotn se Pier uun m̄etn taar nak̄j deel se paac, taaddesiñ tak tak ɔɔ:

⁵ «Bii kalan̄, maam maak̄j ḡeger ken Japa ki jaay m'leem keem Raa se, maam m'aak naka tal tal iin̄o maak̄j raa ki: nak̄j se magala tec aan̄ ḡɔɔ kala k'dɔɔkin̄ taarin̄ ḡotɔ kaam ɔɔɔ; nak̄j se iin̄ raan̄ bini bɔɔy aan̄ naan̄ ki c̄eem ki.

⁶ Ken maam jaay m'bil m'aakin̄ se, maam m'aak daagen 6eene, daagen naata, k̄engen erg k̄erge ɔɔ yeelge.

⁷ Ḡotn se, maam booy mind deba deekum ɔɔ: «Pier iin̄i, daagen se 'tɔk, 'tɔɔɔ ɔɔ ɔɔ.»

⁸ Ḡotn se maam terlin̄ m'ɔɔ: «A-a Meluma! Ḡotn maam m'ting tap 6o, daagen gen̄ k̄os ey se, 6ii kalan̄ maam m'os te eyo.»

⁹ Ter maam booy mind debm se taadum maak̄j raa ki kuuy daala ɔɔ: «Nak̄j ken̄ jaay Raa t̄ed̄in̄ t̄edga jiga se, naai ɔnte kaakin̄ aan̄ ḡɔɔ nak̄j aak kusu.»

¹⁰ Mind debm se taad̄ d̄ɔɔlum m̄otɔ, jaay 6o nak̄j aan̄ ḡɔɔ kala se, terl ook 6aa maak̄j raa ki.

11 Kaad ken se sum 6o, gaabge mato naar aan taa doobm bee ken naaje k'maak ki se. Naade se iino Sezare ki oo j'oldeno gotum ki.

12 Oo *Nirl Salal taadum oo m'6aa ute naade, m'onte naaja. 'Booyki, genaagen mee ken doobm Isa al-Masi ken baado ute maam Jeruzalem ki ara se, naade se 6o ken ingo ute maam bee gaab ken ese.

13 Gaabm se taadjen oo naan aakga *kodon Raa baado been ki oo kodn Raa se deekin oo: <Borse ol jeege Japa ki, taa aio 6aa dan gaabm ron Simon ken k'danin Pier se.

14 Naan utu ai taadn taar Raa oo taar se 6o ai kedn kaaja naai ki ute jeegen maakn bee ki paac.>

15 Ken maam jaay m'aan m'utu m'taad taad sum 6o, gotn se Nirl Salal naar booy dode ki aan goo ken naan booyo deet dojege tu se.

16 Gotn ese sum 6o, maam m'naar m'saap do taar ken Meljege Isa taadjekiro ken oo: Jan se *batizo jeege te maane, num gan naase se j'utu j'asen *batizn ute Nirl Salal.

17 Jee se maam m'aakga Raa eddenga Nirl Salal aan goo ken naan edjekiro naajege tun jaalkiga kaal maakjege do Isa al-Masi ki se kici. Bin se, maam tap 6o m'nanja jaay m'gaasn Raa do nak ken naan 6aa 6aa teda se?>

18 Ken naade jaay booy taar ken Pier taadden se, naade paac 6aa doa. Gotn se naade *nook Raa deek oo: «Deere, Raa se oodga doobo jeege tun Yaudge ey se kici, gen terl maakde do Raa ki taa kon *kaajn gen daayum.»

Jee Antios ki se took aal maakde do Isa ki

19 Ken jaay k'tool Etien sum se, jee doobm Isa *al-Masi ki se, k'baagde dabara. Taa naan se bo, naade aan wook baa taa naange tun kuuy. Jee metinge baa taa naan Penisi ki so kengen metinge baa taa naan Sipir ki so metingen kuuy baa maakn geger ken Antios ki. So gotn ken naade aanga ro ki se, naade taad taar Raa se Yaudge tu kalde ki sum.

20 Gan maakde ki se, jee metinge iino taa naan Sipir ki ute maakn geger ken Siren ki jaay aan maakn geger ken Antios ki se, naade taad Labar Jiga gen Meljege Isa se jeege tun Yaudge ey kici.

21 Gotn se toojn Meljege Raa utu te naade; taa naan se bo jeege dena took taar Raa so aal maakde do Meljege tu Isa ki.

22 Jee *eglizn Jeruzalem ki jaay, taar se baa ooc bide ki se, gotn se naade ol Barnabas taa ade baa kaakn jee ken aal maakde do Isa al-Masi ken maakn geger ken Antios ki se.

23-24 Barnabas se, naan debm jiga, aal maakin paac do Isa al-Masi ki, so naan se maakin dooc ute *Nirl Salal. Ken naan jaay aan Antios ki jaay aak bee ken Raa ted jee Isa al-Masige tun gotn ese se, naan maakin raapo so dejde so j'ing k'dook ute Meljege Isa al-Masi se toojo. Gotn se jeege dena took taar Meljege so ziid do jee Isa al-Masige tun gotn ese.

25 Gotn se Barnabas iin onde so baa geger ken Tars ki gen baa je Sol.

26 Ken naan jaay baa onin se, naade k'baado kalan maakn geger ken Antios ki. Maakn baar ken ute magalin paac se, naade lee tus ute jee egliz ken gotn ese so jeege dena naade lee dooyde ute taar Raa. Maakn geger ken Antios ki sum bo, jeegen aalga

kaal maakde do Isa al-Masi ki se k'baagde dan̄ ute ro: *jee al-Masige*.

Jee al-Masigen maakŋ gεgεr kεn Antios ki se noog jee al-Masigen taa naan̄ Jude ki

²⁷ Kaad̄ kεn se, jee kεn taad̄ taar teeco taar Raa ki iin̄o Jeruzalem ki, b̄ooȳ baadō maakŋ gεgεr kεn Antios ki.

²⁸ Maakde ki se, deb kalan̄ k'dan̄in̄ Agabus, *Nirl Salal̄ ol̄in̄ naan̄ iin̄ d̄aarā ōo taad̄ jeege tu ōo: «Ḡotō b̄aa se paac, b̄o utu t̄oal̄ t̄ed̄n̄ daama jeege tu.» Ōo b̄o kεn Agabus taad̄n̄ ese se, t̄oalō jeege do Gaar magal *R̄om̄ kεn k'dan̄in̄ Kl̄od.

²⁹ Ḡotn̄ se jee aal maakde do Isa *al-Masi kεn ḡotn̄ ese se jaay booȳ taar se, naade uun̄ doa taad̄ ōo: «Nan̄a nan̄a kic̄ b̄o, nakŋ naan̄ ōk se b̄aano kaam do ron̄ ron̄a, taa j'an̄ b̄aa noogŋ ḡenaagen̄ d̄oobm̄ Isa al-Masi kεn taa naan̄ Jude ki.»

³⁰ Kεn naade jaay tusin̄ aas se, naade εd̄in̄ ji Barnabas ki ute S̄al̄ ki taa an̄ b̄aa k̄ed̄n̄ ji jee naan̄ jee *eglizge tun̄ taa naan̄ Jude ki.

12

**Er̄od̄ t̄oal̄ Jak̄ ōo ōk̄ ol̄ Pier̄ dan̄gay ki*

¹ Kaad̄ kεn se, Gaar Er̄od̄ baag dabar jee *eglizgen̄ met̄inge.

² Naan̄ kεn se Jak̄ ḡenāa Jan̄ se, Er̄od̄ ol̄ k'gaan̄ don̄a ute ḡord̄-j̄er̄le.

³ Kεn naan̄ aak nakŋ naan̄ t̄ed̄ jaay t̄oal̄ Yaudge tu se, t̄er̄ naan̄ ōk̄ Pier̄ se ol̄in̄ dan̄gay ki ōo kaad̄ kεn se, jeege t̄ed̄ t̄ed̄ Laa mappan̄ ōk̄ ōrom̄ eyo.

⁴ Kεn naan̄ jaay ōk̄ k̄ol̄ Pier̄ dan̄gay ki se, ḡotn̄ se naan̄ t̄omb̄ asgargē s̄oō s̄oō ḡotō kaam̄ s̄oō taa an̄

bəəbə. Naan je bii *laa Paak se jaay deelga num, Pier se naan aŋo kəkŋ ɓaa naan Yaudge tu taa aŋ kəjŋ bəəɾə don ki.

⁵ Gaŋ ken Pier jaay dangay ki se, gətn se jee egliz ki se daayum tənd meŋn *Raa ute maakde paac taa naaŋa.

**Kədn Raa əd Pier naatn maakŋ dangay ki*

⁶ Ey num, əp meŋbeenki sum ɓo *Eɾəɗ je utu 'kəjŋ bəəɾə do Pier ki naan jeege tu. Gaŋ maakŋ nəəriŋ ken se, Pier se tood tood bia daan asgarge tu dio ə jinge se, j'əliŋ ziŋziri do jiŋ ken kaam ara ə do jiŋ ken kaam naane kici ə asgargen kuuy daar bəəb bəəb taa doobo.

⁷ Gaŋ gətn ese sum ɓo, kədn Meŋjege Raa naar ɓaado daar ceŋ ki ə maakŋ dangay ute magaliŋ se wəəɾ keŋeŋ ə kədn Raa tənd dur Pier deekiŋ ə: «liŋ yəkədo!» Gətn se, ziŋzirgen jiŋ ki se təod si naatn kalde ki.

⁸ Ɔə kədn Raa teŋliŋ ə: «'Dəək maaki ə təəl saai jei ki.» Pier took taar kədn Raa ə teŋ aan gəə ken naan taadiŋ. Teŋ kədn Raa taadiŋ daala ə: «Uun uus kal magali se roi ki ə ək meŋtuma.»

⁹ Gətn se Pier teeco naatn maakŋ dangay ki ə ək meŋn kədn Raa se. Maakŋ saapiŋ ki se ə daan naan ni nia le daam; ey num, gətn se naan jeel te eyo nakŋ kədn Raa teŋ jaay deer se.

¹⁰ Gətn se, naade deel əŋ asgargen j'əmbde deet deet se, ə keŋgen geŋ k-dige se kic, naade deel ənde ə naade aan ceŋ kaam taar ken k'daapiŋ ute maala ken j'əodŋga num j'end k'ɓaa maakŋ gegeŋ ki se. Ken naade jaay aan gətn ese se, taa doobo se əd kaliŋ ki sum. Ken naade teec gətn ese jaay lee aan

gam daan doob ki sum se, naan aak kaakn kōdn Raa se gōtō cēēn ki.

¹¹ Gōtn se Pier nam ok rōna əə deek əə: «Borse jaay, maam m'jeel m'okga deer deer, Meljege Raa se əloga kōdn baado əəđumga naatn kaam ji Gaar Erōd əə aajumga do nakge tun ken Yaudge je amsin tēdn dom ki se.»

¹² Ken naan jaay jeel ok rōn sum se, naan baa bee mēnd ki kalaŋ bini rōn Mari. Mari se naan 6o ko Jan ken k'danin Mark kici. Gōtn ese se, jeege tusga dēna tōnd tōnd mētn Raa taa naana.

¹³ Ken naan aan jaay baag tōnd taa kaam taar se, gōtn ese mēnd tēdn naabm ken k'danin Roda se, booy Pier tōnd tōnd kaam taara se, naan baado taa an kōōdn kaam taara.

¹⁴ Ken naan jaay booy jeel mind Pier sum se, maakin raapo, əə kaam taara se naan baate kōōdina, gaŋ naan ok tērl aan baa taad jeege tun maak ki əə: «Bere, Pier se baadoga! Naan utu daar taa doob ki naane.»

¹⁵ Naade tērlin əə: «Naai se, doi 'derlga le daam!» Gaŋ naan dook taara ən eyo taadden əə: «Deere.» Gōtn se naade taadin əə: «Kadn naane 'tēdn kōdn Raana le daam.»

¹⁶ Gaŋ Pier se daar tōnd kaam taara se ən eyo. Ken naade baado əəđ kaam taara jaay ənin naan se, paac tap 6o okden taad eyo.

¹⁷ Gōtn se Pier tēdden ute jina əə k'doa. Əə naan taadden mētn taar ken tēd əə dī jaay Meljege əəđino maakn dangay ki naatn se. Gōtn se naan taadden əə: «K'baa k'taad Jak ki ute gēnaagen kuuy doobm Isa *al-Masi ki.» Bin jaay, naan teec ənde əə baa gōt kuuy.

18 Ken metbeenki jaay asgarge aak Pier goto maakn dangay ki se, gotn se naade nirdde teece do doobm rode tap bo, naade jeel eyo. Naade taad te naapa do: «Pier tap bo, baaga gay?»

19 Gotn se Erød al jeege gen je Pier; nabo naade je onin eyo. Naan danjo asgargen ing boob Pier se, tond metde taa Pier. Ken naade jaay on terlin te taar dim ey se, naan und kulu jeege tu do jee se k'toolde naata.

Naan ken se, Gaar Erød iin taa naan Jude ki se baa ting coko maakn geger ken Sezare ki.

*Kooy Gaar *Erød*

20 Jee Tir ute jee Sidon ki se, nakn kosde paac se iino taa naan Gaar Erød ki. Bii kalan, Gaar Erød se maakin taarin dode ki. Taa naan se, naade je doobm ken 'kəkə taasa ute naana. Gotn se naade baa on gaaba kalan bini k'danin Blatus do Blatus se, naan bo debm ken lee boob bee ken gaarge lee toodn se. Naade tedin naan tooko alde naade baa on gaarge taa baa kəkə taasa ute naana.

21 Gotn se Gaar Erød gaannden biia do ken bii naan gaannden jaay aas se, naan uun uus kal gaarina do baado ing do kaag do ki do gotn se naan baag taadn taara jeege tu.

22 Ken jee ing gotn ese jaay booy taar naan taad se, naade taad makono do: «Ken taad se debkilimi sum eyo; num kese aan go Raa mala bo taada.»

23 Ken Erød jaay booy taar jeegen taadin bin se, naan don oopo do magal rona do gotn se naan baate *nookə Raa. Kaad ken se sum bo, *kədn Raa tedin ooc kəono do alin kuuru maakin ki os toolin naata.

²⁴ Naan ken se, jee ken booy taar Raa se baa ziid ted ro naapki dena do gōtn se jeege dena took aal maakde do taar Raa ki.

²⁵ Naan ken se, Barnabas ute Səl jaay naan naabde Jeruzalem ki sum se, naade baa baa se ok baan ute deb kalan k'danin Jan-Mark se ute naade.

13

**Nirl Salal ol Barnabas ute Səl naaba*

¹ Maakn jeege tun *egliz ken Antios ki se, gōtn se ok jee ken taad taar teeco taar Raa ki ute jee ken lee dooy jeege ute taar *Raa: jee se naade Barnabas, Simeon ken k'danin Debm ilimi, Lusius ken kod Siren, Səl do Manaen ken teep ute *Erōd Antipas.

² Bii kalan jee se jaay eem keem Raa do uun *siam se, maakde ki se, deb kalan Nirl Salal olin deekden do: «Barnabas ute Səl se, 'beer tooddeki maam ki taa m'aden kedn naabm ken maam m'dandeno taariṇa.»

³ Ken naade jaay eem Raa aasa do baag kosō se, gōtn se naade tōnden jide dode ki do alde gen baa tedn naabm ken Nirl Salal dandeno taariṇ se.

Kese naabm deet deet ken Səl tēda

*Barnabas ute Səl baa taa naan Sipir ki**

⁴ Aan goō *Nirl Salal 60 alden gen tedn naabin se, Barnabas ute Səl inṇ booy baado Selusi ki. Gōtn se naade ook maakn markab ki do gaan baar baa taa naan Sipir ki.

⁵ Ken naade jaay aan maakn gegēr ken Salamin ken taa naan Sipir ki se, naade baag taadn taar Raa jeege tu maakn *beege tun ken Yaudge lee tusn

* **13:3** Taa naan Sipir se baar 60 ol gurugiṇa.

maak ki. Kaad̄k̄en se, Jan-Mark̄η k̄en debm noogde se utu te naade.

⁶ K̄en naade jaay aal taa naan̄ Sipir ki bini aan taar ki se, naade aan maak̄η ḡeγ̄er k̄en k'dan̄j̄n̄ Papos. Ḡotn se naade ɔ̄η k̄od̄ Yaud kalan̄ bini k'dan̄j̄n̄ Bar-Isa. Naan̄ debm k̄ord̄ɔ̄ ɔ̄ t̄ed̄ ron̄ aan ḡɔ̄ debm taad̄ taar teeco taar Raa ki.

⁷ Naan̄ se ting te magal ḡen taa naan̄ ḡotn ese. Magal ese se ron̄ Sirgus P̄olus ɔ̄ gaabm se debm jeel naka. Naan̄ dan̄o Barnabas ute S̄ol ɔ̄een̄ ki. Naan̄ je naade an̄ taad̄n̄ taar Raa naan̄ 'booyo.

⁸ Anum, debm k̄ord̄η ese se ute taar Gr̄ek se k'dan̄j̄n̄ Elimas kici, naan̄ took Barnabas ki ute S̄ol ki eyo, taa naan̄ je eyo k̄en magal taa naan̄ ḡotn ese jaay 'kaal maakin̄ do Isa ki se.

⁹ Ḡotn se S̄ol, k'dan̄j̄n̄ P̄ol, jaay Nirl Salal ɔ̄ooc maakin̄ se, gaabm se naan̄ aakin̄ ɔ̄η ciu,

¹⁰ ɔ̄ naan̄ deekin̄ ɔ̄: «Naai ɛ, taar-k̄ɔ̄ɔ̄ɔ̄ deeligaa deele ɔ̄ 'lee 'd̄erl d̄erl jeege. Naai ɛ, 'goon *Bubm sitange ɔ̄ nak̄η ute ɔ̄oobin̄ se ɛ, naai je eyo ɔ̄ nak̄η k̄en Meljege jen̄ ro ki se ɛ, daayum naai je an̄ tuj̄n̄ naatn.

¹¹ B̄orse 'booyo: Raa ai k̄aki ute kaaka ɔ̄ naai utu t̄ed̄n̄ kaam-t̄ɔ̄k̄ɔ̄ ɔ̄ ɔ̄ii kando kando naai 'k̄ɔ̄η kaak̄η kaad̄ eyo.»

Ḡotn ese sum ɔ̄o, ḡot̄ɔ̄ naar t̄ed̄in̄ ilim dib ɔ̄ naan̄ ɔ̄η aak d̄im eyo ɔ̄ naan̄ t̄erl kaam ara kaam ara je nam an̄ k̄ak̄η jin̄ ki ɔ̄ an̄ t̄ɔ̄ɔ̄ɔ̄.

¹² K̄en magal taa naan̄ ḡotn ese jaay aak nak̄η k̄en aan do gaab k̄en ese se, naan̄ took aal maakin̄ do Isa ki. Ḡotn se taar Meljege se ɛndga maakin̄ ki deer deer.

Pəl taad taar Raa jeege tun Antiōs kən taa naan Pizidi ki

¹³ Papos ki se, Pəl ute jeenge ook maakn markab ki, ə gaan baar baa maakn geger kən k'danin Perg kən taa naan Pampili ki. Kən naade jaay aan gətn ese se, Jan-Mark iin resde ə ək terl baa Jeruzalem ki.

¹⁴ Gan Pəl ute jeenge iin Perg ki, naade uun doobm Antiōs kən taa naan Pizidi ki. Kən naade jaay aan gətn ese se, bii kalan aan *bii sebit ki se, naade baa end ing maakn *bee kən Yaudge lee tusn maak ki gen keem Raa se.

¹⁵ Kən k'dooy *Ko Taar kən Raa edo Musa ki ute kən gen jee taad taar teeco taar Raa ki jaay aas se, gətn se magalgen gen bee kən Yaudge lee tusn maak ki se əl deba baa taadden ə: «Genajeege, kən naase jaay əkki taar jaay anki dejn jeege num, iin 'taaddeki.»

¹⁶ Gətn se Pəl iin daara tedden ute jinə taa k'doa ə deekden ə: «Naase gaan *Israelge ə ute naasen kən jee beer Raa ki se, 'booyki taar kən maam m'asen taad se.

¹⁷ Raa naajen Israelge se, beer tədo bubjege; naan dirde ooj ted dena taa naan Masar ki, ə ute təgin se, naan əddeno naatn maakn taa naan Masar ki.

¹⁸ Do kəf-baar ki se, nakn baa baa baara si-sə se, naan bo aakdeno dode ki.

¹⁹ Ter, taa naan kən *Kanan ki se metjil jeegen kaam cili se, naan utden naata ə naande se, naan edin gaan Israelge tu ə naan se tedden naande mala.

²⁰ Kən nakgen se jaay daanin deel paac se, ək nakn baa baa baara kaar-sə-ute-si-mii.

«Ter bubjege naan̄ t̄ondden magalge daande ki, gen kaak̄n̄ m̄etn̄ taardege. Magalgen ese se, naan̄ lee t̄onddesiñ bini aan do Samuel̄ ken debm taad̄ taar teeco taar Raa ki se.

21 Aan do Samuel̄ ki se, bubjege t̄ond̄ m̄etn̄ Raa, ɔɔ naade je gaarge. Ḡotn̄ se Raa ɔndden Saul, goon Kis, ken teeco taa ɔee Benjamin ki ɔɔ naan̄ se ɔs gaara gen ɔaara si-ɔɔ.

22 Ken ɔaara si-ɔɔ jaay aas se, Saul se Raa ɔɔd̄in̄ maak̄n̄ gaarin̄ ki naatn̄ ɔɔ naan̄ ɔeer ɔɔdden *Daud ɔo t̄edden gaarde. Do Daud ki se, Raa taad̄ ɔɔ: *Maam m'ɔn̄ga Daudn̄ goon J̄ese ken maam j̄eɔa. Naan̄ ɔo debm ken utu 't̄ed̄n̄ nakgen paac̄n̄ ken maakum j̄en ro ki†.*

23 «Maak̄n̄ m̄etjil Daud ki se, Raa ɔeer ɔɔdo gaaba kalan̄ daan Israelge tu ron̄ Isa, taa aden̄ kaaja. Bin ɔo, taar do d̄okin̄ Raa taado Daud ki se, aanga ɔoobiñ ki.

24 Kaad̄ ken Isa t̄ees te naabin̄ ey ɔort se, Jan-Batist ɔaado taad̄ gaan Israelge tu paac̄ ɔɔ: <'Terlki maakse do Raa ki ɔɔ 'ɔaakiro j'asen *batizi.>

25 Aan do nan̄ naabin̄ ki se, Jan-Batist taado ɔɔ: <Maak̄n̄ maak-saapse ki se, naase tap ɔo ɔoki maam se nan̄a? Bere, maam se *m'al-Masi ken naase inḡ aakki kaamin̄ se eyo! 'Booyki, naan̄ se utu ɔaado m̄etum ki ɔɔ naan̄ se, gen t̄ɔɔdn̄ saa j̄eñ ki kic ɔo, maam m'aas eyo‡.>

26 «Genaaenge, naasen ken m̄etjil *Abraamge, ɔɔ naasen inḡki maakde ki jaay 'ɔeerki Raa ki se, 'booyki, taa naajege ɔo Raa ɔaano ute taar se taa ajeki kaaja.

† 13:22 Aak 1Sam 13.14; KKR 89.21. ‡ 13:25 Aak Mk 1.7.

²⁷ Ken Isa jaay aan se, jee Jeruzalem ki ute magaldege se, Isa se naade jeelin te aan goo al-Masi eyo. Jo taar ken jee taad taar teeco taar Raa ki raano do dakin jaay, aanga bii sebit ki tak bo naade lee dooyin se, naade tedinga aanga doobin ki. Taa naan se bo, naade ojin booro don ki.

²⁸ Ey num, naade on te taar dim ken aas tolin eyo. Ute naan se kic bo, naade taad Pilat ki oo: «K'tolin naatn!»

²⁹ Ken Yaudge jaay edin nakge don ki aas aan goo ken Kitap taado do dakin se, maakde ki se, jee metinge baado uun booyin naatn ro kaag ki oo baa olin maakn iib ki.

³⁰ Num gan Raa se durinoga daan yoge tu.

³¹ Jee leedo ute naan Galile ki bini aan Jeruzalem ki se, ken naan ooy duro se maakn biige tu dena, naan lee teec naande ki. Jo jee se bo borse tedga saadinge naan jeege tu.

³² «Borse naaje k'baado se, taa j'asen taadn labar jiga se kici oo labar se bo, ken Raa taado bubjege tu do dakiina oo tedga num naan utu aden kedn nakn naan taadga oo utu aden ked se.

³³ Taar ken naan taado do dakin oo an ted se, borse naan tedinga do naaje gendege tu ken naan duro Isa daan yoge tu se, aan goo taar ken k'raanino do dakin maakn Kaa Keem Raa gen k-dige tu ken oo: *Naai se bo 'goonuma.*

Gatn jaaki sum se, maam bo m'tedga bubis.

³⁴ «Raa se duroga Isa daan yoge tu, ron se naan onin ruum te maakn baad ki eyo. Kese bo taar ken naan taado Daud ki do dakiina ken taadin oo:

*Maam m'utu m'asen tɛdn bɛɛ dɛn aak eyo ɔ nakgen
mɛt ki*

*kɛn maam m'deeko m'ɔɔ m'utu m'kɛdn Daud ki se
m'utu m'asesin kɛdn deer deer*.*

³⁵ Taa dɪ gɔt kuuy kic maakɲ Kitap ki se, Daud taad
Raa ki ɔɔ:

*Debm naai se, naai an kɔɲ kɔɲin ruum maakɲ baad
ki eyo†.*

³⁶ Num kɛn naabm kɛn Raa jen ro ki jaay Daud
tɛdn aas se, gɔtn se naan ooyo ɔ j'uun j'ɔl k'j'aalin
maakɲ iib ki do bubinɲe tu ɔ naan kic ruumga aan
gɔɔ naade se kici.

³⁷ Gaɲ Isa jaay ooy se, ruum te maakɲ iib ki eyo,
num naan se Raa durinoga daan yoge tu.

³⁸ «Gɛnaamge, 'jeelki, naaje k'baado se k'je j'asen
taadn nakɲ kɛn jaay Isa tɛdo se. Ute nakɲ naan tɛdo
se ɓo, Raa tɔɔsenga *kusiɲsege. Ey num, ute Ko
Taar kɛn Raa ɛdo Musa ki se ɔɲ noogse 'tɛdki te aak
bɛɛ naan Raa ki eyo.

³⁹ Num gaɲ debm jaay aal maakin do Isa al-Masi
ki se, kusiɲin paac se, Raa tɔɔliɲsinga naata.

⁴⁰ Bin se, ɔndki kɔndɔ, bɛɛɛ, taar se ɔnte 'baatinɲki!
Ey num, taar kɛn jee taad taar teeco taar Raa ki
raanɔ do dɔkin maakɲ Kitap ki se, sɔm asen kaan
dose ki cɛɛɛ, kɛn ɔɔ:

⁴¹ 'Booyki bɛɛ, naasen kɛn aalki Raa maak ki ey se,
nakɲ se lɛ, deelga dose ɔ ɔksen taad eyo!

Taa naase se utu aki kutn kap!

*Taa do naase ki se, m'utu m'tɛdn nakɲ kɛn deel doa
ɔ nakɲ se kɛn nam kuuy jaay baado taadsen metin
kic ɓo,*

* **13:34** Aak Eza 55.3. † **13:35** Aak KKR 16.10.

naase le aki 'took ey tap.‡»

42 Ken Pəl ute Barnabas jaay teec teec naatn maakŋ ɓee Yaudge tun lee tusn maak ki se, gətn se jeege taadden ɔɔ: «Bii sebitn kuuy se, 'terl 'baakiro ajeki taadn metn taar se daala.»

43 Ken jeege wɔɔk nan se, maakde ki se Yaudge dena, ute jee ken tedga ted rode Yaudge ken ɔk taar Raa ɔn se ɓaa ute Pəl ɔ Barnabas. Ken naade jaay ɓaa ɓaa se, Pəl ute Barnabas se taad ute naade, dejde ɔ bεε Raa se, j'ɔkiŋ ɔnɔ.

Naan ki se Pəl ute Barnabas kaamde se aan kaakŋjee ken Yaudge eyo

44 Anum, *ɓii sebit ken kuuy se, jee maakŋ geger ken Antios ken taa naan Pizidi ki se, denin ɓaado tus gen booy taar Meljege.

45 Num ken Yaudge jaay aak jeege ɓaado tus den se, naade ted maak-kilimi ro Pəl ute Barnabas ki ɔ naade baag naajn Pəl ɔ taad jeege tu ɔɔ: «Taar ken Pəl taad se, taar ken met ki eyo.»

46 Gətn se Pəl ute Barnabas se, taad aal dode sen deekden ɔɔ: «Bεeki se, taar se j'asen taadn naase Yaudge tu ɓo jaayo. Aan gɔɔ naase le 'baateki dey se, kese naase malinge ɓo 'tedki murs rose ki gen kəŋ *kaajn gen daayum eyo. Borse num, naaje se, k'ɓaa taadn taar Raa se jeege tun Yaudge eyo.

47 Kese ɓo naabm ken Meljege ɔjleno ɔ taadjeno ɔɔ:

Maam se m'tedi naai 'tedga gətn wɔɔr gen wɔɔr metjil jeege paac,

taa naai aden ɓaa taadn taar Raa jeege tu

‡ 13:41 Aak Aab 1.5.

bini 'kaan gətn duni 'daar ro ki ə ə aden taadn ə: Raa se aden kaaja. §»

⁴⁸ Kən jee kən Yaudge ey jaay booy taar se, naade maakde raapo, *nook Raa deek ə: «Taar Məljege Raa se jiga aak eyo.» Gətn se, jee kən Raa beer təddənga tədd gən kəŋ kaajŋ gən daayum se, took aal maakde do Isa ki.

⁴⁹ Gətn se, taar Məljege Raa se wəək dəəd taa naan gətn ese paac.

⁵⁰ Gaŋ Yaudge se əs mətŋ magalgen maakŋ gəgər kən gətn ese ute məndgen jeedege jee nak denge jaay beer Raa ki se, naade əlde mətde taa j'dabar Pəl ute Barnabas ə naade tuurde naatŋ maakŋ taa naan de ki.

⁵¹ Kən Pəl ute Barnabas jaay ɓaa ɓaa se, tup kuɗŋ jeedege tu* ə naade iin ɓaa Ikəniəm ki.

⁵² Gaŋ jee kən aal maakde do Isa *al-Masi kən gətn ese se, Raa doocde maakde ute *Nirl Salal tēdde naade se, maakde raap dən aak eyo.

14

Pəl ute Barnabas maakŋ gəgər kən Ikəniəm ki

¹ Kən Pəl ute Barnabas jaay aan maakŋ gəgər kən Ikəniəm ki se, naade ɓaa end maakŋ *ɓee kən Yaudge lee tusn maak ki aan gəə kən naade tēdo maakŋ gəgər kən Antiəs ki se. Gətn se, naade taadden taar *Raa bini əl naaden Yaudge ute kengen Yaudge eyo dənin took aal maakde do Isa *al-Masi ki.

§ 13:47 Aak Eza 49.6. * 13:51 Tupm kuɗŋ je ki se, gətn Yaudge tu se je taadn ə: dīm aden tum tap ɓo gətə.

² Gan Yaudgen baate tookη taarde se ɔs metn jeegen ken Yaudge eyo taa je taara ro jeege tun took aal maakde do Isa al-Masi ki.

³ Ute naan se kic 60, Pɔl ute Barnabas tinogga dena maakη gegɛr ken ese ɔ naade taad taar Mɛljege se jeege tu ɔ naade taadden taa bɛɛ Raa ken naan tɛdden se, aal dode sɛn, beer eyo. Ɔɔ gɔtn se, Raa ɔlden naade tɛd nakη-kɔɔbge ute nakgen deel doa taa 'taadn jeege tu ɔ taar naade taad se, taar mɛt ki.

⁴ Do taarde ki se, jeegen maakη gegɛr ken ese se ɓaa gaan naapa gɔtɔ kaam dio: jeegen mɛtinge ɓaa metn Yaudge ɔ kengen kuuy se lɛ ɓaa metn jee kaan naabm al-Masige tu.

⁵ Gɔtn se Yaudge ute jeegen ken Yaudge eyo ute magaldege se, dɔɔkga taarde gen ɓaa kooɔn *jee kaan naabm Isa al-Masige taa aden tund tɔɔl ute koa.

⁶ Ken Pɔl ute Barnabas jaay booy taar ese se, bin se, naade aan ɓaa taa naan Likaoni ki. Ken naade jaay aan gɔtn naane se, naade ɓaa tinη maakη gegɛr ken Listir ute ken Derbe ki ɔ ute naanηe tun cɛɛs ki cɛɛs ki.

⁷ Ken naade jaay aan gɔtn naane se kic 60, naade taad Labar Jigan gen Isa al-Masi se jeege tu.

Pɔl ute Barnabas maakη gegɛr ken Listir ki

⁸ Maakη gegɛr ken Listir ki se, ɔk gaaba kalan bin se gɔtn tinηin 60 naan ki sum. Ɔɔ gaabm se, gɔtn kl'j'oojin tap 60 k-runɔyuu; ɓii kalan naan lee te eyo.

⁹ Bii kalan, naan inη booy booy taar Raa ken Pɔl taad se. Gɔtn se Pɔl ɔndin kaama tak, taa naan aak jeel gaabm se aalga maakin do Isa *al-Masi ki se, 'kɔn lapia.

10 Gətn se, Pəl uun mindin raan deekin ə: «Iin 'daara!» Ɔ gaabm se naar iin daar kirit ə baag lea.

11 Ken jee denge jaay aak nakn Pəl təd se, naade paac baag kul taara gajalan ute taar Likaoni ken taar naandə se, ə naade taad ə: «Bere, raage se delga jikilimge ə booy baadoga gətjege tu!»

12 Gətn se Barnabas se naade danin Zeus. Zeus se je deekn ə: *gaar gen raage*. Ɔ Pəl le, naade danin Ermez. Ermez se je deekn ə: *debm taadin bedina*.

13 Raaden Zeus se, been cee taa doob ken j'end maakn geger ki se, ə debm ken lee təj serkn maakn bee ken se, tək baano ute kəs-taarge dio ə tamardeno ute pəən kaagge jaay bo baandeno taa bee ken ese, taa naan ute jee denge se dookga taarde je təjn *serke Barnabas ute Pəl ki.

14 Gan ken *jee kaan naabm Isage, Barnabas ute Pəl, jaay booy taar ese se, naade maakde tuju ə nεεpm te kaldege ə gətn se, naade naar aan baa ən jee denge se, taadden makən ə:

15 «Ay, naase ara, kese naase 'tedki nakn-kəəbm di bini! Bere, naaje se k-jikilimge aan gəə naase se sum kici. Naaje k'taadsen Labar Jiga se taa naase anki rəsən ute raagen ren ren se. Borse, 'terlkiro maakse do Raa ki naan ken ting zεere se! Naan bo debm aalo maakn raa ute do naan ə aalo baar ə nakgen baa se paac.

16 Do dokin se, metjil jeegen gay gay kic bo, Raa ənden naade uun doobm ken naade maakde jen ro ki.

17 Ute naan se kic bo, Raa se daayum tedden be ə be ken naan lee tedden se, naan eedden maane oojden nakdege ə edden kəsə ute maraadiə ə raapden maakde sakan.»

18 Ute taar ken naade taadden se kic 60, Pɔl ute Barnabas tedden bini jaay 60 6aa gaas jee denge gen tɔjn serke se.

19 Ken nakgen se jaay deel se, Yaudgen iino Antiɔs ki ɔ ken gen metinge iino Ikɔniɔm ki 6aadɔ Listir ki ɔ ɔs metn jee den gen gɔtn ese ɔ taadden taar Pɔl ute Barnabas taad se, taar met ki eyo. Gɔtn se, Pɔl naade tundiŋ ute koa ɔ tiik teecnsiŋ naatn maakŋ geger ki se ɔ 6aa undiŋ naata, naade saap ɔ kaad naane, naan̄ ooyga.

20 Num ken genaagen doobm Isa al-Masi ki jaay 6aadɔ tus gurugiŋ se, gɔtn se Pɔl iin̄ ɔara ɔ ɔk terl 6aa maakŋ geger ken Listir ki. Metbeenki se, naan̄ ute Barnabas iin̄ gɔtn ese ɔ 6aa Derbe ki.

Pɔl ute Barnabas ɔk terlo Antiɔs ken taa naan̄ Siri ki

21 Ken naade jaay aan maakŋ geger ken Derbe ki se, Pɔl ute Barnabas taad Labar Jigan gen Isa *al-Masi se jeege tu. Gɔtn se, jeege dena took aal maakde do Isa al-Masi ki. Naade iin̄ ɔn̄ gɔtn ese, ɔk terl 6aa maakŋ geger ken Listir ki ɔ Listir ki se naade iin̄ 6aa maakŋ geger ken Ikɔniɔm ki ɔ Ikɔniɔm ki se, naade iin̄ 6aa maakŋ geger ken Antiɔs ki ken taa naan̄ Pizidi ki.

22 Maakŋ gegerge tun, naade aanga tak 60 naade edden kaay kaama jeege tun aalga kaal maakde do Isa al-Masi ki ɔ taadden ɔ doobm Isa al-Masi ki se j'ɔkiŋ tɔɔgɔ ɔ ter taadden ɔ: «Naajege se, j'utu j'aki dabar den jaay 60 j'aki kend *maakŋ Gaar Raa ki.»

23 Gɔtn ken naade aanga jaay ɔnga *egliz se, naade beer tɔndden jeegen 'tedn naandegge. Gɔtn se, naade uun *siam ɔ eem Raa jaay 60, jee se naade

anden kaam ji Meljege Isa al-Masi ken naade aal maakde don ki se.

²⁴ Gōtn se, Pōl ute Barnabas baa baa se, naade aal teeco taa naan Pizidi jaay baado taa naan Pampili ki.

²⁵ Ken naade jaay aan maakn gegēr ken Perg ki se, naade taad taar Raa jeege tu jaay iin ōn gōtn ese ō baa maakn gegēr ken gōtn k'lee k'daar markabge ō gegēr se ron Atalia.

²⁶ Naade iin maakn gegēr ken ese, ook maakn markab ki uun doobm gen terl maakn gegēr ken Antios ken taa naan Siri ki. Gōtn se bo, metn-jiki naade iino ro ki ō maakn gegēr ken ese bo, jee Raage andeno kaam ji Raa taa 'tedn naabm ken borse naade ted aasinoga se.

²⁷ Ken naade jaay aan Antios ken taa naan Siri ki se, Pōl ute Barnabas dan tus jee egliz ki. Gōtn se, naade taadden metn taar nakgen ken Raa olden naade tedo se ō ter taaddeno ō: «Borse se, Raa addga doobo jeege tun Yaudge eyo taa kaal maakde do Isa ki kici.»

²⁸ Gōtn se, naade tingoga dena ute genaagen aalga kaal maakde do Isa ki.

15

Jeege tus Jeruzalem ki gen kaakn metn taara (Gal 2.1-9)

¹ Gōtn se jee metinge iino taa naan Jude ki ō baado maakn gegēr ken Antios ki. Naade baag dooy genaagen doobm Isa *al-Masi ki ō: «Ken naase jaay j'ōjsen te pōndo aan gōō ken *Ko Taar ken Raa edo Musa ki taadn ey se, naase aki 'kōn kaaj eyo.»

² Gōtn se Pōl ute Barnabas took eyo do taar naade ki se ᵛ do taar kēn se, naade naajga dēna ute jee se. Taa naan̄ se ᵛo, jee gōtn ese uun doa gēn kōl Barnabas ute Pōl ᵛo gēnaage kandum kēn ᵛoobm Isa al-Masi ki, taa ᵛaa kōᵛ *jee kaan̄ naabm Isa al-Masige ute jee naan̄ jee *eglizge tun Jeruzalem ki gēn ᵛaa kaakᵛ mētn taar se.

³ Gōtn se, eglizn Antios ki εddēn ne dīm kēn naade an ᵛaa mērtē jaay ᵛo ᵛlden ᵛoob ki.

Kēn naade ᵛaa ᵛaa se, aal teec ute taa naan̄ Pēnisi ᵛo ute taa naan̄ *Samari. Gōtn naade aanga se, taad gēnaage tun ᵛoobm Isa al-Masi ki mētn taar jee kēn Yaudge ey jaay tērlga maakde do Isa ki se. Kēn gēnaagen se jaay booy taar ese se, naade paac maakde raap dēn aak eyo.

⁴ Kēn naade jaay aan Jeruzalem ki se, jee egliz ki, jee kaan̄ naabm Isa al-Masige ute jee naan̄ jee eglizge tu se, ᵛōᵛ ᵛkde mērtē. Gōtn se naade taaddēn mētn taar nakgen kēn *Raa ᵛldēno naade tēᵛo se.

⁵ Num *Parizigen took aalga kaal maakde do Isa al-Masi ki se, gōtn se naade iin̄ taad jeege tu ᵛo: «Bεεki num, jee kēn Yaudge ey jaay took aalga maakde do Isa al-Masi ki se, j'aden tōᵛᵛ pōndō ᵛo Kō Taar kēn Raa εᵛo Musa ki se k'dooyde, naade 'king do ki.»

⁶ Tē gōtn se, jee kaan̄ naabm Isa al-Masige ute jee naan̄ jee eglizge tu se tus gēn kaakᵛ mētn taar se.

⁷ Kēn naade naaj te naapa makōᵛᵛ bini jaay ᵛo, Pīer iin̄ ᵛaara ᵛo taaddēn ᵛo: «Gēnaamge, naase 'jeelki maam Raa bēer ᵛᵛdum daanse ki se do ᵛōkiᵛa, taa m'taadn Labar Jiga gēn Isa al-Masi se

jeege tun Yaudge eyo, taa ken naade jaay booyga num, naade tookn kaal maakde do Isa ki.

⁸ Taa Raa se naan jeel nan maak-saapm jikil-imge o jee ken Yaudge ey se kic bo, naan took okdega o eddenga *Nirl Salal aan goo ken naan edjekiro naajege tu se kici.

⁹ Raa se, aakjeki naanin ki se naaje j'utu naade se jaaski kaasa. Taa naan se bo, naade kic aal maakde do Isa ki sum bo, Raa *tug daapdenga maakde.

¹⁰ Bin num, gen di jaay naase 'je aki tujn maakn Raa se o naase je aki kond daam deer do jeege tun Yaudge eyo jaay took aal maakde do Isa al-Masi ki se ey num daam se bubjege ute naajege se j'on j'aasinkiro te gen kuunin eyo.

¹¹ Bin num, kесе met ki eyo ken j'aki tedn naan se! K'jeelki naajege kic jaalki maakjege do beε gen Meljege Isa ki aan goo naaden ken Yaudge ey se kici, jaay bo naaje j'onki kaaja aan goo ken naade on se kici.»

¹² Gotn se jee tus ute dendε se do dek o naade on goto Pol ute Barnabas ki taadden metn taar nakn-koooge ute nakgen deel doa ken Raa oldeno naade tedo daan jeege tun Yaudge ey se.

¹³ Ken naade jaay taad nan taarde se, gotn se Jak uun taara o deekden o: «Genaaenge, udumki bia!

¹⁴ Simon* taadjekiro o metn-jiki tap bo Raa se beεr toofoga jeege daan jeege tun Yaudge eyo taa tedn jee naange.

¹⁵ Nakgen deel ese se, aanga doobin ki aan goo taargen jee taad taar teeco taar Raa ki raandeno

* **15:14** Simon se naan bo Pier sum kici.

do dakin ken do:

¹⁶ Meljege Raa deek do:

*Ken nakgen se jaay deelga num, maam m'utu m'ade
baao*

*do kaagη bee Gaar *Daudn ken terec se, maam m'utu
m'an daar gatin ki*

*do gatn ken tujga aan gdo di kic bo, maam m'an daapin
'daar tdogη gan.*

¹⁷ Bin bo jeegen dop se utu am je maam Melde.

*Deere, jeegen ken maam m'utu m'adeno dan se utu
'tedn jee maamge.*

Kese bo nakη ken maakum jen ro ki,†

¹⁸ do taar se bo ken maam m'taado metin jeege tun do
dolina.»

¹⁹ Ter Jak taaddeno do: «'Booyki! Gen maam ki
num, jeegen Yaudge eyo jaay terlga maakde do Raa
ki se, j'onte konddeki nakη do do de ki.

²⁰ Num gan borse, k'raandeki maktub j'oki:
j'onte kosn daa maragge, j'onte keesn naapge ren
ren, j'onte kosn daagen moosde do te naan ki eyo
do j'onte kosn mooso kici.

²¹ Taa do dakin se, maakη geger ki tak bo aanga
*bii sebit ki bo, jeege lee taad tok metn Ko Taar ken
Raa edo Musa ki se do dooyin maakη *beege tun
Yaudge lee tusn maak ki.»

²² Gatn se jee egliz ki ute jee naande ki do jee
kaan naabm Isa al-Masige dok taarde kalan do
beer tod jeege daande ki gen baa ute Pol do Barn-
abas Antiosn ken taa naan Siri ki. Jee ken naade
beer todde se debm kalan ron Judas ken k'danin
Barsabas se kici, do ken kuuy se k'danin Silas.
Naade se genaage paac alde maak ki.

† 15:17 Aak Am 9.11-12.

23 Naade raan edden maktub jide ki oo maakn maktub ken ese naade deek oo:

Kese naaje k'jee kaan naabm Isa al-Masige, ute naajen naan jee eglizge tu, ute genaagen gotn ara paac k'tedsen tooe dena naase genaajegen Yaudge eyo, ken took aalkiga maakse do Isa al-Masi ki, naasen ken ingki taa naan Siri ki oo maakn geger ken Antios ki ute kengen taa naan Silisi ki.

24 Naaje k'booyga ken jee metin iin gotje ki ara jaay baa gotse ki se, naade utu taar naaden baa taadsen se tujsega maakse oo teecsenga nirlse. Berε, jee se naade baa gen dode, ey num naaje bo k'j'olden eyo.

25 Taa naan se, taar se naaje j'aakin taa naapm jaay k'beer k'tood jeege maakje ki taa baa ute gena koon maakjege Pol ute Barnabas se gotse ki.

26 Taa Pol ute Barnabas se, edga ked rode *serke taa Meljege Isa al-Masi.

27 Bin num, naaje j'olsen Judas ute Silas se, taa naade asen baa taadn ute taarde mala taar ken naaje k'raansen maakn maktub ken ese.

28 Nirl Salal oo naaje mala j'uun doa k'je nakn ken k'raansen j'oo aki ted se k'je j'asen ziidn dim kuuy do ki ey sum,

29 ken oo: onte koski daa maragge, onte koski mooso, onte koski daagen moosde ooy te naan ki eyo oo onte keeski naapge ren ren. Ken nakgen se jaay naase 'tedinkiga num, kese naase 'tedkiga nakn jiga aak eyo.

Naaje genaagen gotn ara k'tedsen tooe dena.

30 Ken naade jaay raan edden maktub jide ki se, gotn se naade olde oo naade iin baa maakn geger ken

Antios ki.

Ken naade jaay aan se, naade dan tus genaagen doobm al-Masi ki do edden maktubm ese.

³¹ Ken jee doobm al-Masi ken gotn ese jaay booy taar ken k'dooydesin maakn maktub ken se, maakde baa raap aak eyo do taargen se edden kaay kaama.

³² Judas ute Silas se, naade jee taaf taar teeco taar Raa ki. Taa naan se bo, naade dejdenga dena edden kaay kaama do do kaal maakde ki se, jok maakde tooo.

³³ Naade ute genaagen Antios ki se, tingoga dena gotn ese jaay bo, genaagen doobm Isa al-Masi ken maakn gegere ken ese olde do k'baa lapia, do naade ok terl baa gotn jeege tun oldeno.

³⁴ [Nabo, Silas se je king gotn ara bii kandum[‡].]

³⁵ Anum Pol ute Barnabas se dop ing Antios ki. Gotn ese, naade ute jeegeen kuuy se kic dena lee dooyden ute taar Meljege do taadden Labar Jiga.

Pol gaan ute Barnabas

(Gal 4.13-15)

³⁶ Ken naade jaay ting aas gotn ese se, Pol deek Barnabas ki do: «Jok k'terl k'baa kaakn genaagen doobm *al-Masi ken ing maakn gegerge tun paacn gotn naaje k'lee k'taadó taar Meljege ro ki se. K'baa k'jaakden tu, naade tap bo ing do di.»

³⁷ Gotn se, gen Barnabas ki num naan je Jan ken k'danin Mark se kic bo 'baa ute naade.

³⁸ Num gan Pol took eyo, taa Jan-Mark se res ondenga konoo taa naan Pampili ki do naan on aay ute kaamin gen tedn naaba ute naade eyo.

[‡] **15:34** Taar se maakn kitapge tun do dakin se metinge maakde ki se goto.

³⁹ Gōtn se, naade naajga taara dena, naḅo taarde ḅaa ɔk te meṭn naap eyo. Bin se, Barnabas ute Jan-Mark ɛ ook maakŋ markab ki gen ḅaa taa naan̄ Sipir ki;

⁴⁰ num Pəl se ɛ, bεεr uun Silas gen ḅaa ute naana ɔɔ genaagen doobm al-Masi ken gōtn ese tōndde meṭn Raa ɔɔ daayum Mɛljege ŋ'tɛdden bεεŋa.

Pəl ḅaa merte gen k-dige

⁴¹ Pəl iin̄ gōtn ese ɔɔ ḅaa lee taa naan̄ Siri ute gen Silisi ki ɔɔ gōtn naan̄ aanga ro ki se, naan̄ ɛd kaay kaama *eglizge tu.

16

*Timote ḅaa ute Pəl ɔɔ Silas gen tɛdn̄ naabm Isa *al-Masi*

¹ Tεr Pəl ute Silas jaay aan maakŋ gεger ken Derbe ute gen Listir ki se; gōtn ese naan̄ ɔŋ gaaba kalan̄ debm aalga kaal maakin̄ do Isa ki, ron̄ Timote. Naan̄ se kon̄ mɛnd Yaud ken aalga kaal maakin̄ do Isa ki kici; gan̄ bubin̄ se, kɔd Grɛk.

² Timote se, genaagen doobm al-Masi ken maakŋ gεgerge tun Listir ute ken Ikōniom̄ ki, paac se tōmina.

³ Gōtn se Pəl je ɔɔ k'ḅaa tɛɛ, naḅo taa Yaudgen in̄g maakŋ gεgerge tun ese se, naan̄ ɔjin̄ pōndɔ, taa jeegen paacŋ gōtn ese se jeelin̄ naan̄ se bubin̄ kɔd Grɛk.

⁴ Ken naan̄ jaay ɔj pōndɔ Timote ki aas se, naade iin̄ gōtn ese ɔɔ ḅaa lee maakŋ gεgerge tu ɔɔ naade taad̄genaage tu nakgen ken *jee kaan̄ naabm Isage ute jee naan̄ jee *eglizge tu taad̄o taarin̄ Jeruzalem̄ ki se ɔɔ naade taadd̄en ɔɔ: «J'in̄g do taar ken se.»

⁵ Ute taargen se, jee eglizgen gōtn ese se tēd jee al-Masigen μεε, ὡ bii-raa naade ziid ḅaa ute naande.

Pōl ni maakŋ gēgēr kēn Troas ki

⁶ Pōl ute Silas se je ḅaa taadŋ taar *Raa taa naanŋ Azi kēn kaam kalan; naḅo *Nirl Salal taadŋden maakde ki ὡ j'ōnte ḅaa. Num gōtn se, naade aal teec taa naanŋ Prigi ute gēn Galati ki.

⁷ Kēn naade jaay aan cεε taa naanŋ Misi ki se, naade je ḅaa taa naanŋ Bitini ki; naḅo gōtn ese kic Nirl gēn Isa gaasde.

⁸ Taa naanŋ se ḅo, naade aal teec taa naanŋ Misi ki ὡ ḅōy ḅaa maakŋ gēgēr kēn Troas ki gōt kēn k'lee k'ḁaar markabge se.

⁹ Maakŋ Troas ki jaay Pōl tood tood nōor se, naanŋ nia ὡ maakŋ niŋ ki se, naanŋ aak aan gōḅ kōd Masedoan kalan ḁaar ḁaar naaniŋ ki ὡ eemiŋ nōo metiŋ ki ὡ: «liŋ 'ḅaadō Masedoan ki ara taa ajen naaka.»

¹⁰ Kēn Pōl jaay taadŋden metn taar niŋga sum se, gōtn se sum ḅo naaje* k'naar k'je ḁoobm j'an ḅaa Masedoan ki, taa ute metn taar niŋ se, naaje k'jeelga maakje ki kεse Raa ḅo danje gēn ḅaa taadŋ Labar Jigan gēn Isa *al-Masi se, jeege tun gōtn naane.

Pōl aan maakŋ gēgēr kēn Pilip ki

(Plp 1.1-11,27-30)

¹¹ Naaje j'iinŋ maakŋ gēgēr kēn Troas ki se, gōtn se naaje k'l'ook maakŋ markab ki ὡ k'l'ōmb k'gaan baar k'ḅaa taa naanŋ Samotras kēn maane gurug

* **16:10** Gōtn se Luk, kēn raanŋ maktubm ese se, utu te naade kici.

aaliñ se. Ter metbeen̄ki se, naaje k'j'iin̄ k'ḅaa maakñ geger̄ ken̄ Neapoli ki gōtn̄ ken̄ k'lee k'daar markabge se kici.

¹² Gōtn̄ se, naaje k'j'iin̄ k'ḅaa maakñ geger̄ ken̄ Pilip ki ḅo maakñ taa naan̄ Masedoan ki se, Pilip se naan̄ geger̄ magala ḅo ḅk *Rōmεge dēna. Gōtn̄ ese se, naaje k'tingga bii kandum.

¹³ Ken̄ *bii sebit jaay aan se, naaje k'j'iin̄ k'teec maakñ geger̄ ken̄ se ḅo k'ḅaa taa oolo ki k'saap j'ḅo kaad naane j'kōñ gōtn̄ jeege lee eem Raa. Num gan̄ j'aan se j'ōñ mēndge kandum sum ḅo tusga, k'j'inḡ cεεdē ki ḅo k'taad̄den̄ taara.

¹⁴ Maakdē ki se, mēnda kalan̄ rona Lidi ḅo naan̄ iinō maakñ geger̄ ken̄ Tiatir. Mēnd se, naan̄ beer̄ Raa ki ḅo ḅk kalge gen̄ zoa ḅo kalinge se kalgen te rodege ḅo aac kaace. Ken̄ Pōl jaay taad̄ taad̄ taar Raa se, naan̄ ud̄bi do ki taa Mēljege tēdīn̄ maakin̄ ki gen̄ booy kōkñ taar Pōl se ḅo naan̄ aal maakin̄ don̄ ki.

¹⁵ Gōtn̄ se, naan̄ ute jeegen̄ maakñ been̄ ki se *k'batizdē. Ken̄ k'batizdē aas se, naan̄ dan̄je ḅo k'ḅaa been̄ ki ḅo deekjen̄ ḅo: «Ken̄ naase 'jeelumki maam se jaay m'aalga maakum do Mēljege tu deer̄ deer̄ num, 'ḅaakiro aki kinḡ ḅeem ki.» Gōtn̄ se, naan̄ doje bini ḅlje naaje k'took k'ḅaa been̄ ki.

Pōl ute Silas se k'tək̄ k'j'ōmbdē dan̄gay ki

¹⁶ Gan̄ bii kalan̄ naaje k'ḅaa ḅaa gōt ken̄ jeege lee tusn̄ gen̄ keem Raa se, goon mēnda kalan̄ bin se ḅaadō ḅñje ḅo naan̄ mēnd̄ dukaaka ḅo ute dukaakin̄ se iinga num taad̄nakgen̄ ute aki kaan̄ naan̄ ki. Ute mēnd se, mēlinge ḅñ gurs ro ki dēna.

¹⁷ Naan̄ lee ḅk metje naaje j'utu Pōl ḅo tōoy metje ki makōñḅo ḅo dōk̄ taara ḅñ eyo deek̄ ḅo: «Jee ese se,

naade jee tedn̄ naabm Raagen Taaro! Naade baado se taa asen taadn̄ doobm kaaja!»

18 Mend se ak̄ metje bii kando kando bini ol̄ bii kalan̄ Pól oor se, terl̄ aakiṇā ō deek sitan̄ ken̄ ron̄ ki se ō: «Ute ro Isa *al-Masi se m'oo: 'teec naatn̄ ro mend̄ ken̄ se!» Gotn̄ se sum̄ bo, sitan̄ se naar teec naatn̄ ron̄ ki.

19 Ken̄ melinge jaay aakiṇ̄ naan̄ dukaakiṇ̄ lē gōtogā ō doobm̄ naade an̄ kōṅ gurs̄ kic̄ bō gōtogā se, naade tōk̄ Pól ute Silas̄ ō baanden̄ naan̄ magalge tun̄ gōtn̄ ese.

20 Ter̄ naade baanden̄ naan̄ magalge tun̄ *Rōmēge tōnddē se ō taadden̄ ō: «Jee se lē, Yaudge ō baado se gen̄ tujn̄ naanjege!

21 Naade lee dooȳ jeege ute doobm̄ kinḡ naande ken̄ naaje Rōmēge se ol̄jeki ro ki eyo. Kēse naaje se j'āṅ kōṅ ted̄ eyo.»

22 Gotn̄ se ol̄ jee denge se iin̄ ro Pól ute Silas̄ ki. Ō magalgen̄ Rōmēge tōnddē se iin̄ tōdn̄ ute kaldege taa tōogō ō ol̄ k'j'ōnddē te mēēje.

23 Ken̄ naade jaay tōnd̄ dēren̄de aas se, naade baā ombden̄ maakṅ dangaȳ ki ō taad̄ magal jee dangayge tu se ō jee se k'bōbdē jiga.

24 Ken̄ magal jee dangayge jaay booȳ taar naade taadiṇ̄ se, naan̄ tōk̄ ombden̄ maakṅ dangaȳ ken̄ maak̄ ki ō tōndden̄ poolō jedēge tu.

Magal jee dangayge took̄ aal̄ maakiṇ̄ do Isa ki

25 Ken̄ aan̄ gōor̄ ute daan̄ bea se, Pól ute Silas̄ se eem̄ keem̄ Raā ō tōomiṇ̄ tōom̄ ute kaa, kaad̄ ken̄ se jee dangaygen̄ kuuȳ se, iṅṅ booȳ kaadegen̄ naade iṅṅ aar̄ kaar̄ se.

26 Gañ gōtn ese sum 60, naan̄a naar te makōn̄o ɔɔ ɔl 6ee kēn naade inḡ maak ki se kic 60 ute magalin̄ te rig rig. Gōtn se kaam taargen gēn 6ee se tōɔd kalde ki, naan̄ kēn se zinzir k'dōɔkɲ jee dangayge se kic 60 tōɔd si kalde ki.

27 Kēn magal jee dangayge jaay dōrl̄ iin̄ maakɲ bin̄ ki se, naan̄ aak kaam taar jee dangayge se paac toodga wan̄ wan̄. Gōtn se naan̄ saap ɔɔ kaad̄ naane jee dangayge se aanga. Taa naan̄ se 60, naan̄ ɔɔd gōrd-jerlin̄a je tōɔl roŋa.

28 Gañ Pōl ɔɔd ɔɔy makōn̄ ɔɔ: «Ay ɔn̄o, ɔn̄te tōɔl roi, 6ere naaje j'utu paac!»

29 Gōtn se magal jee dangayge se 6eere ɔkiŋa ɔɔ roŋ ook marga, taad̄ ɔɔ j'ɔɔciŋo poodo taa an̄ kaakɲ gōtɔ. Kēn k'baano ute poodo sum se, naan̄ naar end̄ 6aa maakɲ dangay ki ɔɔ 6aa ooc mētn̄ jē Pōl ute gēn Silas ki.

30 Gōtn se naan̄ ɔɔd teecdeno naatn̄ ɔɔ tōnd̄ mētde ɔɔ: «Nakage, maam tap 60 m'tēdn̄ rom m'ɔɔ dī jaay m'kōŋ kaaja se?»

31 Naade tērlin̄ ɔɔ: «Naai aal maaki do Meljege Isa ki ɔɔ ute naan̄ se, naai ute jeeigen maakɲ 6ei ki paac se, aki kōŋ kaaja.»

32 Gōtn se naan̄ ute jee maakɲ 6een̄ ki se, naade taadden̄ taar Meljege Isa.

33 Maakɲ nōar kēn ese sum 60, magal jee dangayge se 6aanden̄ gōtn ɔk maane. Gōtn ese naan̄ tug daapden̄ taan̄-dudege. Ɔɔ naan̄ kēn ese sum 60, naan̄ ute jee maakɲ 6een̄ ki se, Pōl ute Silas *batizde.

34 Gōtn se Pōl ute Silas se naan̄ dan̄ 6aanden̄ 6een̄ ki ɔɔ edden̄ kōsɔ. Gaabm se, ute jeengen̄ maakɲ 6een̄ ki se, maakde raapo taa naade aalga maakde

do Raa ki.

³⁵ Ken gəto jaay iip se, magalgen *Rəməge tondde se, əlo asgarge baa taad magal jee dangayge tu ə: «Jee se, 'təəd təldə.»

³⁶ Magal jee dangayge baado taad Pəl ki ə: «Magalgen Rəməge tondde se, əlo asgarge ə baado taadum ə k'təəd k'təlse. Bin num 'teeckiro naatn maakn dangay ki ə 'baaki te lapia.»

³⁷ Gan Pəl deek asgarge tu se ə: «Naade aakjen te mətn taarje ey sum bo əl k'təndje naan jeege tu, ə baa əlje dangay ki, ey num bεεε, naaje kic k'Rəməge. Num gan bərse num naade je ajen təədn təl nam 'jeel gətje ey se mət ki eyo. Bin se, əndə naade malinge bo ade baa utu ajen təədn naatn maakn dangay ki se.»

³⁸ Asgargen j'əldeno jaay ək tərլ baa se baa taad taar se magalge tun Rəməge tondde se. Ken magalgen se jaay booy ə Pəl ute Silas kic bo Rəməge se, gətn se beere baa əkde.

³⁹ Naade baado əndə ə tədden kaldə jaay təəd təldə ə taadden ə k'j'iin k'j'əndə maakn gεgεrde se.

⁴⁰ Ken Pəl ute Silas jaay teeco maakn dangay ki se, naade baa gətn Lidi ki. Ken naade aan se, ə gεnaagen doobm *al-Masi ki. Gətn se, naade edden kaay kaama, jaay bo iin baa.

17

Pəl ute Silas baa maakn gεgεr ken Tesalonik ki (1Tes 1, 2.1-16)

¹ Ken Pəl ute Silas jaay iin əno gεgεr Pilip se, naade aal teeco maakn gεgεr ken Ampipolis ki ute ken Apoloni ki. Ə naade baado maakn gεgεr ken

Tesalonik ki. Gōtn se, Yaudge ək ʒee kēn naade lee tusn maak ki.

² Aan gōo nakj se, naan deelga deel ro ki se, Pəl ʒaa ŋj Yaudge ɔɔ daan suukge tun mətɔ se, aanga *ʒii sebit ki tak ʒo, naade lee naaj ute naade do taarge tun maakj Kitap ki.

³ Naan taad tōokden mētina ɔɔ taaddēn mētn taar maakj Kitap kēn taad ɔɔ: «*Al-Masi se ʒaadoga num utu dabara utu kooyo jaay naan ade dur daan yoge tu. Al-Masi kēn naase ing aakki kaaminj se, naan ʒo Isan kēn maam m'taadsen taarinj se.»

⁴ Gōtn se Yaudgen mētinge se, taar se ʒaa end maakde ki ɔɔ took ʒaa tum ute Pəl ɔɔ Silas. Naan kēn se Grēkgen ʒeer *Raa ki se kic ʒo dēna ute mēndge dēna kēn gaabdege jee magalge se kic, took ʒaa ute naade.

⁵ Gaŋ Yaudgen baate kaal maakde do Isa ki se, tēd maak-kilimi ro Pəl ute Silas ki ɔɔ ŋj jee mursgen lee daan doobge tu se rējdeno ute gurs. Naade ʒaado ɔɔs mētn jee dēnge taa tujj gōtɔ. Gōtn se, naade iinj ʒaa tēreɕ ʒee Jason gēn je Pəl ute Silas. Kēn naade jaay ŋj dēnga num, anden tōkŋ ʒaa naan jee dēnge tun tusga se.

⁶ Kēn naade ʒaa jaay ŋj den te ey se, naade ək ʒaano ute Jason ute gēnaage kandum kēn doobm al-Masi ki naan tōogge tun gōtn ese. Gōtn se, naade tōɔd tōɔy ɔɔ: «Jee tuj *dunia te magalinj se, ʒere, ʒorse naade aanga ara!

⁷ Ɔɔ Jason se ʒo, debm kēn əkden ʒeenj ki ɔɔ jee se le, Sezar Gaar magal kēn ing *Rōm ki se, naade ɔɔ ansinj dim eyo ɔɔ naade taad ɔɔ Gaar magal kuuy utu ɔɔ naan se ʒo, kēn roŋ Isa se.»

⁸ Kēn jee ute dēnde ute tōoggen gōtn ese jaay booy

taar se, naade maakde baa tuju.

⁹ Gōtn se naade ol Jason ute genaagen doobm al-Masi ki se, baado dōnd gurs den jaay bo, naade tōd tōlde.

Pōl ute Silas baa maakn̄ geḡer ken Bere ki

¹⁰ Maakn̄ nōr ken ese sum bo, genaagen doobm Isa *al-Masi ki se, ol Pōl ute Silas baa geḡer ken Bere ki. Ken naade jaay aan se, naade baa maakn̄ *bee ken Yaudge tun lee tusn maak ki se.

¹¹ Gan̄ naade baa ōn̄ Yaudgen Bere ki se jiga cir Yaudgen Tesalonik ki, taa naade booy taar Raa se maakde raap do ki sakan̄. Bii-raa naade dooy aak taar maakn̄ Kitap ki se taa naade an kaakn̄ jeel ro ki taar ken Pōl lee dooyden se, met ki lo met ki ey le.

¹² Maakde ki se, jeege dena took aal maakde do Isa ki ō mend Grēkgen gaabdege jee magalge ute gaabge dena took aal maakde do Isa ki.

¹³ Gan̄ Yaudgen maakn̄ geḡer ken Tesalonik ki jaay booy ō Pōl baaga taadn̄ taar Raa maakn̄ geḡer ken Bere ki kic se, naade baado ōs metn̄ jeege taa tujn̄ gōtō daala.

¹⁴ Gōtn ese, genaagen doobm Isa al-Masi ki naar ol Pōl baa taa baar ki gen̄ baa kookn̄ maakn̄ markab ki. Num Silas ute Timote se le ōp̄ in̄g Bere ki.

¹⁵ Jeegen baa kōl Pōl se, naade ook maakn̄ markab ki ute naan̄a, bini ōlino maakn̄ geḡer ken Aten ki. Ken naade terlo terl se, Pōl taadden ō ken j'aanga num, k'taad Silas ki ute Timote ki se, k'baado j'ōnj̄n̄ keske.

Pōl taad taar Raa jeege tun Aten ki

¹⁶ Kōr Pōl utu booy booy Timote ute Silas maakn̄ geḡer ken Aten ki se, naan̄ aak maakn̄ geḡer ese se

dooc ute maragge sum ḡ naan̄ aak se maakin̄ tuj kasak kasak.

¹⁷ Gōtn se, naan̄ iin̄ ḡaa maakŋ *ḡee ken̄ Yaudge lee tusn̄ maak ki se, naan̄ naaj ute Yaudge ḡḡ ute jee ḡeer Raa ki. ḡḡ ḡii-raa ḡḡḡr maakŋ ḡḡḡer ken̄ jeege lee tusn̄ se, naan̄ lee naaj ute jeege kici.

¹⁸ Gōtn se jaay jee dooy jeegeen uun taar Epikirus ute jee dooy jeegeen uun taar Zenon se* ing naaj ute naan̄a. Jee m̄etŋge deek ḡḡ: «Aakum tu, debm kul taar r̄eŋ r̄eŋ ara tap ḡo je deekŋ ḡḡ dī?» Jee kuuy deek ḡḡ: «Naan̄ ḡere ḡaanoga ute taar raa jee kuuy.» Naade taad̄ bin se, taa Pōl se taad̄dega taad̄ taa İsa ḡḡ ute m̄etn̄ taar dur jeegeen utu dur daan̄ yoge tu se.

¹⁹ Naade ḡk ḡaansin̄ do ko ken̄ naade lee tusn̄ aakŋ m̄etn̄ taardege se, ḡḡ gōtn se k'dan̄ŋ Areopag. Gōtn se naade taad̄ŋ ḡḡ: «Naaje k'je naai ajen taad̄n̄ m̄etn̄ taar dooy kijn̄ ken̄ naai lee dooy jeege se, taa naaje k'booy kōkŋ m̄etŋa.

²⁰ Ute m̄etn̄ taarigen ḡii kalan̄ naaje k'booy te ey jaay, naai lee taad̄ bijen̄ doje se, ḡaado taad̄jen m̄etŋ tu, taa naaje k'je k'jeel kōkŋ m̄etŋa.»

²¹ (Naade taad̄ bin se taa jee At̄en ki ute m̄ertgen ḡaado ḡaao ḡḡ ken̄gen tinḡ tinḡ gōtn ese se, naade inḡ ḡo ḡen̄ booyo ḡḡ ḡen̄ taad̄n̄ m̄etn̄ taargen kiji ken̄ naade ḡŋga num ḡaado lee taad̄ m̄etŋ se)†.

²² Gōtn se, Pōl iin̄ daar daan̄ jeege tun̄ Areopag ki se ḡḡ deekden̄ ḡḡ: «Naase jee At̄en ki, maam m'aakse naase se jee ḡkki maragge se ḡḡḡ aak eyo.

²³ Ken̄ maam m'leedo maakŋ ḡḡḡerse ki se, maam m'aako gōtn ken̄ naase 'lee eemki

* **17:18** Jee uun taar Zenon se k'dan̄de Stoyisige. † **17:21** K̄ese Luk mala ken̄ taad̄ taar ese.

maragsege ḏ m'ḡḡo gḡtn tḡjn sḡrke kaam kalan̄ bin se k'raan̄jn̄ ro ki j'ḡḡ: «Kese raa k'jeel metin̄ eyo.» Taa naan̄ se ḡo, maam m'ḡaado se m'asen taadn̄ Raa ken̄ naase eemin̄ki jaay 'jeelin̄ki ey se.

24 «Raa se, naan̄ ḡo debm aalo dunia ute nakgen maak ki paac se ḏ naan̄ ḡo mḡl maakn̄ raa ute do naan̄a ḏ naan̄ se in̄g maakn̄ ḡeege tun̄ jikilinge ḡo iin̄jn̄ ute jide se eyo.

25 Ḍḡ naan̄ lḡ, ḡlin̄ dīm te naabm jikilinge eyo, taa naan̄ kalin̄ ki sum ḡo ḡd̄ koa nakge tun̄ in̄g ḡaa se paac ḏ naan̄ ḡo debm ḡd̄jeki nakgen 'kaasn̄ tin̄gjege.

26 Naan̄ aalo deb kalan̄ sum ḡo ken̄ tooj dirl̄ metjil jikilingen̄ do naan̄ ken̄ ḡaa se paac. Ḍḡ naan̄ ḡo debm tḡndfeno kaadn̄ toojdege ḏ kaadn̄ kooydege ḏ gaan̄ ḡdden̄ taa naan̄ge ḏ tḡndfesiñ̄ te naan̄ guuringe.

27 «Raa tḡdn̄ naan̄ se taa naade an̄ jea ḏ bin sum ḡo daan̄ naane naade an̄ kḡḡḡ lḡ ḡaam? Taa naan̄ lḡ dḡk ute naajege eyo.

28 Taa naan̄ se ḡo, naaje j'in̄gki ḏ k'leeki se kic ḡo ute naan̄a ḏ ḡorse ken̄ j'utuki zḡḡḡ se kic lḡ ute naan̄a. Kese ḡo maakn̄ jee kaar bal-zḡḡsege tu se, deb kalan̄ maakn̄ kaan̄ki se taad ḡḡ: «Naajege se k'gaan̄ Raage.»

29 Aan̄ gḡḡ naajege k'gḡninge ḡey se, bin num naaje j'aki kḡḡ saapm̄ j'ḡḡki Raa se tec aan̄ gḡḡ maraggen̄ ken̄ k'tḡdden̄ ute daab, pudda ey lḡ ute ko se eyo. Nakgen̄ se jikilinge tḡdden̄ ute tird̄dege sum.

30 'Booyki! Do dḡkin̄ ken̄ naase 'jeelkiro te Raa ey se, naan̄ ken̄ se kic ḡo, Raa ḡḡ utsen̄ te eyo. Num

ḡorse se, naan̄ dan̄ jeegen ḡoṭn ḡaa se paac taa tər̄l maakde ade ḡaa ḡoṭn naan̄ ki.

³¹ Taa naan̄ se ḡo, Raa se ɔndga kənd ḡiin kən naan̄ an̄ kəj̄n̄ bəɔrɔ ute ḡoobiṅ do jeege tun do naan̄ ki paac. Ute debm kən naan̄ bɛɛr ɔɔḡiṅ ḡen̄ kəj̄n̄ bəɔrɔ do jeege tu se, debm se ḡo kən naan̄ durin̄ daan̄ yoge tu taa jikilimge se an̄ jeel ro ki.»

³² Kən naade jaay booy Pəl ɔɔ Raa duroga nam daan̄ yoge tu se, ḡoṭn se jee mət̄inge baagin̄ tɛɛciṅ mət̄iṅ ki. Gaṅ jee kuuy se taadiṅ ɔɔ: «Do taari ki se, ḡiin kuuy j'utu j'ai dan̄ ajen taadn̄ aan̄ ḡoo kən ese daala.»

³³ Naan̄ kən se sum ḡo, Pəl teec ɔṅde.

³⁴ Num gaṅ, jee mət̄inge ḡaa ɔṅ Pəl ɔɔ took aal maakde do Isa ki. Maakde ki se gaaba kalan̄ ron̄ Denis, naan̄ kic maakṅ jeege tun lee aak mət̄n̄ taara Areopag ki se kici ɔɔ mɛnda kalan̄ ron̄ Damaris ute jeegen kuuy kic ḡaa te naan̄a.

18

*Pəl ḡaa maakṅ ḡeḡer kən Kərint ki
(1Kə 1.1-9, 2.1-5; 2Kə 11.5-12, 12.12-13)*

¹ Kən Pəl jaay iin̄ ɔṅ ḡeḡer Aten se, naan̄ iin̄ ḡaa maakṅ ḡeḡer kən Kərint ki.

² ḡoṭn se naan̄ ḡaa dɔɔḡ ute kəḡ Yaud k'dan̄iṅ Akilas utu aan̄ kaana ɔɔ naan̄ j'oojin̄ taa naan̄ Pəṅ ki. Naan̄ iin̄o taa naan̄ Itali ki ute mɛndinā ronā Prisil, taa Gaar magal ḡen̄ *Rəmɛgen k'dan̄iṅ Kləḡ se ɔl k'tuur Yaudge naatn̄ paac maakṅ ḡeḡer kən Rəm ki se. Naan̄ kən se, Pəl ḡaa deel ute naade,

³ taa naabin̄ lɛ, tec ḡoo ḡen̄ naade ḡey se. Naabm naade se, lee uj nakgen k'daapm kəɔrɔ. Taa naan̄ se ḡo, Pəl ḡaa inḡ ute naade ɔɔ naade lee tɛḡ naaba tɛlɛ.

⁴ Aanga *6ii sebit ki tak 6o Pəl 6aa maakŋ *6ee kən Yaudge lee tusn maak ki se. Gətn se, naan lee taad taar *Raa Yaudge tu ute Grəkge tu taa naan je naade 'tookŋ do taariŋ kən naan taadden se.

⁵ Gaŋ kən Silas ute Timote kən iinŋo Masedoan ki jaay aan sum se, Pəl ɔŋ roŋ paac gen taadn taar Raa. Naan taad Yaudge tu tal ɔɔ *al-Masi kən naase iŋg aakki kaamiŋ se, naan 6o Isa se.

⁶ Gaŋ gətn se, Yaudge se iin roŋ ki ɔɔ naajiŋa. Naan kən se, Pəl ɔk mind kaliŋa ɔɔ deekden ɔɔ: «BERE, naase se kən dim jaay aanga dose ki kic num, maam se ɔlum eyo ɔɔ j'am kəkŋ mindum eyo. Naan ki se 6ERE, maam m'6aa taadn taar Raa jeege tun Yaudge eyo.»

⁷ Naan iin teec gətn ese ɔɔ 6aa 6ee gaab ki kalaŋ k'daniŋ Titus Justus. Naan se debm 6eer Raa ki ɔɔ been se ɔnd daamboogo ute 6ee kən Yaudge lee tusn maak ki se.

⁸ Gətn se Krispus, naan kən magal 6ee kən Yaudge lee tusn maak ki se, naan ute jee maakŋ been ki paac took aal maakde do Məlje ki, ɔɔ jee Kərint kən den lee booy taar Pəl se kic, took aal maakde do Isa ki kici ɔɔ *k'batizde.

⁹ Kən aan nɔɔr se, Məljege Isa mala teec naan Pəl ki ɔɔ taadiŋ ɔɔ: «Ōŋte 6eer jeege tun se, num taad taar Raa 6aa ute naani sak sak, ɔŋte doa.

¹⁰ Taa maam m'utu te naai se nam kəŋ kol jin roi ki eyo. 'Jeele, maakŋ geger kən ese se, maam m'ɔk jeege dena.»

¹¹ Gətn se Pəl ɔɔp ting maakŋ geger kən Kərint ki se 6aara ute laapa mɛɛɛ. Gətn se naan lee dooy jeege ute taar Raa.

*Pəl j'ɔk k'6aansiŋ naan magal *Rɔmɛge tu*

12 Kaaf ken Galion magal taa naan Akayi se, naan ken se Yaudge dɔk taarde baa ɔk Pɔl ɔ baaansin gɔtn kɔjn bɔɔr ki.

13 Gɔtn se, naade deek Galion ki ɔ: «Gaabm se ɔs metn jeege ɔ j'ɔnte keem Raa tec aan gɔɔ ken naaje k'lee k'j'eem se.»

14 Ey num Pɔl se je taada, nabo Galion naar taad Yaudge tu ɔ: «Naase Yaudge, ken gaabm se jaay tɛd te nakɔn ute doobin eyo, lɔ tujga dim kuuy se, gen naan se num, maam m'asen kaakɔn metn taarse.

15 Gan naase lɛ, 'lee naajki taara do *Ko Taar Raase ki ute ro jeege tu. Bin num, keese nakɔn naase malinge! Maam se, m'kɔn kɔjn bɔɔrɔ do nakge tun bin eyo.»

16 Gɔtn se, naan tuur ɔddeno naatn gɔtn kɔjn bɔɔr ki se.

17 Gɔtn se jeege paac iin gɔtn ese, iij-ɔk Sostɛn magal *bee ken Yaudge lee tusn maak ki ɔ tɔnd dɛrɛɲina naan jeege tun gɔtn kɔjn bɔɔr ki se. Nabo Galion ken magal Rɔmɛge aak nakɔn ken naade tɛd se, don ɔkɔ kic bo dirinɔn eyo.

Pɔl ɔk tɛrlo maakɔn gɛgɛr ken Antias ken taa naan Siri ki

18 Maakɔn gɛgɛr ken Kɔrint ki se, Pɔl tingga dena, jaay bo naan iin ɔn genaagen doobm Isa *al-Masi ken gɔtn ese. Naan iin baa ute Prisil ɔ Akilas maakɔn gɛgɛr ken Sankre ki gɔt ken k'lee k'daar markabge. Gɔtn se, naan dɔs dona taa naan naamga naam taarɔna, jaay bo naade ook maakɔn markab ki ɔ baa taa naan Siri ki.

19 Ken naade jaay aan maakɔn gɛgɛr ken Epez ki se, Prisil ute Akilas se Pɔl ɔnden gɔtn ese ɔ naan

iin̄ 6aa maakŋ *6ee ken̄ Yaudge lee tusn̄ maak ki se. Gōtn̄ ese naan̄ naaj̄ ute Yaudge taa Isa.

²⁰ Naadē tōnd̄ metin̄ ɔ: «Ɔɔp̄ in̄ḡ ute naaje,» na6o Pōl̄ baate.

²¹ Ken̄ naan̄ iin̄ ɔndē kōn̄ se deekden̄ ɔ: «Ken̄ Raa jaaȳ je num, 6iin̄ kuuȳ jaaȳ m'adē 6aa gōtse ki.» Gōtn̄ se naan̄ iin̄ maakŋ geger̄ ken̄ Epez̄ ki se, ook̄ maakŋ markab̄ ki ɔ 6aa.

²² Ken̄ Pōl̄ jaaȳ aan̄ maakŋ geger̄ Sezare ki se, naan̄ ook̄ 6aa Jeruzalem̄ ki gen̄ tedn̄ tōsē *egliz̄ ki, jaaȳ 6o, naan̄ booȳ 6aa maakŋ geger̄ ken̄ Antios̄ ken̄ taa naan̄ Siri ki.

²³ Gōtn̄ se, naan̄ tinggā 6ii kandum̄ jaaȳ iin̄ 6aa leedō maakŋ gegergē tun̄ taa naan̄ Galatī ute gen̄ Prigi. Gōtn̄ naan̄ aangā tak̄ 6o, naan̄ ed̄kaaȳ kaamā genaagē tun̄ doobm̄ Isa al-Masi ki.

Apōlos̄ 6aa maakŋ geger̄ ken̄ Epez̄ ki ute gen̄ Kōrint̄ ki

²⁴ Kaad̄ ken̄ se gaabā kalan̄, kōd̄ Yaud̄ k'dan̄in̄ Apōlos̄ ɔ naan̄ se k'j'oojin̄ maakŋ geger̄ ken̄ Alekzandri ki. Ɔ naan̄ iin̄ 6aadō maakŋ geger̄ ken̄ Epez̄ ki. Gaabm̄ se jeel̄ taadn̄ taarā aak̄ eyō ɔ jeel̄ ɔk̄ metn̄ Kitap̄ jiga.

²⁵ Naan̄ se k'dooyingā ute metn̄ taar̄ ken̄ taad̄ taa Meljege. Naan̄ taad̄ taar̄ Raa se maakin̄ raap̄ do ki sakan̄, ɔ taar̄ Isa se, naan̄ dooȳ jeegē ute doobin̄ tak̄ tak̄. Na6o, naan̄ se, jeel̄ 6o metn̄ taar̄ *batem̄ gen̄ Jan-Batist̄ sum.

²⁶ Maakŋ *6ee ken̄ Yaudge lee tusn̄ maak ki se, Apōlos̄ baaḡ taadn̄ taar̄ Raa jeegē tu kic̄ 6o, 6eer̄ eyo. Gan̄ ken̄ Prisil̄ ute Akilas̄ jaaȳ booȳ taar̄ naan̄

taaf se, gōtn se naade ək baansin̄ ute naade ɔ taadin̄ Doobm Raa se ute doobin̄ tak tak do ki daala.

²⁷ Apōlos se, je ɓaa taa naan̄ Akayi ki gen̄ ɓaa taadn̄ taar Raa jeege tu. Taa naan̄ se ɓo, genaagen doobm Isa *al-Masi ki se, edin̄ kaay kaama ɔ raan̄ edin̄ maktub jin̄ ki, taa n̄'ɓaa keɗn̄ genaage tun gōtn naane, taa ken̄ naan̄ aanga num, naade an̄ dɔɔɗn̄ kəkɗ jin̄. Ken̄ naan̄ jaay aan̄ gōtn naane se, ute bæ ken̄ Raa tedin̄ se, genaagen doobm Isa al-Masi ken̄ gōtn naane se, naan̄ noogden̄ dena.

²⁸ Anum, Yaudge tu se, naan̄ taadden̄ tal tal gōtn ese ɔ taar ken̄ naade an̄ terl̄ kic ɓo, naade ɔn̄ eyo. Ɔo ute taargen̄ maakɗ Kitap ki se, naan̄ taadden̄ ɔ: Isa se, naan̄ ɓo al-Masi.

Pəl ɓaa merte gen̄ k-mɔtɔge

19

Pəl terl̄ maakɗ gegɛr ken̄ Epez ki daala

¹ Kaaf ken̄ Apōlos utu maakɗ gegɛr ken̄ Kōrint ki se, Pəl aal teeco taa naan̄ Azi ken̄ maakɗ koge tu se ɔ ɓaadɔ maakɗ gegɛr ken̄ Epez ki. Gōtn se, naan̄ ɔn̄ jeege kandum se, aalga kaal maakde do Isa ki.

² Ɔo naan̄ tɔnd metde ɔ: «Bii ken̄ naase aalki maakse do Isa ki se, *Nirl Salal tap ɓo ɓɔy te dose ki ey la?» Num gan̄ naade terlin̄ ɔ: «Nirl Salal ken̄ naai taadn̄ se, ɓii kalan̄ naaje k'booy te maanin̄ eyo.»

³ Ter Pəl tɔnd metde ɔ: «Naase tap ɓo *k'batizse j'ɔɔ di?» Naade terlin̄ ɔ: «Naaje se, k'batizjen̄ aan̄ gɔɔ ken̄ Jan lee batizo jeege se.»

⁴ Pəl taadden̄ daala ɔ: «Jan se batizo jee ken̄ terloga terl̄ maakde do *Raa ki sum. Ɔo naan̄ taad

Yaudge tu ə ə j'aal maakde do deb ken utu baado metin ki se ə naan bo debm k'danin Isa se.»

⁵ Ken naade jaay booy taar Pal taadden se, gotn se naade took k'batizde kuuy ute ro Meljege Isa.

⁶ Naan ken se, Pal tand jin dodege tu ə gotn se Nirl Salal booyo dode ki ə naade baag taadn taar naangen naade jeel metin eyo ə naade taad taargen teeco taar Raa ki.

⁷ Naade paac se, aas nakn gaabge baa baa sik-kaar-dio.

⁸ Daan laap ken motə se, daayum Pal lee baado maakn bee ken Yaudge lee tusn maak ki se. Gotn se, naan taadden metn taar Gaar Raa jeege tu ə naan taadden kic bo beer eyo. Naan je taa jeegen ing booyin taarin se, 'tookn do taarin ken naan taadden se.

⁹ Gan jee metinge se ted do mənə ə baate tookn taarina. Do Doobm Isa ken naan taadden metin se, naade tooyin koogo naan jeege tu. Gotn se Pal iin ənde ə baa ute jee metin ki baa maakn ləkəl gen gaaba kalan k'danin Tiranəs ə gotn se bii-raa, naan lee dooyde ute taar Raa.

¹⁰ Gotn dooyin ken ese se, naan ted baara dio, bini əl Yaudge ute Grekgen taa naan Azi ki paac se, baa booy taar Meljege.

Nakn ken gaan Sebage teda

¹¹ Anum Raa əl Pal ted nakn-kəəbgen deel doa,

¹² bini, əl jeege baa tuuno kalge taal do Pal ki ey le baano ute kalge utn ronə ə naade təs baano ə taalin do jee kəənge tu ə jee kəənge se ə lapia ə jee kəən sitange se kic bo, sitange teec ənde.

13 Gətn se, Yaudgen mətingen lee maakn naan̄ge tu gen tuur sitange ro jeege tu se, naade baag tuur sitange ute ro Isa kici. Naade taad sitange tu ɔ: «Ute ro Isan ken Pəl lee taad taariñ jeege tu se, m'ɔ: 'teecki naatn ro jeege tu se!»

14 Jeegen tɛdn naan̄ se, naade cili. Naade se, gaan kəɔd Yaud kalan bini k'dan̄iñ Seba, ɔ naan̄ se maakn *magal jee tɛdn serke Raage tu.

15 Gan̄ ɓii kalan, gaabm ək sitan se taadden ɔ: «Isa se, maam m'jeeliña ɔ Pəl kic ɛ maam m'jeeliña, num naase ara tap ɓo, 'nan̄ge?»

16 Gətn se, gaabm ken ək kəɔñ sitan se iin̄ oocde; ken naan̄ jaay ɓaa cirde sum se, naan̄ tənd awarde ɔ nɛɛpm ute kaldege se naatn. Ken naade do bini ɔñ dode jaay aan̄ teec se, kaldege kic ɓo, nɛɛpden dode ki rəsəm rəsəm.

17 ɔ ken Yaudge ute jee ken Yaudge eyo iñg maakn gɛgɛr ken ɛpɛz ki jaay booy taar se, gətn se naade ɓeere ɓaa əkde. Taa naan̄ se, naade ɓaa *nook ro Meljege Isa se cir daala.

18 Gətn se, jeege dena ken aaloga kaal maakde do Isa ki se, ɓaado təɔd mətdege naan̄ jeege tu, do nakge tun jig ey ken naade lee tɛd se.

19 Maakde ki se, jee den ken lee ooj rodege se, ɓaano ute maktubdegen ək mɛtn taargen naade lee oojñ rode se ɔ gətn se naade təɔciñ naan̄ jeege tu ɔ maktubdege se jaay j'aak zon̄ se aas tamma gen pudda dupu-si-mii*.

20 Bin ɓo, ute təɔgñ Meljege se taar Raa se wəɔk ziid ɓaa ute naaniña.

* **19:19** Tamman gen puddn ese se aas gen kəgñ nam ken tɛdn naaba gen ɓii dupu-si-mii.

Jee Epez ki iin gen tedn taara

²¹ Ken nakgen se jaay deel paac se, *Nirl Salal ol Pol uun doa gen baa Jeruzalem ki so naan aal teec ute doobm taa naan Masedoan so ute gen Akayi ki. Gotn se, naan deek genaage tun doobm Isa *al-Masi ki so: «Beeeki num, ken m'aanga Jeruzalem ki jaay bo, som m'utu m'baa *Rom ki kici.»

²² Jee noogingen di Timote ute Erast se, naan alde so j'ond naana so k'baa Masedoan ki. So naan mala se, so p ing cok so taa naan Azi ki.

²³ Kaad ken se, jeegen maakn geger ken Epez ki se, jeege dena iin ul taara gajalan taa Doobm Isa.

²⁴ Taa gotn se, ok kad kardn talo ron Demetrus. Naan se lee soy pudda gen daapm beegen seem seem ken tec bee magal gen maragden naade lee eemin ken k'danin Artemis se†. Ute naabden ese se, naan ute jeegen k'ted naaba tele ese, naade lee on gurs dena ro ki.

²⁵ Bii kalan, naan dan tus jee ken naade tedn naaba tele ute jee ken naabde tec aan so gen naade se, so deekden so: «Medumge, naase 'jeelki maal naaje k'j'okki se k'j'onjinki ute naabm ese.

²⁶ Num gan naase aakkiga so 'booykiga nakn ken deel Epez ki paac se so Pol ese se deek jeege tu so raagen naaje mala k'tedin ki ute jijege se, raagen deer eyo. Do taar ken naan lee taad jeege tu se ol jeege dena took taarina so baaga metin ki. Nakn se, naan edin Epez ki sum eyo, num gan taa naan Azi ute magalin paac kici.

† **19:24** Artemis se, marag ken menda. Jeege saap so naan se ooj nakge, dirl maalge so ted mendge oojo.

27 Ken naan jaay utu tɛdn nakɲ se tak num, bɛrɛ, utu ajeki tujɲ naabjege. Num naabjege sum eyo, num utu kɔl jeege maragjegen magal Artemis se kic ɓo, naade utu an kaal maak ki eyo ɔɔ been se kic lɛ, naade an kaakɲ aan gɔɔ nakɲ cɛrɛ. Ey num, Artemis se ɓo, jee taa naan Azi ki ute jee do naan ki paac se lee eemiɲa.»

28 Ken jee tɛdn naabgen gɔtn ese jaay booy taar Demetrus se, naade maakde taarde pirin ɔɔ baag tɔɔy dɔɔkɲ taara ɔɔ: «Artemis se, naan ɓo maragn magal ken ɛpɛz ki!»

29 Gɔtn se, jeege iin ul taara gajalan maakɲ gɛgɛr ken se, ɔɔ tɔko Gayus ute Aristark ken iino Masedoan ki ɔɔ lee te Pɔl tɛlɛ se. Naade naar baandeno daan bɔɔr ken gɔtn k'lee k'j'ɔjn bɔɔrɔ se.

30 Ey num Pɔl se, je baa gɔtn jeege tun tus se kici, naɓo gɛnaagen doobm Isa al-Masi ki se, gaasiɲa.

31 ɔɔ maakɲ magalge tun taa naan Azi ki se, jee mɛtinge se mɛdn Pɔlge ɔɔ naade ɔl nam baa taad Pɔl ki ɔɔ: «Bɛrɛ, ɔntɛ baa gɔtn jeege tun tus se!»

32 Kaad ken jeege tus gɔtn ese se, jee mɛtinge ul gɛn dode ɔɔ jeege kuuy se kic lɛ, taad gɛn dode kici. Jee den jaay baado gɔtn ese se, mɛtn taar jaay ɔlde naade tusn ro ki se kic ɓo, naade jeel mɛtin eyo.

33 Maakɲ jee denge tu se, gaaba kalan kɔd Yaud ron Aleksander. Maakde ki se, jee mɛtinge baa taadin mɛtn taar se jaay ɓo Yaudge ɔlin baa naan jeege tu. Naan uun jin jeege tu je aden taadn mɛtn taar se.

34 Naɓo ken jee ɛpɛz ki jaay booy ɔɔ naan kɔd Yaud se, gɔtn se naade dɔɔb ɔɔy taa naapm caa ɔɔ: «Artemis se, naan ɓo maragn magal ken ɛpɛz ki!» Gɔtn se naade tɔɔy dɔɔk taara ɔn eyo baa baa nakɲ

ler dio.

³⁵ Kaam moatn se, gaabm ken debm raan ken ted naaba daan Yaudge tun *jee kaakn metn taargen gotn ese se, ted jeege bini baa doa o deekden o: «Naase jee EpeZ ki, jeege paac se jeeljeki naajege bo ken k'j'okki bee maragn magal ron Artemis se. O maragjege mala se le, naan ooco maakn raa ki.

³⁶ Maragjege se, nam demin eyo, num onki ro se urlu o nakn se 'saap okinki jiga jaayo.

³⁷ Jeegen naase 'tok baandekiro ara se le, naade uun te dim maakn bee maragjege tu se eyo. O naade le, taad te taar ing kus ron ki eyo.

³⁸ Ken Demetrus ute jeenge jaay ok taara ute nam le, naaje j'okki bii gen kon booro o jee kon booringe kic le utu. Bin num, taar se on k'baan gotn naane bo, naade an kaakn ute doobina.

³⁹ O ken naasen jee denge se jaay okki taar dim kuuy le, bii ken jeege tusga sum bo, j'utu j'kaakn metin ute doobina.

⁴⁰ Do nak ken naaje k'tedki jaaki se, j'utu j'ankiro baa te nakn on dojege tu. Bere Romenge se le, utu ajeki kon mindjege 'deekn o: naajege se bo, jee tujn naange. Taa ken Romenge jaay baado 'tond metjege gen tusjegen jaaki se, naaje j'aki kon taar dim, jaay j'adeki kon taad eyo.»

⁴¹ Ken naan jaay taad nan taarin se, jee se naan wookde.

20

*Pal ok terl baa taa naan Masedoan ute taa naan
Grekge tu*

(1Kor 16.1-7; Rm 15.25-27)

¹ Ken metn taar se jaay deel se, Pəl əl k'dan k'tuso jee aalga kaal maakde do Isa *al-Masi ki ə ə naan edden kaay kaama jaay ɓo deekden ə ə ingki lapia ə ə naan uun doobm taa naan Masedoan.

² Kaad ken naan aal teeco teec taa naan ken ese se, jee aalga kaal maakde do Isa al-Masi ki se, naan taaddenga taarge dena ken edden kaay kaama, jaay ɓo naan iin ɓaa taa naan Gɾekge tu.

³ Gətn se, naan ting laapa mətə. Aan kaad ken jaay naan ɓaa kookɲ maakɲ markab ki gen ɓaa taa naan Siri ki se, naan booy ə ə Yaudge se, dɔkga dɔk taarde ron ki gen kutina. Taa naan se ɓo, naan uun doa gen tərɪ ɓaa taa naan Masedoan ki.

⁴ Jeegen ken lee ute naan se, naade se ɓo: Sopatrəs goon Pirus ken iino maakɲ gɛgɛr ken Bere, Aristark ute Sekundus, naade se iino maakɲ gɛgɛr ken Tesalonik ki ə ə Gayusn ken iino maakɲ gɛgɛr ken Derbe ə ə Tisik ute Tropim ken iino taa naan Azi ken kaam kalan ə ə kɛse Timote.

⁵ Jee se ənd naana ɓaa booyje* maakɲ gɛgɛr ken Troas ki.

⁶ Gan naaje se k'tɛd Laa mappan ək əɾəm eyo aas jaay ɓo, j'iin Pilip ki se, j'ook maakɲ markab ki k'tɛd ɓii mii jaay ɓo k'ɓaa k'j'əɲde maakɲ gɛgɛr ken Troas ki. Gətn se, naaje k'tingo ɓii cili.

Pəl taad jee Troas ki ə ə ingki lapia

⁷ Ken aan *ɓii sebit ki tɛgɛr se, naaje k'tus k'j'əs kalan jaay ɓo k'j'uun sɛn-sɛn†. Gətn se Pəl baag taadn gɛnaage tun doobm Isa *al-Masi ken tus gətn

* **20:5** Gətn se Luk kic utu te naade. † **20:7** Sɛn-sɛn se, kəsn ken taadɟeki ə ə Isa se ooy ro kaag ki taa naajege.

ese. Aan gəw naan metbeeki sum bo baa baa se, naan taadden taara bini aan daan bea.

⁸⁻⁹ Maakŋ bee ken k'j'əbɪŋ do naapɪŋ ki gen k-mətəge tu se, gətn se bo naaje k'tus maak ki əw maakŋ bee ken ese se, k'təw k'təndga ləmpəge dɛna. Gətn se, goon kəw kalan k'danɪŋ Utik se, naan ɪŋg kɪŋg taa pɛnɛtɛr ki. Aan gəw Pəl taad əŋ ey se, gətn se bi baa əkɪŋ se tood seŋ. Gaŋ maakŋ toodŋ bɪŋ ki se, naan iik ujo əw aal ooc naan ki. Ken deb kalan bəw baa əŋɪŋ jaay je an kuun se, əŋɪŋ naan ooyga.

¹⁰ Gətn se Pəl bəwyo əw no uunɪŋ əkɪŋ kaadɪŋ ki əw deekden əw: «Naase əŋki rose urlu. Bɛrɛ, naan utu zɛɛɛ!»

¹¹ Gətn se, Pəl ək tɛrl ook baa maakŋ bee ki gətɪŋ ki, naan dup ɛdɛn mappə əw k'j'əs tɛɛ. Tɛr, naan baagden taadŋ daala bini gətə iipi, jaay bo naan deekden əw: «ɪŋgki lapia. Maam se m'baaga jaayo!»

¹² Num, ken goon kəwŋ duro se lɛ, naade ək baansɪŋ beɛŋ ki əw gətn se, jee paacŋ ken aakɪŋ se, maakde raapo.

*Pəl danjo jee naan *eglizge tu*

¹³ Naan ken se, naaje k'j'ook maakŋ markab ki j'ənd naana gen baa maakŋ gɛgɛr ken Asəs, gen baa kuun Pəl gətn ese. Taa Pəl se, uunga kuun doa gen baa ute jɛŋa.

¹⁴ Ken Pəl jaay baa əŋje maakŋ gɛgɛr ken Asəs ki se, gətn se naaje k'j'uunɪŋ maakŋ markab ki əw k'baa maakŋ gɛgɛr ken Mitɛɛn ki.

¹⁵ Metbeenki k'j'iɪŋ gətn ese əw k'baa maakŋ gɛgɛr ken Sio ki, əw metbeen ken kuuy se, naaje k'j'iɪŋ

k'ḅaa maakḅ geger ken Samos ki. Ter, ḅii ken kuuy se, j'iin̄ Samos ki se, k'ḅaa maakḅ geger ken Mile ki.

16 Naaje k'j'uun doobm se taa Pəl se, beeki num, je naar ḅaa Jeruzalem ki gen ḅaa tedn̄ Laa Pantekot. Taa naan̄ se ḅo, naan̄ deel ceε geger ken Epez ki kic ḅo, baate kaal maak ki, taa naan̄ je takal roḅa taa naan̄ Azi ki se eyo.

17 Ken naaje k'j'aan maakḅ geger ken Mile ki se, Pəl ol k'ḅaa k'daḅo jee naan̄ eglizn̄ Epez ki, taa utu an̄ koḅ gōtn ese.

18 Ken naade jaay aan̄ oḅin̄ se, Pəl tedden̄ tōse oḅ deekden̄ oḅ: «Gōtn̄ maam m'aan̄ gōtse ki jaay m'tingo maakse ki sum se, naase 'jeelumki.

19 Ken maam m'tingo maakse ki se, maam m'ḅopo rom baat jaay ḅo m'tedo naabm Meljege Isa se. Kaad̄ ken se, maam m'ingo maakḅ kaa-maan̄ ki oḅ m'dabarga dena taa Yaudgen dookga dook taarde jaay 'je am tōl se.

20 'Jeelki, naan̄ ken se, maam m'dooyeno oḅ m'taadseno taar *Raa naan̄ jeege tu, oḅ maakḅ ḅeesege tu se, taargen jaay asen noogse, kalan̄ tap ḅo, maam m'dirigḅ te eyo.

21 Maam m'taad̄ Yaudge tu ute jeegen Yaudge eyo m'ḅo k'terl maakde do Raa ki oḅ j'aal maakde do Meljege Isa ki.

22 «ḅorse, maam se m'ḅaa ḅaa Jeruzalem ki. Kεse *Nirl Salal ḅo olum oḅ m'ḅaa oḅ maam se m'jeel eyo nakḅ jaay utu kaan̄ dom ki gōtn̄ naane se.

23 Naḅo, maakḅ geger ken maam m'aanga tak se, Nirl Salal oḅjum oḅ ken maam jaay m'ḅaaga Jeruzalem ki se, j'utu j'am ḅaa kol dangay ki oḅ j'utu j'am dabar dena.

24 Gañ maam se m'aak kingum do naan ki se, aan gəə nakñ cərə; nakñ kən əñnum maam ki tak se, m'je naabm kən Məljege Isa ədumsin̄ kaam jim se, m'añ tədñ kaasin̄ ute doobina əə naabm kən Məljege ədumsin̄ se taa m'taadñ Labar Jigan gən Isa *al-Masi əə ute naan se ʒo, Raa tədñ bεεña jeege tu.

25 «'Booyki, maam kən m'tinggo daanse ki jaay, m'taadseno taar Gaar Raa se məətn naan ki se, naase amki kaak ey sum.

26 Taa naan se ʒo, jaaki maam m'ək mind kaluma əə m'deeseni naan ki se, debm jaay utga num, maam se əlum eyo.

27 Taa maam se m'taadsenoga nakñ kən paacñ Raa maakin̄ jen ro ki, taar dim kalan tap ʒo, maam m'əysesin̄ te eyo.

28 «Bərse, naase se ing əndki kəndə əə 'saapki do egliz kən Nirl Salal ədsesin̄ kaam jise se əə aakdəki dode ki; bin se, 'gaamdəki aan gəə dəəl baatge, taa egliz se Raa duginga dugu ute moosiña.

29 «Maam m'jeele, kən maam jaay m'baaga se, jeege se ute afe goon̄ kənd maakse ki aan gəə k-sogsogigen endga maakñ dəəl baatge tu num, lee wəəkdə se.

30 Əə maakse ki se kic jee mətinge utu dooy jeege ute taargen mət ki eyo. Naade utu kəl jeegen aalga kaal maakdə do Isa ki se, kic ʒo utu kuun taarde.

31 Bin se, ingki do mətəkse ki. 'Jeelki maakñ baar kən mətə se, nəərə katara, maam m'əñ te eyo əə nanja kic ʒo, maam m'dejinga əə taa naase se, maam m'eemga dən aak eyo.

32 «Bərse, maam m'əñse kaam ji Raa əə naase 'saapki do taar Raa kən maam m'taadseno m'əə:

Raa se naan̄ debm bæε. Ute taar se 60, naan̄ asen kēdn̄ tōogō dō kaal maakse kēn̄ naase aalki do Isa ki se. Ute naan̄ se, naase aki kōŋ bēdse ute jee kēn̄ naan̄ tēddenga tēdga jee naangen salal se.

³³ «Gaŋ maam lε, m'jede te gurs nam eyo ɔɔ daab ute kal nam kic lε, maam m'jede te eyo.

³⁴ Naase 'jeelki ute naabm kēn̄ maam m'tēd̄ ute jim mala se 60, maam m'ute jeemge se aasjen kingje.

³⁵ Ute naabm daayum maam m'tēd̄ daanse ki se, maam m'je m'asen taad̄n̄ m'ɔɔ: 'tēd̄ki naaba jaay 60 j'anki noogŋ jee daayge. ɔɔ k'saapki do taar Mēljege Isa kēn̄ taad̄ ɔɔ: «Debm εd̄ naka deb ki se, maakin̄ raap cir debm kēn̄ j'ēd̄in̄ kēda.»

³⁶ Kēn̄ Pōl jaay taad̄ nan̄ taarin̄ se, naan̄ erg naan̄ ki ute naade paac ɔɔ eem Raa.

³⁷⁻³⁸ Gōtn̄ se naade paac baag keeme ɔɔ nan̄a nan̄a kic 60 6aadō baam ɔk Pōl kaad̄in̄ ki kaad̄in̄ ki, ɔɔ nakŋ kēn̄ ɔl maakde tuj se, taa kēn̄ Pōl taad̄denga taad̄ ɔɔ: «Naan̄ ki se, mōɔtn̄ naase amki kaak ey sum.»

Gōtn̄ se, naade 6aa ɔlin̄ mētn̄ markab ki ɔɔ deekin̄ ɔɔ: «'Baa te lapia.»

21

Pōl 6aa Jeruzalem ki

¹ Kēn̄ naaje jaay k'j'iin̄ j'ōnde Milε ki sum se, naaje j'ook maakŋ markab ki ɔɔ k'gaan̄ k'6aa maakŋ gēger Kōs ki; ɔɔ mētbeen̄ki se, naaje k'j'iin̄ k'6aa maakŋ gēger kēn̄ Rōd ki. Kēn̄ naaje jaay k'j'iin̄ Rōd ki se, k'6aa maakŋ gēger kēn̄ Patara, gōtn̄ kēn̄ k'lee k'daar markabge.

² Patara ki se, naaje j'əŋ markabm kən ɓaa ɓaa taa naan Penisi ki, j'ookŋ maak ki ɔ k'ɓaa.

³ Kən naaje jaay k'ɓaa ɓaa do baar ki se, naaje j'aak taa naan Sipi se do ji jeelje ki ɔ naaje k'deel k'ɓaa taa naan Siri ki. Kən naaje jaay j'aan maakŋ gɛgɛr kən Tir ki se, naaje k'booy gətn ese, taa gətn ese ɓo, nakŋ maakŋ markab ki se j'an booy naatn.

⁴ Maakŋ gɛgɛr kən Tir ki se, naaje j'əŋ gɛnaagen aalga kaal maakde do Isa *al-Masi ki, ɔ gətn se naaje k'tiŋg bii cili ute naade. Gaŋ jee se, *Nirl Salal taadfen nakŋ kən utu 'kaan do Pəl ki ɔ naade taad Pəl ki ɔ: «N'əŋte ɓaa Jeruzalem ki.»

⁵ Kən k'tiŋg ute naade bii cili aas jaay j'iin k'ɓaa ɓaa se, gɛnaagen doobm Isa al-Masi kən gətn ese ute mɛndge ɔ gaange paac əlje, bini k'teec k'j'əŋ maakŋ gɛgɛr se. Kən naaje jaay j'aan taa baar ki se, naaje k'j'erg naan ki do kees kən taa baar ki se, ɔ gətn se, naaje k'tənd mɛtn *Raa.

⁶ Kən naaje jaay k'j'iin k'ɓaa ɓaa se, naaje k'taadfen j'ɔ: «iŋgki lapia.»

Gətn se, naaje j'ook maakŋ markab ki ɔ naade lɛ ək tɛrl ɓaa ɓeedege tu.

⁷ Naaje k'j'iin Tir ki se, k'gaan k'ɓaa maakŋ gɛgɛr kən Putolemais ki. Ɔ kən naaje jaay j'aan se, k'ɓaa k'tɛd tɔɔse gɛnaage tun doobm Isa al-Masi kən gətn ese. Naaje k'tood bii kalan ute naade ɔ gətn ese sum ɓo, naaje k'booy k'j'əŋ markaba.

⁸ Mɛtbeenki se, naaje k'j'iin k'ɓaa maakŋ gɛgɛr kən Sezare ki ɔ k'ɓaa k'booy ɓee Pilip kən lee wɔək Labar Jiga gɛn Isa al-Masi jeege tu se. Pilipm se, debm maakŋ jeege tun cilin kən k'bɛer k'tɔɔdɛno Jeruzalem ki gɛn noogŋ *jee kaan naabm Isa

al-Masige se.

⁹ Pilip se, ok gaangen mendge soo ken tok te gaabge eyo, so naade se lee taad taargen teeco taar Raa ki.

¹⁰ Gōtn se, naaje k'tingoga bii dena so naan ken se, gaaba kalan iino taa naan Jude ki, ron Agabus, baado onje. Naan se lee taad taargen teeco taar Raa ki kici.

¹¹ Ken naan jaay aan onje se, naan uun nakn Pəl lee dookn maakin se, dookn jinge ute jenge, jaay taadden so: «Aakki, Nirl Salal se taadum so: nakn dookn maakn nam ese se, malin jaay baaga Jeruzalem ki num. Yaudge se utu an dookn bin kici so naade utu an kokn kal ji jeege tun Yaudge eyo.»

¹² Ken naaje ute genaagen doobm Isa al-Masi ken maakn geger ken gotn ese jaay k'booy taar se se, gotn se naaje k'jeem noo metn Pəl ki j'oo n'onte baa Jeruzalem ki.

¹³ Gan naan terljen so: «Naase eemki bin se gen di? Kese naase ojunki koj maakum bo maane. Maam se m'took naade am dook sum eyo, num maam m'tooko gen baa kooy Jeruzalem ki taa Meljege Isa.»

¹⁴ Aan goo, naan le took taarje ey dey se, naaje kic k'j'onina so k'baate taadin taar dim kuuy sum. So gotn se naaje k'taad j'oo: «On Meljege t'edn nakn ken maakin jen ro ki.»

¹⁵ Ken naaje jaay k'ting Sezare ki bii kandum se, gotn se naaje k'daap roje gen kookn baa Jeruzalem ki.

¹⁶ Ken k'jiin Sezare ki jaay k'baa baa se, genaagen aalga kaal maakde do Isa al-Masi ken gotn ese se, baa ute naaje. Ken naaje jaay j'aan

Jeruzalem ki se, naade olje k'baa k'booy gōtn gaab ki kalan k'danin Mnason, ken iino taa naan Sipir ki. Gaabm se, gōtn aal maakin do Isa al-Masi ki sum se, daanin dōkga.

Pōl aan Jeruzalem ki se baa aak Jak

¹⁷ Ken naaje jaay j'aan Jeruzalem ki sum se, genaagen doobm Isa *al-Masi ken gōtn ese, dood okje ute maak-raapo.

¹⁸ Metbeenki se, naaje j'utu Pōl k'baa gōtn Jak ki. Gōtn se, naaje j'ōn jee naan *eglizge se tusga gōtn ese kici.

¹⁹ Ken naaje k'tedden tōse aas se, gōtn se Pōl taadden metn nakgen ken Raa olin jaay naan tēdo daan jeege tun Yaudge eyo se, kalan kalan.

²⁰ Jee se jaay booy taar Pōl taadden se, gōtn se naade *nook Raa o taad Pōl ki o: «'Booyo genaaje, borse Yaudgen dupu kando kando se took aalga maakde do Isa al-Masi ki, naō naade se ok *Ko Taar ken Raa edo Musa ki se oon aak eyo.

²¹ O j'jeele, naade se le booyga taar ken jeege lee taad roi ki se, o naai lee dooy Yaudgen ken ing maakj jeege tun Yaudge ey se, o lee taadden o: «J'ōnte kuun Ko Taar ken Raa edo Musa ki se o gendege se le, j'ōnte tōjden pōndo o j'ōnte tēdn nakj bubdege.»

²² Gōtn naai baado gōtn ara sum se, bere, naade le booyga. Bin se, j'aki tēdn j'ōki di?

²³ Bin num, 'booy taar naaje j'ai taad se. Naaje j'ok gaabge so, ken naamga naam taardege naan Raa ki.

²⁴ Jee se 'baande ute naai daan boor *Bee Raa ki o tug 'daapki rose naan Raa ki o ogden nakj ken

naade an tēdn *serkε Raa ki se kici. Bin se, naade kic 'kəŋ dosn dode ə ʊte naan se, jeege paac 'jeele taar kən k'lee k'taad roi ki se, mət ki eyo. Anum, naade ai kaaki naai kic, injg do Ko Taar kən Raa εdo Musa ki se.

²⁵ Gən jeegen Yaudge ey jaay aalga kaal maakde do Isa al-Masi ki se ε, naajege k'raandeki raan j'əki: j'ənte kəsn daa maragge, j'ənte kəsn mooso, j'ənte kəsn daagen moosin əy te naan ki eyo ə j'ənte kəesn naapge rən rən.»

²⁶ Gətn se, Pəl took taarde ə mətbeenki se, Pəl ɓaa ute jee se gən ɓaa tugŋ daapm rode naan Raa ki. Naan kən se, Pəl ɓaa daan ɓəɔr ɓee Raa kən maak ki ə ɔŋ *debm tēdn serkε Raa ki se, əndin ɓiia, ə deekin ə: «Bii kən naaje *k'tug k'daapga roje naan Raa ki num, naŋa naŋa kic ɓo ano ɓaa ute serkin serkin naan Raa ki.»

*Pəl se j'əkin daan ɓəɔr *Bee Raa ki*

²⁷ Kən ɓii cili jaay əppga gəɔr 'nan se, kaad kən se Yaudgen iino taa naan Azi ki jaay aak Pəl daan ɓəɔr Bee Raa kən maak ki se. Gətn se, naade əs mətŋ jee denge ɓaado iij-ək Pəl.

²⁸ Gətn se naade dəɔb əy ə: «Gaan *Israelge, ɓεε, j'oorjekiro! Gaabm kən lee dooy jeege gətn ɓaa se paac ute taargen jig ey se, ɓaadoga ara. Naan ɓo debm kən lee taad taargen jig eyo ro gaan Israelge tu, ro *Ko Taar kən Raa εdo Musa ki ə ro Bee Raa ki. Bəɔse, naan ɓaadoga daan ɓəɔr Bee Raa kən maak ki se, ute jeegen Yaudge eyo ə Bee Raa se ε, naan tujinga.»

²⁹ Taa naade aakga kaak Pəl ute Tropim kən kəɔf εpεz se, lee lee kalan maakŋ gεgεr kən Jeruzalem ki. Taa naan se ɓo, naade saap ə kaad naane Pəl ək

baanoga ute Tropim daan bɔɔr Bee Raa ken maak ki se.

³⁰ Gɔtn se, jeegen maakŋ Jeruzalem ki paac se, iin ul taar gajalan ɔɔ jeege dɛna ken aan baado gɔtn ese. Pɔl se, naade iij-ɔkiŋa ɔɔ tiik ɔɔdin naatn daan bɔɔr Bee Raa ki ɔɔ naade naar gaasn ute kaam taarge se naatn.

³¹ Gɔtn se, naade je an tɔɔl ute Pɔl, gan naan ken se, nam baa taad bubm asgarge tu ɔɔ: «Bɛɛɛ, maakŋ gɛgɛɛ Jeruzalem se, tujga!»

³² Gɔtn se, bubm asgarge se naar tus asgarge ute magaldege aan baa gɔtn jee dɛnge tu. Ken jee dɛnge jaay aak bubm asgarge ute asgaringe se, Pɔl ken naade tɔndin tɔnd se kic ɔɔ, gɔtn se naade ɔniŋa.

³³ Ken bubm asgarge jaay aan ɔŋ Pɔl se, naan ɔl asgarge se ɔkiŋa ɔɔ naade tɔso zinziɔri dio baado dɔɔkiŋa. Gɔtn se, naan tɔnd mɛtn jeege ɔɔ: «Gaabm se tap ɔɔ, iinɔ gay ɔɔ naan tap ɔɔ tujga di?»

³⁴ Gan jee dɛngen tus gɔtn ese se, ul taara gajalan ɔɔ bubm asgarge se ɛ, je booy kɔkŋ mɛtn taarde se, naɔɔ ɔŋ booy ɔk eyo. Maakŋ kul taarde ki se, naan ɔl asgarge ɔk baano ute Pɔl maakŋ *bee tɔɔgŋ ken naade lee toom maak ki se.

³⁵ Aan gɔɔ bee se ɛ, do bee ki raan dey se, ken Pɔl jaay ook kook se, jee dɛnge se tuurin kaam ara kaam ara. Ken asgarge jaay aak bin se, uuniŋ dode ki raan;

³⁶ taa gaan Israeigen tus gɔtn ese paac jaay ɔko mɛtin se naade tɔɔf tɔɔy ɔɔ: «Gaabm se 'nakiŋ yoa!»

*Pɔl taad mɛtn taarin Yaudge tun tus gɔtn ese
(NJKN 9.1-19, 26.9-20; Gal 1.11-16; 1Tim 1.12-17)*

³⁷ Kaaf ken jaay bubm asgarge baan baa kol maakn *beede ken tɔɔgn ken naade lee toom maak ki se, Pɔl taadn ute taar Grɛk ɔɔ: «ɔnum tu gɔtɔ, maam se m'ɔk taara gen taada.» Gɔtn se, bubm asgarge terlin ɔɔ: «Tarii, naai kic 'jeel taar Grɛk ki.

³⁸ Naai se ɔɔ, kɔf Masar ken gɔɔr gɔɔr jaay teec sawara baa ting do kɔf-baar ki ute gaabge dupu-ɔɔ ken lee ɔɔ jeege se ey la?»

³⁹ Gan Pɔl terlin ɔɔ: «Maam se, m'kɔf Yaud ɔɔ j'oojum kic ɔɔ maakn gegɛr ken Tars, ken taa naan Silisi ki, ɔɔ gegɛr Tars se, jeege paac jeelina. ɔɔ maam m'goon naan gɔtn ese, ɔɔ maam m'leemi nɔɔ ɔnum m'taadn jeege tun se.»

⁴⁰ Gɔtn se, bubm asgarge ɔnin gɔtɔ. Pɔl daar gɔt ken k'lee k'j'ookn k'baan maakn bee ken raan se. Gɔtn se, naan uun jin je taadn jeege tu ɔɔ ken jeege jaay aak jin se, naade do dil ɔɔ gɔtn se, naan baagden taadn ute taar Yaud.

22

¹ Pɔl taadden ɔɔ: «Bubumge ute genaamge, 'booyki ɔɔorse maam m'je m'asen taadn metn taaruma.»

² Ken naade jaay booy Pɔl taadden ute taar naan naade Yaudge se, gɔtn se naade ter do dil cir daala. Naan ken se, naan taadden ɔɔ:

³ «Maam kic m'kɔf Yaud, nabo j'oojum maakn gegɛr ken Tars ken taa naan Silisi ki. Gan maam se, m'teep maakn gegɛr ken Jeruzalem ki ara ɔɔ gɔtn ara ɔɔ, gɔtn ken Gamaliel dooyumo ute doobina *Ko Taar ken Raa ɛdo bubjege tu se. Taa naan se ɔɔ, maam m'ɔk taar *Raa se ɔɔnɔ, aan gɔɔ gen naasen ɔɔorse utu injki do ki se kici.

4 Jee ken Doobm Isa ki se, maam m'dabardeno bini aan gəə m'adenoga təəə. Ɔə məndge ute gaabge se, maam m'əl k'dəəkdeno ute zinziri əə m'baado m'əmbden danɣay ki.

5 *Magal jee tɛdn sɛrke Raage tu ute magal taa 6ee Yaudge se kic 6o, jeele nakɣ ken maam m'tɛdo se. Naade se 6o, ken ɛdumo maktub jim ki, taa m'baa kɛdn Yaudge tun Damas ki. Ute naan se 6o, jee ken aalga kaal maakde do Isa *al-Masi ken ɣətn naane se, m'aden 6aa təkɣ dəkɣ ute zinziri əə m'andeno 6aa Jeruzalem ki taa j'aden dabara.»

Pəl taad mɛtn taar nakɣ ken aan doɣ ki

6 «Ken maam 6aa 6aa doob ki jaay, kaada aan gəər ute katara se, naan ken se, maam m'aanga gəər ute Damas. Gaɣ ɣətn ese sum 6o, m'naar m'aak poodo iino maakɣ raa ki raap lak lak 6aado deebum bat.

7 Ɔətn se, maam m'aal m'ooc naan ki əə m'booy mind deba danum əə: <Səl, Səl, naai 'tap 6o dabarum bin se, ɣɛn dī?>

8 Maam m'tənd mɛtiɣ m'əə: <Meluma, naai tap 6o nanja?> Gaɣ mind debm ese se tɛrlum əə: <Maam 6o Isan, kəf Nazarɛtn ken naai 'lee 'dabariɣ se.>

9 Gaɣ jeegen 6aa 6aa ute maam se, naade aak poodn ken iino maakɣ raa ki raap lak lak se sum, ey num mind debm ken taad ute maam se, naade booy te eyo.

10 Ɔətn se, maam m'taadiɣ m'əə: <Meluma, maam tap 6o m'tɛdn rom m'əə dī?> Ɔə Mɛljege tɛrlum əə: <Iiɣ '6aa maakɣ ɣɛɣɛr ken Damas ki əə ɣətn naane se 6o, j'ai 6aa taadn nakgen paacɣ ken Raa je əə naai ansiɣ tɛd se.>

¹¹ Gan poodn ken iino maakn raa ki raap lak lak jaay baado deebum se, tedum maam m'oj m'aak eyo. Taa naan se bo, jeemgen k'baa tel se, okum jim ki, jaay bo tadd baansum Damas ki.

¹² «Maakn geger ken Damas ki se, ok gaaba kalan ron Ananias do gaabm se, ok taar Raa se do, do Ko Taar ken Raa edo Musa ki, paac se, naan tedin ute doobina. Gaabm se, Yaudgen ing gotn ese paac tomina.

¹³ Gotn se, naan baado njuma do deekum do: «Sol, genaama, nj kaami se 'koddn kaaka!» Do gotn ese sum bo, kaamum naar doo aak gotin ki do Ananias se le, maam m'aakin tal tal.

¹⁴ Ter naan taadum do: «Sol, naai se, Raa gen bubjege bo beer doo se kaad ken j'ooji te ey borto, taa naai 'jeel nakn ken tolin naan ki do Debm Daan ki se, naai utu an kaakn ute kaami do 'booy naan ai taadn ute taarin mala.

¹⁵ Taa naan se bo, do nakge tun naai aako ute kaami do booyo ute bi se, naai 'taadin jeege tu paac.

¹⁶ Num borse tap bo, naai 'booy di daala? Iini, nj j'ai *batizi do tond metn Isa se, taa ai tool *kusiinge se naatn.»

Pol taad metn taar naabm naan 'tedo daan jeege tun Yaudge eyo

¹⁷ «Ken maam jaay m'ok terl m'baa Jeruzalem ki se, naan ken se, bii kalan maam m'baa daan boor *Bee Raa ki gen keem Raa se m'aak ne dim teeco naanum ki.

¹⁸ Gotn se, maam m'aak Meljege Isa do naan deekum do: «Naar 'teec nj Jeruzalem se naatn keske, taa jee gotn ese le, naade kon took eyo do nakge tun naai aden taadn taa maam se.»

19 Gaŋ maam m'terlin m'ɔɔ: «Mɛluma, kaadn kɛn maam m'lee m'tɔko jee aalga kaal maakde do naai ki maakŋ ɓeege tun Yaudge lee tus maak ki se, jaay m'ɔl k'tɔnddeno ɔɔ j'ɔmbdeno maakŋ dangay ki se, nakŋ se paac, naade jeele.

20 Gɔtn kɛn naade tɔɔlo debm saadn naai Etien se kic ɓo, maam m'utu ɔɔ nakŋ naade tɛd se kic ɓo, maam m'tooko ute naade. Naan kɛn se, jee tɔɔliŋge se, maam ɓo m'debm ɓɔɔbm kaldege.»

21 Gaŋ Mɛljege deekum ɔɔ: «Ute naan se kic iin 'ɓaa; maam se m'je m'ai kɔli dɔkɔ maakŋ jeege tun Yaudge eyo.»»

*Pɔl ute bubm asgar *Rɔmɛge*

22 Yaudge se inŋ booy taar Pɔl bini aan do taar kɛn jaay naan deek ɔɔ: «Mɛljege deekum ɔɔ: «maam m'ai kɔli gɔtn jeege tun Yaudge eyo»» ɔɔ do taar kɛn se, naade doob ɔɔy makɔŋ ɔɔ: «Gaabm se, 'tɔɔliŋki naatn! Debm bin se ɔnte kɔniŋki 'kiŋg do naan ki!»

23 Gɔtn se, naade tɔɔy dɔɔk taara ɔɔ tɔɔdn ute kal magaldege jaay tɔndin naan ki ɔɔd kudu putur putur.

24 Ɔɔ kɛn bubm asgar Rɔmɛge jaay aak bin se, naan ɔl ɔɔ k'j'ɔk k'ɓaano ute Pɔl se maakŋ *ɓee kɛn tɔɔgŋ kɛn asgarge lee toom maak ki, ɔɔ naan je ɔɔ j'an kɔndin ute mɛɛje taa bin se naan 'taadn nakŋ kɛn naan tɛd jaay ɓo ɔl jeege tɔɔd tɔɔyin metin ki se.

25 Gɔtn se, naan ɔl ɔɔ Pɔl se k'dɔɔkiŋa, gaŋ Pɔl taad magal asgarge tun cɛɛŋ ki ɔɔ: «Kɔd Rɔmɛ jaay j'aak te mɛtn taarin ey sum ɓo, naase se ɔkki doobm kɛn anki tɔnd ute mɛɛje ne?»

26 Ken magal asgargen gōtn ese jaay booy taar se, naan baa taad bubm asgarge tu ṳṳ: «Kese naai 'je tēdn dī bini, bεεε, gaabm se le, naan kōd Rōmε.»

27 Gōtn se, bubm asgarge baadō ṳṳ Pōl ṳṳ tōnd metin ṳṳ: «'Deekum tu, naai tap ḃo kōd Rōmε deer ne?» Pōl tērlin ṳṳ: «Yεε, maam m'kōd Rōmε.»

28 Bubm asgarge tēr Pōl ki ṳṳ: «Ken ṳlum jaay m'tēd kōd Rōmε se, maam m'ōgdenga kōgṳ gurs dēn aak eyo.» ṳṳ Pōl tērlin ṳṳ: «Gaṳ maam se, gōtn j'oojum tap ḃo, m'kōd Rōmε.»

29 Gōtn se sum ḃo, jee ken baan baa kōkō jaay an kōnd se, naar ṳṳṳṳ. ṳṳ ken bubm asgarge se jaay baa jeel Pōl kōd Rōmε sum se, naan beere baa ṳṳṳṳ, taa naan dōṳṳṳṳ dōṳṳṳṳ ute zinziiri.

*Pōl k'baansin naan Yaudge tun *jee kaakṳ metn taarge*

30 Num bubm asgarge 'je 'jeel metn taar ken Yaudge jaay ṳṳṳṳ mind Pōl se. Taa naan se ḃo, metbeenki se, naan ṳṳ k'daṳo *magal jee tēdn serke Raage tū ute Yaudgen jee kaakṳ metn taarge se paac. Gōtn se, Pōl se, naan ṳṳ k'tuutn ute zinziiri ṳṳ ṳṳ baansin naandε ki.

23

1 Ken Pōl jaay aan naan Yaudge tun *jee kaakṳ metn taarge se, naan ṳṳṳṳṳṳ kaama tak ṳṳ dēekden ṳṳ: «Gεnaamge, maam se, leem ken m'lee naan *Raa ki bini aan jaaki se, maam m'jeel maakum ki, maam se m'tuj te dīm eyo.»

2 Gaṳ Ananias ken *magal jee tēdn serke Raa ki se, taad jeege tun ken cεε Pōl ki se ṳṳ: «Pōl se, k'j'ōndin taarin ki.»

³ Gətn se Pəl tərliṅ ə: «Naai kən tec aan gəə durdur j'əliṅ rəṅ raap raap se, Raa utu ai kənd naai. Naai ʔə debm aal *Ko Taar Raa maak ki eyo ə gətn ese se 'je am kəjṅ bəəə dom ki ute Ko Taar Raa ə ə ə k'j'ənduma.»

⁴ Gaṅ jee iṅg cε Pəl ki se, taadiṅ ə: «Naai se ʔə, 'naaj magal debm tɛd sɛrkɛ Raa ki tu ne?»

⁵ Gətn se, Pəl tərlden ə: «Gɛnaamge, kən gaabm se jaay magal debm tɛd sɛrkɛ Raa ki se, maam m'jeel eyo. Ey num, Kitap se taadga ə: *Magal jee taa naaṅi ki se əṅte naajina.*»*

⁶ Yaudgen jee kaakṅ mɛtn taargen tus se, Pəl jeel maakde ki se, jee mɛtiṅge se *Sadusege ə kengen mɛtiṅge se lɛ *Parizige. Taa naaṅ se ʔə, naaṅ taadden makəṅ ə: «Gɛnaamge, maam se m'kəɔ Parizi ə bubum kic ʔə Parizi, naʔə kən ə k'j'ək k'ʔaansumo gətn kəjṅ bəə ki se, taa maam se m'ənd dom do Raa kən utu dur jeege daan yoge tu se.»

⁷ Kən naade jaay booy Pəl taadden taar se, Sadusege ute Parizige se baag naajṅ ute naapa ə ə jee dengen tus gətn ese se, ʔaa gaṅ naapa gəə kaam dio.

⁸ Taa Sadusege se saap ə jee ooyga kooy se lɛ, 'kəṅ dur ey sum ə *kəɔn Raage ute sitange se kic ʔə naade gəə; gaṅ Parizige se paac tooko ə nakgen se utu.

⁹ Gətn se, naade iṅ ul taara gajalaṅ. Əə maakṅ Parizige tu se, jee mɛtiṅge se jee jeel taadn təəṅ mɛtn Ko Taar Raage, naade se iṅ taad makəṅ ə: «Gaabm se, j'əṅte 'kəkinki mindina taa naaṅ lɛ tuj te dīm eyo. Kaadn naane kəɔn Raa gam lə dīm gam

* 23:5 Aak Ekz 22.28.

60, taadīnga lε daam.»

¹⁰ Aan gɔɔ naade ul taar gajalan ɔŋ ey se, ɔl bubm asgarge se kic 60 beere 6aa ɔkiŋa ɔɔ sɔm naade an tɔɔl ute Pɔl se cεrε. Taa naan se 60 naan taad asgarge tu ɔɔ: «'Bɔɔy '6aaki maakŋ jeege tun ese, ɔɔ Pɔl se ɔk 6aansinŋkiro maakŋ *6ee kɛn tɔɔgŋ kɛn asgarge lee toom maak ki se ara.»

¹¹ Gaŋ maakŋ nɔɔr kɛn ese se sum 60, Mɛljege 6aadɔ teec naan Pɔl ki ɔɔ deekiŋ ɔɔ: «Aay kaami! Aan gɔɔ naai 'taadɔga taa maama jeege tun Jeruzalɛm ki se, bεeki num, '6aa taadŋ saadum jeege tun maakŋ gεgεr kɛn *Rɔm ki kici.»

Jeege end tɛl gɛn kutn Pɔl

¹² Mɛtbeenŋki se, Yaudgen mɛtinge dɔɔk taarde ɔɔ naam rode naan Raa ki ɔɔ: «Pɔl se, jaay k'tɔɔliŋ te ey num, naaje se j'kɔs eyo ɔɔ j'kaay eyo.»

¹³ Jee jaay naam rode naan Raa ki taa taar se, naade se cir gaabge si-sɔɔ.

¹⁴ Jee se 6aa ɔŋ *magal jee tɛdŋ sɛrke Raage tu ute magal taa 6ee Yaudge ɔɔ deekden ɔɔ: «Naaje se k'naamga naam roje naan Raa ki, kɛn Pɔl se jaay k'tɔɔliŋ te ey num, naaje se j'kɔs eyo ɔɔ j'kaay eyo.

¹⁵ Bin se, '6aaki ute ro *jee kaakŋ mɛtn taarge se, '6aa ɔŋki magal asgarge se 'taadīŋki ɔɔki ŋ'ɔk ŋ'6aano ute Pɔl gɔtn kɔjŋ bɔɔr ki ara. Naase se 'tɛdki raay aan gɔɔ jee kɛn je kaakŋ kɔkŋ mɛtn taariŋ jiga. Gaŋ naaje se lε, k'daapga daap roje kɔr naan 'kaan gɔtse ki ey sum 60, naaje j'aŋ tɔɔɔ.»

¹⁶ Num gaŋ, taar se 6aa ooc bi goon gɛnaa Pɔl kɛn mɛnda. Naan naar iin *6ee kɛn tɔɔgŋ kɛn asgarge lee toom maak ki se ɔɔ end ɔŋ Pɔl se ɔɔ aaliŋ biŋ ki.

17 Maakŋ magal asgarge tu se, Pəl danjo deb kalan ɔɔ deekiŋ ɔɔ: «Goon kɔdn ese se, ɔk ɓaansiŋ gɔtn bubm asgarge tu, taa naan se ɔk taara je an taada.»

18 Gɔtn se, magal asgarge se ɔk ɓaansiŋo gɔtn bubm asgarge tu se, ɔɔ deek bubm asgarge tu ɔɔ: «Pəl debm danjay se ɓo, danumo ɔɔ taadum ɔɔ 'ɓaano ute goon kɔdn ese se, taa naan se ɔk taara je ai taada.»

19 Gɔtn se, bubm asgarge se ɔk goon kɔdo se jin ki ɔɔ iik tɔkiŋsiŋ cɛɛs ki ɔɔ tɔnd metiŋ ɔɔ: «Taari naai 'je am taad se tap ɓo, taar di?»

20 Anum, goon kɔdo se taadiŋ metn taariŋ deekiŋ ɔɔ: «Maam m'booy Yaudge se, dɔɔkga taarde ɔɔ utu 'tɔnd meti. Taa Pəl se, naade je ɔɔ metbeeki se, naai ansiŋ ɓaa naan Yaudge tun jee kaakŋ metn taarge ɔɔ naade se ɛ, 'tedn raay aan gɔɔ jee ken je kaakŋ kɔkŋ metn taariŋ jiga se.

21 Num gan, taar naade se ɔnte kuunu taa gaabge cir si-ɔɔ se oom koom Pəl, taa naade naamga naam rode naan Raa ki ɔɔ ken naade jaay tɔliŋ te ey num, naade se 'kɔs eyo ɔɔ 'kaay eyo. Ɔɔ ken ɔɔp se, naade booy ken naai aden tookŋ taarde sum.»

22 Ken goon kɔdo se jaay taad metn taariŋ aas se, bubm asgarge se taadiŋ ɔɔ: «Metn taar ken naai taadum metiŋ se, ɔnte taadn nam ki.» Jaay ɓo, naan ɔliŋ ɓaao.

Pəl k'j'uun k'ɓaansiŋ maakŋ gɛgɛr ken Sezare ki

23 Gɔtn se, bubm asgarge danjo maakŋ magal asgarge tu se, gaabge dio deekden ɔɔ: «'Dan 'tuskiro asgarge kaar-dio, jee sendge si-cili ɔɔ asgargen lee ute ɓɔorde se kic ɓo kaar-dio. 'Daapki rose, taa

kaadn keeski se, naase aki baa maakn geger ken Sezare ki.

²⁴ 'Daapki sendgen ken Pol 'kookn king do ki se kici, taa ansinki baa gotn Peliks ken magal taa naan Jude ki se ute lapia.»

²⁵ Gotn se, naan raanin maktub oo maakn mak-tubin ki se, naan taadin oo:

²⁶ Kесе maam Klodius Lisias bo m'raanji mak-tubm ese. Maam m'raan m'oli toose naai Peliks, ken magal taa naan Jude ki.

²⁷ Maam m'raanji se taa gaabm ken maam m'ok m'olin goti ki se, ey num Yaudge je an toolo. Na bo, ken maam m'booy jaay j'oo gaabm se kod *Romε se, taa naan se, maam m'baado ute dool asgarumge jaay bo m'ok m'odino jide ki.

²⁸ Aan goo maam m'je m'jeel metn taar ken Yaudge okin mindin se, maam m'okn baansino naan jeege tun lee aakden metn taardege se.

²⁹ Ken maam jaay m'booy metn taarde se, m'onin gaabm se naade okin mindin taa *Ko Taar Raade. Gan gen naajege num, gaabm se ted te dim jaay 'kaasn j'ansin toolo, ey le j'ansin kol dangay ki se eyo.

³⁰ Ter k'j'oojum j'oo Yaudge se dookga taarde gen kutina. Taa naan se bo, maam m'naar m'olin goti ki, oo jee ken okin mindin se le, ken naade ok taar dim num onde naade ai baa taadn metin naai ki.

³¹ Gotn ese sum bo, asgarge iin ted nakn ken bubm asgarge taaddesin se. Naade ok Pol oo maakn noor ken ese sum bo, naade uun booy baansin goto kaam kalan k'danin Antipatris.

³² Metbeenki se, asgargen baa ute jedege se, ok

terl̄ baado *bee ken̄ tɔɔŋ ken̄ naade lee toom maak ki se, ɔɔp jee sendge kald̄e ki sum ɓo, ɓaan ute Pɔl.

³³ Ken̄ jee se jaay aan maak̄ŋ gɛgɛr ken̄ Sezare ki se, maktubm ken̄ bubm asgarge raan̄ eddesin̄ jide ki se, naade edin̄ ji magal ken̄ taa naan̄ Jude ken̄ in̄g gɔtn̄ ese se. Ɔɔ Pɔl se kic ɓo, naade edin̄sin̄ kaam jina.

³⁴ Ken̄ magal taa naan̄ Jude ki jaay dooy maktubm se aas se, naan̄ tɔnd̄ metn̄ Pɔl ɔɔ: «Naai tap ɓo kɔd̄ d̄i?» Pɔl terlin̄ ɔɔ: «Maam se, m'iino taa naan̄ ken̄ Silisi ki.»

³⁵ Ɔɔ ken̄ magal taa naan̄ Jude ki jaay booy taar Pɔl se, naan̄ deekin̄ ɔɔ: «Jee ɔkki mindi se jaay ɓaadoga sum ɓo, maam m'utu m'booy metn̄ taari se.» Gɔtn̄ se, naan̄ ɓaa ɔlin̄ k'ɓɔɔbin̄ maak̄ŋ bee ken̄ *Ɛrɔd̄ iinin̄ se.

24

Pɔl j'ɔkin̄ mindin̄ naan̄ Pɛliks ki

¹ Ken̄ Pɔl aan̄ Sezare ki jaay tɛd̄ ɓii mii se, naan̄ ken̄ se, Ananias ken̄ *magal jee tɛdn̄ serke Raage tu ute magal taa bee Yaudge kandum se, naade ɔko gaaba kalan̄ ron̄ Tartelus. Ɔɔ gaabm se jeel kɔjn̄ ɓɔɔɔ k'ɓaad̄o tɛɛ Sezare ki. Gɔtn̄ se, naade sakak Pɔl gɔtn̄ magal ken̄ taa naan̄ Jude ki se.

² Ken̄ naade aan̄ se, magal taa naan̄ ken̄ gɔtn̄ ese ɔl k'dan̄o Pɔl ɔɔ gɔtn̄ ese sum ɓo, Tartelus se, baagin̄ kɔk mindina. Naan̄ magal taa naan̄ ken̄ gɔtn̄ ese, naan̄ taad̄ ɔɔ: «Jaamus, barka ute naai jaay ɓo ɓorse naanje ɗaap se. Ɔɔ ute meteki se sum ɓo, ɓorse naai 'noogjen̄ j'in̄g lapia ute maraasje se.

³ Maak̄ŋ naanje ki se, gɔtɔ ɓaa se paac daayum naaje k'tɔɔmi taa bɛɛ ken̄ naai tɛdjen̄ se.

⁴ Borse se, maam m'je m'ai tujn naabi eyo, num 'mooyje uđ bi do metn taar ken naaje j'ai taad se.

⁵ Gaabm ese se, naaje j'ojin naan debm jig eyo. Naan se 6o, ken lee εc Yaudgen gɔtɔ 6aa se paac ɔɔ jee uun doobm kɔd Nazaret se ɛ, naan 6o bubde.

⁶ Ey num, naan 6o je an tujn te *Bee Raa se kici. [Taa naan se 6o, naaje k'j'okino ɔɔ k'je j'an kojn bɔɔɔɔ don ki aan gɔɔ ken *Ko Taar Raaje taadjen ro ki.

⁷ Gan gɔtn se, bubm asgarge 6aado ute asgaringe ɔɔdin ute taa tɔɔg jije ki.

⁸ Naan taadjen ɔɔ debm jaay je kɔkɔ mind Pɔl num ade 6aa gɔti ki.]* Anum, Jaamus, naai mala 6o 'tɔnd metn gaabm se. Ute taar ken naan ai taad se sum 6o, naai 'jeel taar ken naaje k'taad ron ki se, taar met ki.»

⁹ Yaudgen 6aado ute naan se kic took do taar ken se ɔɔ taad ɔɔ: «Deere, taar naan taad se, met ki.»

Pɔl taad metn taarin Pɛliks ki

¹⁰ Gɔtn se magal taa naan Jude ki se, tɛd ute jin Pɔl ki ɔɔ n'taada. Naan ken se, Pɔl εεp taarin ɔɔ: «Jaamus, m'jeele gɔtn naai baag kojn bɔɔɔɔ do Yaudge tu sum se, ɔkga 6aara dena; taa naan se 6o, maam m'beer eyo ken m'ai taadn metn taarum se.

¹¹ Gɔtn m'6aado Jeruzalem ki gen keem *Raa daan bɔɔɔ *Bee Raa ki sum se, aas te 6ii sik-kaar-di eyo. Taarum m'taadi se, ken naai 'tuur metin kic 6o an kojn doobin ki.

¹² Daan bɔɔɔ Bee Raa ki lo maakɔ *6eege tun Yaudge lee tusn maak ki, ey ɛ maakɔ geger ki gɔtn

* **24:8** Taar se (6b-8a) maakɔ Kitapge tun do dɔkin se, metinge maakde ki se gɔtɔ.

ken jeege lee tusn se kic 6o, naade, bii kalan, ɔnum te naaj naaj te jeege eyo ɔɔ m'ɔɔs kɔɔs mɛtn jeege eyo.

¹³ Mɛtn taar naade jaay ɔkum mindum ro ki se, naade aisiŋ kɔŋ taadn mɛtiŋ tal tal eyo.

¹⁴ «'Booyo m'ai taada: nakŋ maam m'jeel se, maam se m'uun doobm Raa bubjege ute doobm ken naade aakiŋ aan gɔɔ doobm se doobm jig eyo. Ey num, maam kic m'aal maakum do taarge tun k'raanŋo maakŋ *Ko Taar Raa ki ute kengen jee taad taar teeco taar Raa ki raanjo do dakiŋ se kici.

¹⁵ Maam se, m'ɔnd dom do Raa ki ɔɔ do mɛtn taar ken Raa utu dur jeege daan yoge tu jee ken tɛd naka ute doobiŋa ɔɔ kengen tɛd naka ute doobiŋ eyo aan gɔɔ naade kici.

¹⁶ Taa naan se 6o, daayum maam m'aay kaamuma m'lee naan Raa ki ɔɔ naan jeege tu se ute maakŋ kalan.

¹⁷ Maam se, m'ɔkga 6aara dɛna m'6aado te Jeruzalem ki eyo. Num, ken 6orse jaay m'6aado se, m'6aano ute nakŋ noogŋ jee daaygen maakŋ naanum ki ɔɔ m'6aano ute *serke Raa ki kici.

¹⁸ Naan ken se, naade ɔnum daan bɔɔr Bee Raa ki m'tug m'daap daap rom naan Raa ki. Kaad ken se ɛ, jeege tus te cɛem ki eyo ɔɔ jeege ɛ ul te taar ey kici.

¹⁹ Gan Yaudgen iino taa naan Azi ki se 6o, jee mɛtinge 6aado ɔnuma. Ken bɛɛŋ ki se, ken maam jaay m'tujga dim num naade se 6o, jee ken ade 6aa naani ki am kɔkŋ minduma.

²⁰ Ey ɛ, jee ken 6aado naan naai ki ara ki se, kaad ken jaay naade ɔkuma mindum naan Yaudge tun *jee kaakŋ mɛtn taarge se, k'taadum nakŋ ken

maam m'tujga se.

²¹ Nakη ken maam m'jeel se, m'taadga 6o taara kalaη: kaad ken maam m'daaro daan naade ki se, maam m'uuno mindum raan ɔɔ m'deekdeno m'ɔɔ, jaaki jaay naase 'je amki kɔjη bɔɔɔɔ dom ki se, taa maam m'aalga kaal maakum do Raa ken utu dur jeege daan yoge tu se!»

²² Peliξsn magal taa naan Jude se, Doobm Isa sum se, naan jeel mεtina. Taa naan se 6o, naan deekden ɔɔ: «'Booyki, ɔηki Lisiasn ken bubm asgarge se jaay 6aado gɔtn ara ki sum 6o, maam m'asen kaakη mεtn taarse se.»

²³ Gɔtn se Peliξs ɔl magal asgargen naan ɔηin Pɔl kaam jin se, ɔɔ η'6aa η'bɔɔb Pɔl se maakη dangay ki na6o j'ɔηin ɔoobo ɔɔ j'ɔηte gaasn jeenge taa 6aado an lee kaaka ɔɔ an kaakη don ki.

Pɔl ting maakη dangay ken gɔtn ese 6aara dio

²⁴ Ken tεd bii kandum se, Peliξs ute mεndin Drusil ken mεnd Yaud se, ɔl k'daηo Pɔl, taa naade se, je Pɔl aden taadn mεtn taar ɔoobm *al-Masi, Isa.

²⁵ Num gan, kaad ken Pɔl jaay baagden taadn ɔɔ: «Bεeki num, debkilimi se, 'tεd nakη ute ɔoobina naan Raa ki ɔɔ bɔɔbm roηa, taa Raa se, bii kalaη, utu kɔjη bɔɔɔɔ do jeege tu.» Ken Peliξs jaay booy taar se, nirliη 6aa teece. Gɔtn se, naan deekiη ɔɔ: «Bɔrse se, iin '6aa gɔti ki, 'tεdga jaay sɔm, maam m'aiο dan a.»

²⁶ Naan saap ɔɔ kaadn naane Pɔl an kedn gurs lε daam, taa naan se 6o, naan dan ɔɔliη cɔk cɔk gen kees ute naan se.

²⁷ Ken Peliξs jaay tεd 6aara di se, Porsius Pestus se k'6aado j'ɔliη gɔɔη ki. Aan gɔɔ Peliξs je raapm

maakŋ Yaudge se, naan̄ ɓaa ɓaa se ɔŋ Pɔl ting
maakŋ danɓay ki gɔtiŋ ki.

25

Pɔl naan Pɛstus ki

¹ Ken Pɛstus jaay aan Sezare ki, tɛd̄ bii mɔtɔ sum
se, gɔtn se naan̄ ook ɓaa Jeruzalem ki.

² Ken naan̄ jaay aan Jeruzalem ki se, *magal jee
tɛdn̄ sɛrkɛ Raa ki ute magal Yaudge se, ɓaado sakak
Pɔl gɔtiŋ ki. Gɔtn se, naade taad̄ dɔɔk taara,

³ ɔɔ tɔnd̄ mɛtiŋ ɔɔ: «Bɛɛki num, naaje k'je Pɔl se,
ajensiŋ kɔŋ adɛ ɓaa Jeruzalem ki ara.» Taa naade
se, oom koom Pɔl taa ken naan̄ jaay ɓaa ɓaa num,
naade an̄ tɔɔl dɔob ki.

⁴ Gan̄ gɔtn se, Pɛstus tɛrlɛn̄ ɔɔ: «Pɔl se, utu
danɓay ki Sezare ki naane ɔɔ maam kic m'tɛd̄ga
sum ɓo m'utu m'tɛrl̄ naane.

⁵ ɔŋki magalsege kandum se 'ɓaa ute maam tɛlɛ.
ɔɔ ken gaabm se jaay tujga d̄im lɛ, amki ɓaa taad̄n̄
mɛtiŋ naane.»

⁶ Ken Pɛstus aan Jeruzalem ki se, naan̄ tɛd̄o bii
marta lɔ bii sik sum. Ken naan̄ jaay tɛrl̄ ɓaa Sezare
ki se, mɛtbeen̄ki sum ɓo, naan̄ ɓaa iŋg gɔtn kɔjŋ
bɔɔr ki ɔɔ ɔl k'ɓaa k'dan̄o Pɔl.

⁷ Ken Pɔl jaay aan gɔtn kɔjŋ bɔɔr ki se, Yaudgen
iino Jeruzalem ki ɓaado ute Pɛstus se, ɓaado gu-
rugina ɔɔ baagin̄ tɔɔl taargen iŋg kus dɛna don̄ ki.
Nafo taardegen naade taad̄ se, debm jaay kɔŋ taar
mɛt ken an̄ kɔkŋ mindiŋ tap ɓo, gɔtɔ.

⁸ Gan̄ Pɔl taad̄ mɛtn̄ taariŋ ɔɔ: «Maam se, m'tuj
te *Ko Taar ken Raa ɛd̄o Yaudge tu se eyo, m'tuj
te *Bee Raa eyo ɔɔ Gaar magal iŋg *Rɔm ki ken
k'dan̄iŋ Sezar se kic lɛ, m'tujiŋ te d̄im eyo.»

⁹ Gañ Pɛstus je raapm maakñ Yaudge se, taad Pəl ki ɔɔ: «Kɛn 'kookñ ɓaa Jeruzalɛm ki jaay j'ai ɓaa kaakñ mɛtn taari naanum ki se 'took la?»

¹⁰ Gañ Pəl tɛrlin ɔɔ: «Aan gɔɔ maam m'ɓaadoga gɔtn kɔjn bɔɔr kɛn gɛn Sezar dɛy se, maam m'je j'am kɔjn bɔɔrɔ gɔtn ara. Taa Yaudge se lɛ, maam m'tujɗen te ɗim eyo aan gɔɔ kɛn naai kic 'jeelin tak se.

¹¹ Deere, kɛn maam jaay m'tujga ɗim lɔ tɛɗga nakñ jaay aas tɔɔlum se, naan se, maam m'tooko j'am tɔɔɓ. Num gan jee ɔkum mindum se lɛ, nakɗe mɛt ki eyo; bin se, nam tap ɓo am kɔñ kɔkñ kɔlum jide ki eyo. Maam se, j'am ɓaa kɔjn bɔɔrɔ naan Sezar ki.»

¹² Kɛn Pɛstus jaay booy taar se, gɔtn se naan ɓaa taad ute jeunge, jaay ɓo ɓaado tɛrl Pəl ki ɔɔ: «Naai 'je j'ai kɔjn bɔɔrɔ naan Sezar ki dɛy se, ɓɔrse maam m'ai kɔli 'ɓaa naan naan ki.»

Pɛstus dan ɓaano ute Pəl naan Gaar Agripa ki

¹³ Kɛn naade aak mɛtn taar Pəl jaay tɛɗ bii kandum se Pɛstus aan Sezare ki, gɔtn se Gaar Agripa ute genaon mɛnda, ron Berenis, ɓaano tɛɗn tɔɔsɛ.

¹⁴ Aan gɔɔ naade tinjga bii ɗena gɔtn ese se, bii kalan Pɛstus taadin mɛtn taar Pəl se, ɔɔ deekin ɔɔ: «Kɛn Pɛliks ɓaa ɓaa se, naan ɔnga gaaba kalan maakñ danɗay ki ara.

¹⁵ Kaad kɛn jaay maam m'injo Jeruzalɛm ki se, *magalgen gɛn jee tɛɗn sɛrke Raage tu ute magal taa ɓee Yaudge se, ɓaado sakakin gɔtum ki ɔɔ deekum ɔɔ: «Gaabm se ɔjin bɔɔrɔ don ki.»

¹⁶ Ɔɔ maam m'tɛrlɗen m'ɔɔ: «Naaje *Rɔmɛge se, deba se j'aak mɛtn taarin jaayo. Taa jee ɔkin mindin se, ade ɓaa k'booy mɛtn taarde ɔɔ mɛtn taar

naan kici, ey num j'an̄ kəŋ kəj̄n̄ bəər don̄ ki, bin sum eyo.»

17 Gətn se, magal Yaudge se, iin̄ baado ute maama Sezare ki, əə maam kic m'tood̄ te bi do taar kən se eyo. Mətbeen̄ki sum ʒo, maam m'baado gətn kəj̄n̄ bəər ki əə m'əl̄ k'dan̄ k'baano ute Pəl.

18 Kən jee kən əkiñ mindiñ jaay aan se, maam m'saap m'əə kaad naane, naade əkiñ mindiñ se do nakge tun *kusiñ kən naan̄ tɛd̄a. Num gan̄, do nakge tun kən naad̄ əkiñ mindiñ se, kən mət ki tap ʒo, maam m'əŋ te eyo.

19 Gan̄ maam m'əŋd̄e se, naade naaj naaj ʒo do dfoobm naade Yaudge tu əə do gaab ki kalan̄ k'dan̄iñ Isa. Gaabm ese se ooyga kooyo, nabo gan̄ Pəl əə gaabm se utu in̄g zεεε daayum.

20 Taa naan̄ se ʒo, taargen bin se, maam se m'jeel taad mət̄iñ eyo. Naan̄ kən se ʒo, maam m'taad Pəl ki m'əə n̄'je num n̄'baa Jeruzalem ki j'an̄ ʒaa kaakñ mət̄n taariñ naane.

21 Gan̄ Pəl baate tookñ do taar kən se. Naan̄ deek əə: «Naan̄ se, j'an̄ ʒaa kəl gətn Sezar ki se ʒo an̄ ʒaa kaakñ mət̄n taariña.» Taa naan̄ se ʒo, maam m'əl̄ asgarumge utu bəəbiñ maakñ dan̄gay ki, bini bii kən m'an̄ kəliñ gətn Sezar ki.»

22 Gətn se, Gaar Agripa taad Pəstus ki əə: «Gaabm se, maam kic m'je booy mət̄n taariña.» Ɔə Pəstus tərliñ əə: «Kese jiga. Mətbeeki sum ʒo, naai utu 'booy mət̄n taariña.»

23 Mətbeen̄ki se, Gaar Agripa ute gənaan̄ menda ron̄ Berenis, naade tuso kal gaariñge əə baado ute magal asgarge ute magalgen gən maakñ gεgεr gətn ese. Naade baado end maakñ ʒee kən jeege lee tusn se. Gətn se, Pəstus əl k'dan̄ k'baano ute Pəl.

24 ጋዕ Pēstus ጸጸጸ taarin ጋዕ: «Gaar Agripa ጋዕ naasen injki ute naaje maakጎ ጌee ki ara ki paac, aakki, kēse ጌo gaabm se, Yaudge ute dēnde ጌaado ጋጎm Jeruzalēm ki bini k'ጌaado Sezare ki ara. Naade taadum mētn taar gaabm se ጋዕ tōdf tōy ጋዕ: «Gaabm se, k'tōlin naatn!»

25 ጋዕ kēn maam jaay m'booy mētn taarin se, m'ጋጎጎ naan se tuj te ጎim jaay 'kaasn j'ansin tōl ro ki eyo. Num gan naan mala taad ጋዕ j'ansin ጌaa naan Gaar magal kēn inj Rōm ki ጎey se. Taa naan se ጌo, maam m'je m'an kōl ጎōtn naane.

26 Num maam se, taar m'kōጎ jaay m'raan Gaar magal kēn inj Rōm ki se, m'ōk eyo. Taa naan se ጌo, maam m'ōkጎ m'ጌaansiጎo naanse ki ጋዕ kēn tap tap se, naan naai Agripa ki, taa gaabm se jaay 'booyinkiga mētn taarin num. Bin sum ጌo, amki kōጎ mētn taar kēn maam m'raan Gaar magal kēn inj Rōm ki se.

27 Ey num, kēn debm dangay jaay j'ጋጎ te nakጎ kēn naan tuj te ey se, j'an kōkጎ kōl Rōm ki j'ጋጎ dī?»

26

Pōl taad mētn taarin naan Gaar Agripa ki (NJKN 9.1-30, 22.1-21)

1 ጎōtn se, Gaar Agripa taad Pōl ki ጋዕ: «Borse j'ጋጎጎጎ ጎoobo 'taad mētn taari.»

Naan kēn se, Pōl uun jin raan tēdden tōጋጋe jaay baagdēn taadn mētn taariጎa ጋዕ:

2 «Gaar Agripa, jaaki maam m'daar naani ki ara se, maakum raap aak eyo. Taa maam m'ōk ጎoobo ጎēn taadn mētn taargen Yaudge lee ጋkum mindum se.

³Taa naai le, 'jeele nakɲ bubdegen naade lee tɛda ute do taargen naade lee naaj do ki se. Taa naan se bo, maam m'leemi nɔɔ mɛti ki ɔɔ udum bi do taar ken maam m'ai taad se.

⁴«'Booy m'ai taada: Yaudge paac se 'jeeluma taa maam le m'teep daande ki Jeruzalem ki ara.

⁵Do dɔkin tap bo, naade 'jeeluma, maam se m'uun doobm *Parizigen tɛdin ɔɔn den se. Naade se jeele ken naade je kic bo am tɛdn saadumge.

⁶Jaaki jaay k'j'ɔk k'baansumo gɔtn kɔjn bɔɔɔ ki se, taa maam m'ɔndga kɔnd dom do nakge tun *Raa taado bubjege tu ɔɔ utu ajeki ked se.

⁷Taa naan se bo, taa beejegen sik-kaar-di se eem Raa nɔɔɔ katara; taa naade ɔnd dode ɔɔ utu kɔn nakgen ken Raa taad ɔɔ utu ajeki ked se. Bin bo Gaar Agripa, maam kic m'ɔnd dom do nakge tun se kici, ɔɔ taa naan se bo, Yaudge lee ɔkum mindum se.

⁸Bin num, gen di jaay naase Yaudge ɔki Raa se 'kɔn dur jeegen ooyga kooy ey se?

⁹«Deere, maam kic maakɲ saapum ki se, ute doobm gay kic bo m'do do m'je ro Isan kɔd Nazaret se se 'tɛdn gɔɔ.

¹⁰Kese bo nakɲ ken maam m'tɛdo Jeruzalem ki. Naan ken se, *magalgen gen jee tɛdn serke Raage tu se bo, undumo kulu ɔɔ maam se, jee aalga kaal maakde do Isa *al-Masi ki se, jeege dena ken m'tɔk m'ɔmbdeno dangay ki. Ɔɔ ken naade jaay dɔɔk taarde gen tɔalde le, maam kic m'took ute naade.

¹¹Maam m'lee m'dabarde maakɲ *beege tun ken Yaudge lee tusn maak ki se. Gɔtn se maam m'tɛdde ute taa tɔɔɔ. M'je naade an resn ute doobm Isa se. Maakum jaay taarum dode ki se, ɔlum bini

m'ḡaa m'dabarden maak̄n̄ gēgēge tun ken maak̄n̄ taa naan̄ Yaudge te eyo kici.»

¹² Ter Pōl taad̄ Agripa ki ɔ: «Taa naan̄ se ḡo, ḡii kalan̄ *magal jee tēdn̄ serke Raage tu se, ɔlum ɔ m'ḡaa Damas ki gen̄ ḡaa tōk̄n̄ jee ken̄ aalga kaal maakde do Isa al-Masi ken̄ gōtn̄ naane se.

¹³ Gaar Agripa, ken̄ maam m'utu m'ḡaa ḡaa ḡoob ki jaay kaadā aan̄ katara ki se, maam m'aak̄ poodo raap lak lak iin̄o maak̄n̄ raa ki. Ɔo poodn̄ se, raap cir kaadā, ḡaad̄o deebje maam j'utu jee k'ḡaa ḡaa ḡoob ki tel se.

¹⁴ Gōtn̄ se, naaje paac k'si naan̄ ki ɔ maam m'booy mind deba taadum ute taar naan̄ Yaudge ɔ: «Sōl, Sōl, naai 'dabarum tap ḡo taa ḡi? Kēse naai 'dabar roi cērē aan̄ ḡo maal ken̄ ɔn̄ ron̄ melin̄ dabarin̄ ute mēmeyē se*.»

¹⁵ Maam m'tōnd̄ mētin̄ m'ɔ: «Meluma, naai tap ḡo nan̄a?» Ɔo Meljege tērlum ɔ: «Maam ḡo Isan ken̄ naai 'lee dabarin̄ se.

¹⁶ Num gōti ki se, iin̄ ḡaar raan̄. Maam m'teeco naani ki se, m'bēer m'ōḡḡi taa am tēdn̄ debm tēdn̄ naabuma. Jaaki, m'teeciga naani ki naai aakumga ute kaami se, maam m'utu m'teec naani ki ɔ m'ai taadn̄ nakgen̄ kuuy daala.

¹⁷ Yaudge ute jeegen̄ Yaudge eyo ken̄ maam m'ḡli gōtdē ki se, maam m'ai kaaj̄ jidē ki.

¹⁸ Maam m'ḡli gōtdē ki se taa adē kōḡdn̄ kaamdē 'kaaka. Ute naan̄ se jaay ḡo, naadē adē teecn̄ maak̄n̄ gōt ken̄ ɔḡ se, ɔ adē ḡaa gōt ken̄ wōōō. Ɔo naadē adē teecn̄ maak̄n̄ ji *Bubm sitange tu ɔ ḡaa gōtn̄ Raa ki taa Raa se aden̄ tōl̄ *kusin̄dege ɔ naadē

* **26:14** Mēmeyē se, maal k'ḡōk̄n̄ ro duwal sind ki.

kən̄ bəddē ute jee Raagen *salal se taa naadē aalga maakde do maam ki.»

¹⁹ «Taa naan̄ se ʒo Gaar Agripa, nak̄j Raa teec naanum ki jaay taadum m'aakiñ̄ ute kaamum se, maam m'əŋ̄ m'baate te eyo num m'tookga do ki.

²⁰ Gaŋ̄ booyo deet deet se, maam m'taad̄o taar Raa jeege tun Damas ki əə jeege tun Jeruzalem ki əə m'taad̄ m'dəədo jeege tun taa naan̄ Yaudge tu paac əə t̄er m'taad̄dega jeege tun Yaudge eyo se kici. M'taadden m'əə, k't̄erl kingde əə j'aal maakde do Raa ki əə k't̄ed nakgen jiga k̄en 'taad̄n jeege tu əə naadē se 't̄erlga kingde.

²¹ Taa naan̄ se ʒo, Yaudgen kandum se əkum daan bəər *Bee Raa ki əə naadē je am təəə.

²² Ute naan̄ se kic ʒo, bini jaaki, Raa utu bəəbum bəəbə əə maam m'utu m'taad̄ taad̄ taariñ̄ k̄en *Musa ute jee taad̄ taar teeco taar Raa ki do d̄akiña taado əə 't̄edga num al-Masi utu adē ʒaa se. K̄ese ʒo taar k̄en maam lee taad̄ naan̄ jee j'aalden maak ki ute jee j'aalden maak ki ey kici. K̄ese ʒo taaruma,

²³ m'əə: al-Masi se dabarga əə naan̄ ooyga əə maak̄j jeege tun ooyga kooy se, naan̄ ʒo debm k̄en duro deet daan yoge tu əə naan̄ ʒo debm k̄en wəər ɡəto Yaudge tu əə jeege tun Yaudge eyo kici.»

Pəl taad̄ taara Gaar Agripa ki əə ŋ'aal maakiñ̄ do Isa ki

²⁴ K̄en Pəl jaay utu taad̄ taad̄ m̄etn taariñ̄ sum ʒo, P̄estusn k̄en magal taa naan̄ ɡətn ese se uun mindiñ̄ raan deekiñ̄ əə: «B̄er̄e Pəl, naai se debm d̄erle əə jeel nakgen k̄en naai ək se, biga doi.»

²⁵ Gətn se Pəl tərliŋ ə: «Jaamus, maam se, dom bi te eyo. Taargen maam m'taad se, taargen mət ki ə kən ute doobiŋa.

²⁶ Ɔ Gaar Agripa se ɛ, nakgen deel se naan 'jeel mətɪŋa. Taa naan se ʋo, maam m'taad naaniŋ ki kiç ʋo m'ʋeer ey se; naan se maam m'jeele, nakgen maam m'taad se ɛ, kən naan jeel mətɪŋ ey se gətə. Taa nakgen deel ʋorse ese se ɛ jeege paac booyiŋa.

²⁷ Gaar Agripa, taar jee taad taar teeco taar Raa ki taado do dakiŋ se, tap ʋo naai 'took do ki la? Maam m'jeele, naai se 'tookŋ do taardege tu se.»

²⁸ Gətn se Gaar Agripa tərliŋ ə: «Ute taari se, naai saap ə bin sum ʋo, naai 'naar am tɛdum m'tɛdn debm *al-Masi bin aa!»

²⁹ Pəl tərliŋ ə: «Kən ʋorse lə tɛdga jaayo, maam se m'tənd mətŋ Raa. Naai ute jeegen ʋorse iŋg 'booyki taar maam m'iŋg m'taadsen se, m'je aki tɛdn aan gəə maama. Naʋo nakŋ maam m'je 'kaan dose ki ey se, ziŋzir kən k'dəəkŋ sum se sum.»

³⁰ Kən Pəl jaay taad nan taariŋ sum se, gətn se Gaar Agripa, magal taa naan gətn ese, Berenis, ə jee iŋg ute naade gətn ese se, paac se iin əŋ gətn ese.

³¹ Kən naade jaay iik tək cɛɛs ki se, naade taad ute naapa ə: «Gaabm se ɛ, naan tuj te dɪm kən an kaasn jaay j'an təələ lə j'an kəkŋ dangay ki eyo.»

³² Gətn se, Agripa taad Pɛstus ki ə: «Kən gaabm se jaay taad te ə j'an ʋaa gətn Sezar ki ey num, naai an kəədn kələ.»

*Pəl j'əlin̄ ɓaa *Rəm ki
(2Kər 11.25-26)*

¹ Naan̄ kən se, Pəstus uun doa ɔ j'ajen kəl taa naan̄ Itali ki ute markaba. Gətn se Pəl ute jee dan̄gaygen kuuy se, naan̄ ɔnden kaam ji magal asgar kalan̄ bini k'dan̄in̄ Julius. Naan̄ se, maakn̄ magalge tun̄ gen̄ dɔɔl asgargen̄ gen̄ Sezar Ogusta.

² Markabm̄ j'ookn̄ maak ki se, iin̄o geger̄ kən Adramit ki. Ɔ naan̄ se ɓaa ɓaa maakn̄ gegerge tun̄ taa baar kən taa naan̄ Azi ki. Gətn se, naaje j'iin̄ k'ɓaa. Ɔ maakn̄ markab̄ kən ese se, Aristarkus kəɔd Masedoan̄ kən iin̄o maakn̄ geger̄ kən Tesalonik ki se kic, utu te naaje.

³ Metbeen̄ki se, naaje j'aan̄ maakn̄ geger̄ kən Sidəŋ ki ɔ aan̄ gɔɔ Julius ro Pəl ki naan̄ bεε dey se, naan̄ ɔnin̄ doobo gen̄ ɓaa kaakn̄ med̄in̄ge, taa naade aŋo kəɔn̄ nakn̄ kən aŋ noogo.

⁴ Kən naaje jaay j'iin̄ j'əŋ Sidəŋ se, naaje j'aal gɔɔr ute do jəŋ taa baar gen̄ Sipir, taa ajen gaasn̄ kuulu. Ey num kuulu se, ɔl deeb doje ki.

⁵ Gətn se, naaje j'əmb k'gaan̄ baar kən taa naan̄ Silisi ute gen̄ taa naan̄ Pampili ɔ naaje k'j'aan̄ maakn̄ geger̄ kən k'dan̄in̄ Mira kən taa naan̄ Lisi ki.

⁶ Kən naaje jaay j'aan̄ gətn ese se, magal asgar̄ge se, əŋ markaba kən iin̄o maakn̄ geger̄ kən Alekzandri ki ɔ kən ɓaa ɓaa taa naan̄ Itali ki. Gətn se, naan̄ təs əmbje maak ki.

⁷ Bii kando kando se, markabje se əŋ aŋ dən̄ eyo, kər jaay j'aan̄ maakn̄ geger̄ kən Sinid ki se, naaje k'dabarga dən̄a. Anum, aan̄ gɔɔ kuulu lε ɔl deeb doje ki se, gaasje gen̄ ɓaa ute naanje. Naaje j'aalo cεε ool kooy kən k'dan̄in̄ Salomone gen̄ ɓaa

kəŋ gɛgɛr Krɛt ki kɛn maane ɔl gurugin̄ se, taa ajen gaasn̄ kuulu.

⁸ Kɛn naaje k'ɓaa ɓaa se kic ɓo, k'ɓaa ute dubar. Bini j'aan̄ gət̄ kɛn markabge lee daarni gət̄n se k'dan̄in̄ *gət̄n daar markabgen bɛɛ*. Naan̄ se cɛɛ gɛgɛr kɛn k'dan̄in̄ Lazaya se.

⁹ Naaje k'ɓaa ɓaa se k'tɛdga doob ki ɓii dɛna ɔɔ kaad̄ kɛn se, Laa Yaudgen lee eem *Raa taa aden tɔɔl *kusiŋde se* kic ɓo, deelga. Kaad̄ kɛn ese se, maan̄ baar ki se tood̄ kaam kalan̄ eyo. Ɔɔ markab se lɛ 'kəŋ kəmb̄ gaan̄ baar eyo. Taa naan̄ se ɓo Pɔl taadden̄ ɔɔ:

¹⁰ «Mɛdumge, 'booyki. ʔaa mɛrtjege se, maam m'aakiŋ̄ utu 'tɛdn̄ aak kusu, taa markaba ute nakgen̄ maak̄ ki paac se dɛniŋ̄ utu kutu, ɔɔ kɛn tɛd̄ te bɛɛ eyo se, naajege kic j'utu j'aki kutu.»

¹¹ Gan̄ magal asgar Rɔmɛge se, uun taar debm tuur markabm ute gɛn̄ mɛl markabge se cir gɛn̄ taar Pɔl.

¹² Kɛn aanga kaad̄n̄ kuul ki num, gət̄n̄ daar markabm ese se, jiḡ eyo. Taa naan̄ se ɓo, jee maak̄n̄ markab kɛn ute dɛniŋ̄ se, naad̄e taad̄ ɔɔ: «J'iin̄ j'ɔŋ̄ki gət̄n̄ ese. Bɛɛki num, naaje j'aki ɓaa gət̄n̄ daar markab kɛn k'dan̄in̄ Pɛniks se.» Kɛse ɓo gət̄n̄ daar markabgen̄ gɛn̄ jee Krɛt ki. Gət̄n̄ se sak kaam aak gət̄n̄ kaada tooc̄ni ɔɔ naad̄e se je kiŋḡ gət̄n̄ naane se bini kaad̄n̄ kuulu se 'deele.

Guduray dɔɔb do baar ki

¹³ Kuulu jaay iin̄o do ji jeelje ki ɔɔ baaḡ kɔl salal se, jee maak̄n̄ markab ki taad̄ ute naapa ɔɔ: «Kɛse ɓo nak̄n̄ kɛn k'saapiŋ̄kiro. Gət̄n̄ mɛrtjege se utu

* 27:9 Aak Lb koŋ 16.

'kaan kaama.» Gətn se maal magal kən naade lee daar markaba se, naade uuniŋo maakŋ maane ki se naata əə naade lee ba a ute jən baar kən taa naan Krət ki se.

¹⁴ Kən k'baa cəkə sum se, guduray k'danin *yuruk-ila* se naar dəəbə makəŋə do ko Krətge tu əə baado aal doje ki.

¹⁵ Gətn se, guduray se baado uun markaba se əə jeenge se əŋ ək gaas te markaba se eyo əə gətn se, naaje j'əŋ roje guduray tuun baanje.

¹⁶ Kən j'aan se, j'əŋ gətə kaam kalan əə gətn se, maane əl guruginə əə naanə se k'danin Koda. Gətn se bə kən gaasjen guduray se, naaje se k'dabarga dən jaay bə, markabm baatn kən lee naakje se, j'uun k'j'aalin do markab kən magal se.

¹⁷ Gətn se jee markabge se bəəy maan jaay dək daap markabm magal se ute kəb, taa naade beer beere əə səm 'koocŋ do kəs kən sak kaam aak Libi se. Taa naan se bə, kaagŋ kən naade dək jaay lee gakden markabde do baar ki se, naade tuutin əŋin bəəy maan. Naan kən se, naade əŋ kuulu bə təd baanje.

¹⁸ Mətbeenki se kic bə, guduray se əl təd daama əə tuun markaba se baan kaam ara kaam ara. Taa naan se bə, jee markabge se, təs sin ute nakgen metingen maakŋ markab ki se, maakŋ baar ki.

¹⁹ Bii k-mətəge tu se, jee tuur markabge mala təs nakŋ kən naade lee tēdn naabm markaba se əə sin maakŋ baar ki.

²⁰ Daan bii kando kando se, kaada ute k-dijge se j'əŋ j'aakde eyo əə guduray se lə, əl təd daama. Taa naan se bə, naaje k'saap j'əə naaje se j'kəŋ kaaj ey sum.

21 Naajen maak̄n markab ki se, j'əkga bii dena j'əs te eyo. Gətn se, Pəl iin̄ daar daande ki ə ə deekden ə: «Mədumge, 'booyki! Bεeki se, naase akiro 'booy kuun taar kən maam taadseno se. Bin se, naase akiro kiin̄ kən̄ Kret eyo. Kən taarum se jaay naase uunkiroga num, kaadn̄ naane dim tap 6o 'tuj eyo ə 'kiig eyo.

22 Borse se, 'booyki m'asen taada: əkki maakse təgə, taa maakse ki se, nam kalan̄ tap 6o 'kut eyo. Num markaba kaliñ ki sum 6o, utu 'kutu.

23 Kən əlum jaay m'taad bin se, taa maak̄n nəər kən deel se, Məlum Raa kən maam m'lee m'eemin̄ se, əlo kədin̄ kalan̄ 6aadə teec naanum ki.

24 Ə naan̄ taadum ə: «Pəl, əntə 6eere! Deere, naai utu '6aa naan̄ Sezar ki se. Anum taa naai se, jee maak̄n markab kən ute naai paac se, Raa utu aden kaaja.»

25 Taa naan̄ se, mədumge, aayki kaamse! Maam se m'aal maakum do Raa ki ə m'jeele taar kən naan̄ taadumga se, utu 'kaan̄ gəñ ki.

26 Na6o 'jeelki, markabjege se utu 'kəsn̄ do jən̄ kən kaam gam ə utu 'tεεε.»

Markaba ute nakingen maak ki se paac utu

27 Kən naaje k'do baar kən k'dan̄in̄ Adriatik se, gətn guduray dəbə sum se əkga bii sik-kaar-ə ə guduray se, tuun 6aanjen kaam ara kaam ara do baar kən se. Bii kən se aan̄ daan̄ nəər ki se, jee markabge se saap ə j'aanga gəər ute naan̄a.

28 Taa naan̄ se 6o, naade dək maala taa kəlki gen naam maane. Kən naade jaay undin̄ se, ən̄ maane se jərliñ aas keyε sik-dio ə tεr naaje j'iik

cəkə se, naade undin daala 'doojin se, onin keye sik-kaar-mii.

²⁹ Gətn se, naade beere əkde se saap ə: «Səm, markaba se 'baa kəsn ro ko kən gam.» Taa naan se bo, naade tuun maalgen deer se sə kən naade lee daar markabde se booyde kaam məətn maakn maane ki. Gətn se, naade booy nun ki nun ki sum bo gətə aden kiipi.

³⁰ Gañ jee markabge se uun booy maan markabm baatn kən lee naakde se ə naade taad jeege tu ə: «Naaje se k'baa booy nakn kən k'lee k'daar markaba se maan.» Gañ naade nakde raaye. Naade se je bo 'kaan kəñ markaba se.

³¹ Gətn se, magal asgarge ute asgaringe se Pəl taaddən ə: «Kən jee se jaay əndeki booy ənga markaba se num, beere, naase se aki kəñ kaaj eyo.»

³² Taa naan se bo, asgarge se gaan ute kəl kən k'dəəkn markabm baat se, ə naade ənin baə do baar ki kalin ki.

³³ Kən naade jaay booy booy nun ki sum bo gətə kiip se, Pəl taaddən ə: «J'aay kaamde, j'əs dim! Ə bərsə j'əkkiga bii sik-kaar-sə se, naase əski te dim eyo ə ingki bo uunki kuun nirlse sum. Maakn biige tun ese se, dim tap bo naase əs naamki te eyo.

³⁴ Bərsə, 'booyki m'dəjse, əski jaay anki kəkn təəgə taa maakse ki se, nam tap bo kalan, 'kut eyo.»

³⁵ Kən naan jaay taad nan taarin se, naan uun mappa jin ki ə təəm Raa naan jeege tun gətn ese, jaay bo naan dupina ə baag kəsə.

³⁶ Kən naade jaay aak Pəl əs sum se, gətn se naade nirlde baado kaadde ki ə naade kic baag kəsə.

³⁷ Maakn markab ki se, naaje k'jeege kaar-dio-ute-sik-cili-kaar-məce.

³⁸ Ken naade jaay os aasde se, gem ken oop maakn markab ki se kic bo, naade sin naatn maakn baar ki, taa markaba se aden 'koo pm ceere.

Jeegen maakn markab ki se paac nam kalan tap bo ut eyo

³⁹ Ken goto jaay iip se, jee markabge se aak naanja naande ki, nabo naade jeel got eyo. Gan naade aak taa jeh baar ken ok doobm ken maane baadoga num ooy end maak ki se, gotn se, naade saap o: «Bee ki num, naaje j'daar markabje gotn ese.»

⁴⁰ Gotn se, naade gaan ute kol nakn ken lee gakde markabde do baar ki se o nakgen se le naade onde maakn baar ki. Naan ken se, kaaggen naade lee toodn markaba se le, naade tuuti na o gotn se, naade uun dook raan kal ken kuulu tedinga num lee tood markaba se, taa kuulu se, aden toodn kol do kees ken taar baar ki se.

⁴¹ Ken naade jaay aan goto kaam kalan se, naade baa os dode do kees ken maakn maane ki o naan markabde se baa end nee maakn kees ken ese. Gotn se, kuulu ol makon se, uuno maane baado ond terecin ute metn markaba se naatn.

⁴² Ken asgarge jaay aak markaba terec sum se, naade je an tool ute jee dangayge se, taa naade beer o som maakde ki se, deb kalan 'kaan kot.

⁴³ Aan go magal asgarge je kaajn Pol se, taad asgarge tu o j'onte tedn naan se. Gotn se, naan taad jee dangayge tu o: «Jee jeel maane se, k'j'omb k'teec k'deel deete.»

⁴⁴ Ter naan taad jeege tun kuuy se o: «Jee metinge se 'tokki kaagn markaba se o kengen kuuy se le, 'tokki nakn markabm ken terecga terec

se ɔɔ ɔkki metn jeegen jeel maane se.» Ute naan se ɔo, tɛd jeege paac aan do jɛŋ ki ute lapia.

28

Pɔl aan maakŋ naan kɛn baar ɔl guruginɔ ɔɔ naan se k'danjin Malti

¹ Kɛn naaje jaay j'aan do jɛŋ ki sum se, k'taadjen j'ɔɔ: «Naan baar ɔl gurugin se, ron Malti.»

² Jee naangen gɔtn ese se, naade dɔɔd ɔkje jiga. Aan gɔɔ maane ɛ eed keede ɔɔ kuulu kic ɛ ɔɔn den se, gɔtn se naade baado tuuyjen poodo taa k'riibi.

³ Naan kɛn se, Pɔl tɔso ciiri gɛn ɔaa kɔmb poodn se; gan gɔtn se, wɔɔɔ jaay naam poodo se, teec baado teel ji Pɔl ki.

⁴ Kɛn jee se jaay aak wɔɔjn teel ji Pɔl ki se, naade taad ute naapa ɔɔ: «Gaabm se, debm tɔɔl jeege deer deer. Ey num, kɛn naan aajga kaaj dɛl dɛl maakŋ baar ki se, ute naan se kic ɔo, *Raa kɛn tɛd naka ute doobin se, ɔnin te eyo utu an tɔɔɔ.»

⁵ Gɔtn se, Pɔl siik jinɔ ɔɔ und ute wɔɔɔ se maakŋ pood ki ɔɔ naan naam gɔtin gam tap ɔo ɔnin eyo.

⁶ Jee se ing aak kaama ɔɔ nun ki jin se 'koopo ey ɛ 'naar kaal kooɔŋ 'kooyo. Gan kɛn naade ing aak kaam bini jaay aak dim tɛdin ey se, gɔtn se naade baag taadn ɔɔ: «Bin eyo! Gaabm se, tɛdn raa ɛ daam.»

⁷ Cɛɛ gɔt kɛn ese, gaaba kalan k'danjin Publius, naan se ɔk gɔtɔ. Naan ɔo, magal deet deet gɛn maakŋ naan gɔtn ese ɔɔ gaabm se, dɔɔd ɔkje jiga beɛn ki, gɛn bii mɔtɔ.

⁸ Anum bubm Publius se tood tood danal ki; naan kɔɔnɔ ɔɔ ron ɔŋgɔ ɔɔ rɔɔŋ mooso. Gɔtn se, Pɔl ɔaa

aakinā ð ð t̄ndin̄ m̄etn̄ Raa, ðndin̄ jin̄ don̄ ki ð ð edin̄ lapia.

⁹ Ken̄ jee Malti ki jaay booy se, jee k̄ōndege se ðaadō ḡotn̄ P̄al ki ð ð naadē kic paac̄ ð̄ lapia.

¹⁰ Ḡotn̄ se, naadē aalje maak̄ ki ð ð ðk̄je ð̄̄ ð ð kaad̄ken̄ naaje jaay k'j'iin̄ k'baā ðaa se, naadē ed̄jen nakgen̄ ken̄ ajen̄ kaasn̄ gen̄ ðaa m̄ertje.

*P̄al ðaa *R̄om̄ ki
(Rm 1.9-15)*

¹¹ Maak̄ Malt ki se, naaje k'tinḡ laapa m̄ot̄o, jaay ðo k'j'iin̄ k'baa. Ken̄ naaje k'baā ðaa se, j'ook̄ maak̄ markab̄ ken̄ iin̄o maak̄ ḡēger̄ ken̄ Alekzandri ki. Markabm̄ se ron̄ *raa r̄ōnḡoge* ð ð kaad̄n̄ kuul̄ ki se, naan̄ tinḡ Malti ki.

¹² Naaje j'omb̄ k'gaan̄ k'baa maak̄ ḡēger̄ ken̄ Sirakuz̄ ki ð ð ḡotn̄ se naaje j'ok̄ bii m̄ot̄o.

¹³ Ken̄ naaje jaay k'j'iin̄ ḡotn̄ ese se, j'aal̄ ḡōr̄ ute taa baar̄, bini j'aan̄ maak̄ ḡēger̄ ken̄ k'dan̄in̄ Regio. M̄etbeen̄ki se, kuulū d̄ōb̄ō m̄etje ki ðljen̄ daan̄ bii di sum̄ ðo, naaje j'aan̄ maak̄ ḡēger̄ ken̄ Puzol̄ ki.

¹⁴ Ḡotn̄ se, naaje k'baā k'je k'j'̄ōn̄ genaagen̄ d̄oobm̄ Isa *al-Masī ki ð ð naadē dan̄ ðaan̄je beedege tu ð ð naaje k'tinḡ bii cili ute naadē, jaay ðo k'j'iin̄ k'baā ute j̄eje maak̄ ḡēger̄ ken̄ R̄om̄ ki.

¹⁵ Ken̄ genaagen̄ d̄oobm̄ Isa al-Masī ken̄ R̄om̄ ki jaay booy ð ð naaje j'utu k'baadō se, jee m̄etinḡe ðaadō d̄ōd̄jen̄ suuk̄ ken̄ k'dan̄in̄ Apius. ðō jee kuuy se ðaadō d̄ōd̄jen̄ maak̄ naan̄ ken̄ ðk̄ ðee tood̄n̄ m̄ertge m̄ot̄o se. Ken̄ P̄al̄ jaay aakdē se, edin̄ kaay kaamā ð ð ḡotn̄ se naan̄ t̄ōm̄ Raa.

¹⁶ Ken̄ naaje jaay j'aan̄ R̄om̄ ki sum̄ se, P̄al̄ se naadē ð̄in̄ ðaa je ð̄ ðea ð ð ðee naan̄ in̄ḡ maak̄

ki se ḡg kḡḡ ḡḡ ḡḡtn se naan̄ ḡaa inḡ maak ki ute asgargen lee ḡḡḡin̄ se.

*Pəl taad̄ taar Isa al-Masi jeege tun *Rəm ki*

17 Ken̄ jaay k'teḡ ḡii mḡḡḡ sum se, Pəl ḡl k'dan̄ḡḡo magal Yaudgen inḡ ḡḡtn ese. Naadē jaay ḡaadō tus sum se, ḡḡtn se Pəl taadden̄ ḡḡ: «Gen̄aamge, jeejege se, maam m'tujden te ḡim eyo ḡḡ nak̄ḡ bubjegen ken̄ lee teḡ se kic̄ le, maam m'taad̄ te taar ḡim inḡ kus ro ki eyo. Ute naan̄ se kic̄ ḡo, m'ḡaa Jeruzalem ki sum ḡo, Yaudge iij-ḡkumō ḡḡ ḡlum̄ ji Rḡmege tu ḡḡ maam m'taad̄ te taar ḡim inḡ kus roḡe ki eyo.

18 Gan̄ ken̄ Rḡmege jaay tḡnd̄ m̄etum sum se, ey num, naadē je am̄ kḡḡḡn̄ kḡḡḡ, taa naadē se, ḡḡ te nak̄ḡ ken̄ maam m'tujḡga jaay am̄ kaasn̄ gen̄ tḡlum̄ eyo.

19 Ute naan̄ se kic̄ ḡo, Yaudge ḡḡnum eyo. Taa naan̄ se ḡo, m'ḡḡ maam se, ḡḡ j'am̄ ḡaa ḡḡtn Sezar ki ḡo, am̄ ḡaa kaak̄ḡ m̄etn̄ taaruma ḡḡ maam le m'je sakak̄ḡ jeemge eyo.

20 Taa naan̄ se ḡo m'ḡl k'ḡaa k'dan̄senō ḡḡ maam je m'taad̄n̄ ute naase. 'Jeelki jaaki jaay k'dḡḡkum̄ ute zin̄ziri se, taa maam m'aal̄ maakum̄ do deb̄ ken̄ gaan̄ *Israelge paac̄ utu inḡ aak̄ kaamin̄ se.»

21 ḡḡtn se naadē teḡlin̄ ḡḡ: «Taa naai se, jee taa naan̄ Jude ki se, ḡḡ raan̄jen te maktub̄ eyo. ḡḡ maak̄ḡ gen̄aage tun̄ ḡaadō ḡḡtn ara ki se kic̄ le, nam̄ tap̄ ḡo ḡḡ taad̄jen te m̄etn̄ taari eyo ḡḡ naaje le k'booy te taar inḡ kus roi ki eyo.

22 Num̄ ḡḡrse se, naaje k'je naai malin̄ ḡo ajen taad̄n̄ m̄etn̄ taari se, taa ḡḡobm̄ ken̄ naai uun se le, naaje k'jeele ḡḡḡḡ ḡaa se paac̄ jeege lee ul taara ro ki.»

23 Gōtn se, naade gaan̄j̄n̄ biia. Kēn̄ bii naade gaan̄j̄n̄ jaay aas se, naade baado jeege dēn̄ cir kēn̄ deete, ɔ̄j̄ Pəl beēn̄ ki. Gōtn se, Pəl uun̄ mētn̄ taara tan̄ɔ̄riṅ̄ se taaddēn̄ bini aan̄ tēgēr̄ ɔ̄, ute *Ko Taar kēn̄ Raa ɛdo Musa ki ɔ̄ ute taar kēn̄ jee taad̄ taar teeco taar Raa ki kēn̄ raan̄o do dōkiṅ̄ se, naan̄ taaddēn̄ mētn̄ taar *maak̄j̄ Gaar Raa ute mētn̄ taar Isa se. Gōtn se naan̄ taaddēs̄iṅ̄ ute tōogiṅ̄ paac, naan̄ je naade 'took̄j̄ do taar kēn̄ se.

24 Anum, jee mētinge se took̄ do taariṅ̄ ki se, gan̄ jee kuuy se l̄, baate tooko.

25 Kēn̄ Pəl aakde naade taarde ɔk mētn̄ naap eyo, jaay iin̄ baa baa se, taaddēn̄ ɔ̄: «Taar kēn̄ *Nirl Salal jaay ɔl debm taad̄ taar teeco taar Raa ki ron̄ Ezayi taado do dōkiṅ̄ bubsege tu se, taar se mēt̄ ki.

26 Naan̄ deek Ezayi ki ɔ̄: *'Baa ɔ̄j̄ jee se taaddēn̄ ɔ̄: Naase utu aki booy ute bise, nabo aki booy kək̄ eyo ɔ̄ utu aki kaak̄j̄ ute kaamse nabo aki kaak̄j̄ kək̄ eyo.*

27 *Taa jee se l̄, taara ɛnd dode ki ey sum ɔ̄ naade l̄ t̄lga kamba bide ki ɔ̄ turumga kaamde. Ey num, naade se ɔk kaam kēn̄ an̄ kaaka ɔ̄ ɔk bi kēn̄ an̄ booyo*

ɔ̄ ɔk maak̄j̄ kēn̄ an̄ kək̄j̄ taara se. Ute naan̄ se, naade ade kək̄j̄ t̄rl̄ gōtn̄ maam Raa ki ɔ̄ maam m'utu m'aden̄ kaaja.»

28 Tēr̄ Pəl taaddēn̄ ɔ̄: «'Jeelki taar kēn̄ ɛd̄ kaaj̄n̄ ese se, Raa ɔl k'baan̄ga taad̄n̄ jeege tun̄ Yaudge eyo ɔ̄ naade se utu 'booy kuunu.»

29 [Yaudge jaay booy taar kēn̄ Pəl taaddēn̄ se, naade teec teec se naaj̄ ul taara ute naapa.]*

* 28:29 Taar se, maak̄j̄ Kitapge tun̄ do dōkiṅ̄ se, mētinge maakde ki se gōto.

Naabm jee kaan naabm Isage 28:30cxxxviNaabm jee kaan naabm Isage 28:31

³⁰ Pəl ting baara dio maakŋ bee kən naan mala lee əg se. Jeege dɛna baado lee aakiŋa ɔɔ naan ɔkɔn jiga.

³¹ Naan taadden metn taar maakŋ Gaar Raa ɔɔ dooyɔn metn taar Mɛljege Isa *al-Masi se ute maraadiŋa beer eyo.

Kitapm kɛn Raa dɔɔko kiji ute jeege New Testament in Kenga

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Kenga

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Kenga

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-03-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files
dated 29 Jan 2022
de2980b7-692d-557d-af49-da5784485d94